

TAMPEREEN YLIOPISTO

Ville Vahosalmi

TAISTELU PIENVILJELIJÄSTÄ

Suomen pienviljelijäin puolueen perustaminen ja populismi 1929–1930

Historian pro gradu -tutkielma
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Tampere 2017

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

VAHOSALMI VILLE: Taistelu pienviljelijästä – Suomen pienviljelijäin puolueen perustaminen ja populismi 1929–1930

Pro gradu -tutkielma, 104 s.

Historia

Maaliskuu 2017

Tutkielmassani tarkastelen vuonna 1929 perustetun Suomen pienviljelijäin puolueen poliittista diskurssia populismin käsitteen kautta. Tutkielmassani kysyn, *miten Suomen pienviljelijäin puolue rakensi identiteettiään populistisena liikkeenä*. Pääaineistona tutkielmassani toimii Suomen Pienviljelijä -lehti sen perustamisajankohdasta 1929 vuoden 1930 eduskuntavaaleihin. Lisäksi hyödynnän aineistonani kommunistien, sosiaalidemokraattien, Maalaisliiton, edistyspuolueen ja kokoomuksen vaaliohjelmia sekä vaaleja edeltävän ajan lehtikirjoituksia puolueiden lehdissä edellä mainituilta vuosilta. Yhdistelen tutkielmassani aatehistoriallisia, diskurssiteoreettisia ja sosiaalitieteellisiä teorioita sekä menetelmiä.

Suomen pienviljelijäin puolue oli osa 1920- ja 1930-luvun lama-ajan pulaliikkeitä, jotka pyrkivät ajamaan köyhän maaseutuväestön etua. Suomen pienviljelijäin puolue oli näistä liikkeistä menestynein, ja sen tarkoituksena oli edistää niin sosialismista kuin kapitalismista riippumatonta politiikkaa vaihtoehtona vanhoille puolueille. Aiemmassa tutkimuksessa Suomen pienviljelijäin puolue on sijoitettu keskustavasemmistoon, ja tulokseni tukevat tätä näkemystä. Populismin teoriassa tukeudun politiologi Ernesto Laclau'n näkemyksiin, jonka mukaan populismi on *kansan* käsitteen kautta tapahtuvaa poliittisen subjektin tuottamista. Vuoden 1929 eduskuntavaaleissa puolue haastoi Maalaisliiton ja sosiaalidemokraatit väittäen vanhojen puolueiden etäännyneen pienviljelijöiden etujen ajamisesta. Vuoden 1930 eduskuntavaaleissa julkisen keskustelun hallitsevana diskurssina oli kansallisradikalismien nousun myötä kommunismin vastaisuus, ja Suomen pienviljelijäin puolue esitti itsensä maltillisena kommunismin vastaisena puolueena. Vuoden 1929 eduskuntavaaleissa puolue ei vielä saanut edustajapaikkoja, mutta vuoden 1930 eduskuntavaaleissa puolueen ehdokkaasta Yrjö Kestistä tuli puolueen ensimmäinen kansanedustaja.

Tutkielmani välityksellä Suomen poliittisen tilan ja puoluekentän dynamiikka hahmottuvat marginaalisen ja aiemmin vähän tutkitun liikkeen kautta avaten uusia näkökulmia poliittisten diskurssien merkityksiin. Suomalaisen populismin historia auttaa ymmärtämään nykyisyydessä käytyä keskustelua populismin luonteesta ja niistä yhteiskunnallisista tilanteista, joista populistiset liikkeet nousevat. Laclau'n teorian kautta nostan esille myös vanhojen puolueiden populistisia käytäntöjä, ja otan kantaa akateemiseen keskusteluun populismin tutkimuksesta ja populismin käsitteen määrittelystä.

Sisällys

1. JOHDANTO	1
1.1 PIENVILJELIJÖIDEN MERKITYS 1900-LUVUN ALUSSA JA POLIITTINEN PIENVILJELIJÄKYSYMYS	2
1.2 POLIITTINEN KENTTÄ SUOMESSA 1920-LUVULLA	5
1.3 TUTKIMUSKYSYMYS, LÄHDEMATERIAALI JA AIKAISEMPI TUTKIMUS	7
1.5 POPULISMI- JA DISKURSSITEORIA	10
1.6 HISTORiateoria ja menetelmä	15
2. PIENVILJELIJÄIN AMMATILISESTA JÄRJESTÄYTYMISESTÄ LEHTI- JA PUOLUEHANKKEEKSI – DISKURSSIN MUOTOUTUMINEN	18
2.1 ”ONKO PIENVILJELIJÄIN PUOLUE TARPEELLINEN?”	19
2.2 VARHAINEN PIENVILJELIJÄOHJELMA	22
2.3 KANSANVALTA JA SOSIAALIDEMOKRAATIT	24
2.4 VIRKAMIESKYSYMYS JA MANTEREEN HALLITUKSEN KAATUMINEN	27
3. SUOMEN PIENVILJELIJÄIN PUOLUEEN PERUSTAMINEN	31
3.1 PERUSTAMISKOKOUS	31
3.2 JULISTUS SUOMEN PIENVILJELIJÖILLE	34
3.3 TAPAUS LAAKSOVIRTA JA PIENVILJELIJÄIN KESKUSLIITTO	35
3.4 LEX KALLIO JA ASUTUSKYSYMYS	37
3.5 VAALITAISTELUA JA LINJAUSTA	39
3.6 VUODEN 1929 VAALIEN TULOKSET JA MERKITYS	45
4. KANSAN JA TOTUUDEN PUOLESTA	49
4.1 MAALAI SLIITTO JA HALLITUKSEN MUODOSTAMINEN	49
4.2 POPULISMIA JA PUOLUEEN LINJAN MÄÄRITTELYÄ	50
4.3 KOMMUNISTIEN TOIMINTA JA TAMMISAAREN NÄLKÄLAKKO	52
4.4 KOMMUNISMI, SOSIALISMI JA MARXILAI SUUS	53
4.5 PIENVILJELIJÄSUBJEKTIA TUOTTAVAT KONEISTOT	55
5. LAMA, KAPITALISMI JA FASISTIVAARA UHKANA	60
5.1 LAPUALLA TAPAHTUU	60
5.2 KANSANVALTA KOETUKSELLA	61
5.3 LAMA JA TALOUS	64
5.4 HANNES GEBHARD, PIENVILJELIJÄLIITOT JA PIENVILJELIJÄPUOLUE	67
5.5 LAURI PERÄLÄ JA ALKIOLAI SUUS	70
6. ISÄNMAAN JA KANSANVALLAN PUOLESTA KOMMUNISMIA VASTAAN	76
6.1 KESÄN 1930 PUOLUEKOKOUS	76
6.2 UUSI HALLITUS, TALONPOIKAISMARSSI JA EDUSKUNNAN HAJOTUS	78
6.3 VAALITAISTELUSSA ISÄNMAAN JA KANSANVALLAN PUOLESTA...	81
6.4 ...YHDESSÄ MUIDEN KANSSA	84
6.5 ISÄNMAA JA PIENVILJELIJÄ ELI MIHIN SUOMEN PIENVILJELIJÄIN PUOLUE PYRKII	86
6.6 SYKSYN VAALIT 1930 JA SEN SEURAUKSET	88
7. PÄÄTELMÄ	92
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	97

1. Johdanto

Suomen poliittisessa historiassa kysymykset maaseudusta ja agraariväestön asemasta ovat olleet merkittäviä. Keskustapuolue ja sitä edeltänyt Maalaisliitto ovat näyttelleet suomalaisessa poliittisessä kentässä tärkeää roolia ja suomalaisen populismin arkkityyppinä on näyttäytynyt Suomen Maaseudun Puolue, joka tunnetaan myös vennamolaisena liikkeenä. Vennamolaiset eivät kuitenkaan olleet ensimmäisiä populistieja tai populistisiksi kategorisoituja toimijoita suomalaisessa yhteiskunnassa, vaan maaseudun ”unohdetun kansan” liike juontaa omalla tavallaan juurensa varhaisempaan pienviljelijäliikkeeseen. Suomen pienviljelijäin puolue, joka on tämän tutkimuksen kohteena, oli vuonna 1929 perustettu agraaripuolue ja osa 1920-luvun ja 1930-luvun alkupuolen pulaliikettä. Pienviljelijäpuolue¹ osallistui ensimmäisen kerran vaaleihin jo heti perustamisvuonnaan, joskin melko vaatimattomalla menestyksellä. Seuraavana vuonna puolue sai jo ensimmäisen kansanedustajansa, ja todellisen vaalimenestyksen makuun se pääsi vuonna 1933, jolloin puolue sai liki 40 000 ääntä ja kolme kansanedustajaa. Menestys ei jatkunut kuitenkaan pitkään, sillä vuonna 1936 puolue koki yhdessä kilpailevan pulaliikkeen, Kansanpuolueen, kanssa vaalitappion. Molemmat puolueet saivat yhden edustajat valtiopäiville, ja puolueiden välillä pitkään käydyt neuvottelut fuusiosta toteutuivat samana vuonna. Yhdistymisen toteuduttua uudelleen nimetty Pienviljelijäin ja maalaiskansan puolue ei kyennyt uusimaan edes sitä kohtalaista menestystä, mikä sen edeltäjillä oli ollut, vaikka puolue sai vuonna 1939 kaksi kansanedustajapaikkaa. Talvisodan aikana puolueen kärkevästä ulosannistaan tunnetun puheenjohtajan Eino Yliruusin radikaalit, sodanvastaiset kirjoitukset johtivat puolueen sisäisten oikeisto- ja vasemmistofraktioiden välisten erimielisyyksien kärjistymiseen. Puolueen kansanedustajat loikkasivat Maalaisliittoon, ja vaikka puolue vielä yritti vuonna 1945 uutta tulemistä liittoutumalla SKDL:n kanssa, se ei enää kyennyt uusimaan suosiotaan ja kuihtui hiljalleen olemattomiin.²

Tutkielmani keskeisinä aiheina toimivat populismi ja populistinen politiikka. Populismista puhutaan julkisessa keskustelussa paljon, mutta silti sen merkitys on usein epäselvä. Populismin käsitteeseen on latautunut huomattava määrä erilaisia intressejä ja intohimoja, ja sen voi nähdä symboloivan niin taantumuksellista reaktiivisuutta kuin todellisen vallan palauttamista yhteiskunnan poliittisesti mer-

---

¹ Jatkossa käytän Suomen pienviljelijäin puolueesta myös tätä nimitystä.

² Lackman 1985, 284–313.

kityksellisimmälle subjektille, kansalle. Nykyään puhutaan jopa ”totuuden jälkeisestä ajasta”, ja katseet kääntyvät tämän fraasin yhteydessä sellaisiin poliittisiin johtajiin, joiden nähdään edustavan populismia puhtaimmillaan – ja pahimmillaan.

Epämääräisen yksinkertaiset vaaliohjelmat tai helposti artikuloitavat iskulauseet eivät ole tämän ajan erikoispiirre tai edes populistisina pidettyjen puolueiden yksityisomaisuutta. Julkisessa sekä akateemisessa keskustelussa esiintyvä tiukka jako populistipuolueisiin ja epäpopulistisiin puolueisiin on huonosti toimiva, ja sillä on omat ideologiset seurauksensa – erityisesti historiallisessa kontekstissa. Vuonna 1929 Suomen kieli ei tuntenut käsitettä populismi, eikä se ilmene Suomen pienviljelijäin puolueen kohdalla kertaakaan aikalaiskeskustelussa. Juuri tästä syystä onkin mielenkiintoista tutkia, millä tavoin pienviljelijäpuolue lähti varhaisvuosinaan rakentamaan toimintaansa populistisessa viitekehyksessä, joka on vasta myöhemmin sen päälle asetettu.

1.1 Pienviljelijöiden merkitys 1900-luvun alussa ja poliittinen pienviljelijäkysymys

Vuosisadan alun kenties tärkeimpänä yksittäisenä kysymyksenä suomalaisessa yhteiskunnassa on pidetty niin sanottua torpparikysymystä ja tähän liittyviä irtaimen väestön ja tilattoman väestön kysymyksiä. Maatalousvaltaisen yhteiskunnan toiminnan edellytyksenä oli pitää ihmiset kiinni työssä ja leivässä, mikä ei aina ollut mahdollista omistukseen liittyvien käytäntöjen ja varallisuuden jaon suhteen. Maanomistajien ja kansalaisten edut eivät kohdanneet kaikkien mielestä toivotulla tavalla, sillä isäntien ja vuokralaisten väliset sopimukset olivat usein tosiasiallisesti isäntien mielivallan alaisuudessa. Tämä ei usein vastannut torpparien kokemaa yhteyttä heidän itsensä viljelemiin maihin, joiden legitiimejä haltijoita he usein kokivat olevansa, varsinkin jos torpat olivat kulkeneet perintönä isältä pojalle, ja niiden kohentamiseen oli laitettu huomattavia rahamääriä ja työtunteja. Vuoden 1918 sisällissota on nähty osin seurauksena torpparikriisin aiheuttamalle levottomuudelle. Sodan jälkeen poliittisen tilanteen rauhoittamiseksi ja jakautuneen kansan yhteen liittämiseksi katsottiin ensisijaisen tärkeäksi asianmukaisten torpparinvapautus- ja asutuslakien laatiminen.³ Torpparit saivat vapautuksensa heti sodan jälkeen, kun taas vuonna 1922 laadittu Lex Kallio pyrki takaamaan tilattoman väestön mahdollisuudet maansaantiin. Pohjois-Suomessa se tehtiin mahdolliseksi valtion maita lunastamalla, etelämmässä pääosin suurmaanomistajien viljelemättömiä tiluksia osittain pakkolunastamalla ja lohkomalla.⁴

Edellä mainitun kehityksen myötä torpparikysymys alkoi hiljalleen artikuloitua *pienviljelijäkysymykseksi*. Tämä oli se positiivisena nähty yhteiskunnallinen muutos, jota oli tavoiteltu

---

³ Peltonen 2004, 217–223, 252–261; Peltonen 1992, 286–312.

⁴ Kannisto 2016, 429–439; Hokkanen 1986, 351–361.

niin maltillisen oikeiston kuin vasemmistonkin taholta. Tosin jälkimmäinen ei tarkalleen tiennyt miten asiaan todellisuudessa tulisi suhtautua, sillä entiset maatyöläiset eli torpparit olivat nyt muuttuneet pienomistajiksi ja pientuottajiksi. Maaseudun äänestyskäyttäytymiseen tämä transformaatio ei välttämättä tehnyt suurta tai näkyvää muutosta, sillä useat entiset torpparit olivat tottuneet äänestämään sosiaalidemokraatteja ja kommunisteja eivätkä välttämättä tätä tapaansa muuttaneet.⁵ Joka tapauksessa, maaseudun poliittisen kentän uudelleenmäärittelylle eri yhteiskuntaluokkien uudelleenjäsenyminen avasi poliittisia mahdollisuuksia.

Ideologisella tasolla pienviljelijämentaliteettia ja -subjektia oli tuottamassa ammatti- ja valistustoiminta, joka oli järjestäytynyt maaseudulla useisiin erilaisiin toimintarakenteisiin. Osuuskunnallinen toiminta oli pienviljelijöiden taloudellista asemaa kohentamaan lähtenyt projekti, ja osuuskassoihin kuulumisen, osuuskaupoissa käynti ja osuusmeijerin palveluiden hyödyntäminen omalla tavallaan olivat rakentamassa kokemusta omasta yhteiskunnallisesta subjektiudesta. Merkittävä roolinsa oli myös erilaisilla maamiesseuroilla ja järjestöillä, jotka olivat tuottamassa erilaista valistus- ja opetustoimintaa.⁶ Keskeisiä ammatillisia järjestöjä olivat entinen torppariliitto, myöhemmin Pienviljelijäin Liitto, joka oli poliittiselta sidonnaisuudeltaan riippumaton, mutta kaikesta huolimatta vahvasti sosiaalidemokraattien vaikutuksen alla.⁷ Tälle liitolle kilpailijaksi perustettu Pienviljelijäin Keskusliitto oli niin ikään sitoutumaton mutta taustaltaan maalaisliittolainen.⁸

Pienviljelijäidealismi oli laajemmin tarkasteltuna osa sellaista ideologiaa, jonka tarkoituksena oli edistää maataloustuotantoa ja jonka avulla pyrittiin kohentamaan koko yhteiskunnan yleistä tilaa – niin taloudellista kuin henkistä. Järjestöistä ja pienviljelijöiden asioita ajavien diskursseista on löydettävissä vahva usko siihen, että *pienviljelys* oli sekä tuotannon että elämisen tapana tehokkain ja ihanteellisin niin koko yhteiskunnan kuin yksilönkin kannalta. Tämän ajattelutavan mukaan pienviljelyksien vastakohtana suurtilat olivat tehottomia, sillä niissä työskentelevät palkolliset

---

⁵ Suomen Sosialidemokraattinen Puolue oli ollut pienviljelyksen suhteen positiivisella kannalla alkuperäisessä ohjelmassaan vuodelta 1903, mutta vuoden 1911 puoluekokous hylkäsi puolueohjelmasta pienviljelysmyönteiset kohdat. Torpparien vapautusta tuettiin, mutta tulevaisuuden visio oli epäselvä maatalouden suhteen ja vuoden 1922 puoluekokouksessa asetettiin taas pienviljelyksen kannalle. Ohjelmakomitean päätökseen vaikutti merkittävästi J. E. Sunilan tutkimus ”Pienviljelys ja sen menestymismahdollisuudet Suomessa” (Soikkanen 1975, 398–401).

⁶ Vihola 2004a, 179–198. Kts. tarkemmin pienviljelijöiden järjestäytymisestä Santonen 1971 ja osuustoiminnasta Kuisma, Henttinen, Karhu & Pohls 1999.

⁷ Santonen 1971, 268–269.

⁸ Todellisuudessa Pienviljelijäin Keskusliitto oli tarkoitusperältään poliittinen. Liiton taustalla olleen, Maalaisliiton perustajiin kuuluneen ja suomalaisen osuustoiminnan isänä pidetyn Hannes Gebhardin motiivina vaikutti tavoite irrottaa entiset torpparit sosialismista järjestötoiminnan kautta (Alanen 1964, 455–458).

olivat tekemässä töitä ilman todellista insentiiviä, eli henkilökohtaista suhdetta omaan maahan.⁹ Tämä maasuhde, eli maalaisliiton perustajan ja kirjailija Santeri Alkion käsittein *maahenki* oli se keskeinen peruspilari, jonka varaan koko yhteiskunta rakentui. Ihanteellisena elämisen muotona pienviljely oli rauhallinen ja turvallinen ympäristö, jossa kaupungin saasteet ja paheet eivät tavoita tai turmele työtään tunnollisesti tekeviä maalaisia, jotka kasvavat oikeaoppiseen, kristillis-siveelliseen ja raittiin elämäntapaan.¹⁰

Pienviljelmäksi on mielletty alle 25 hehtaarin viljelmät, joita oli SVT:n tilastojen mukaan vuonna 1920 noin 94 prosenttiyksikköä Suomen 220 903 tilasta. Kun tuon ajan suomalainen kotitalous oli keskimäärin nelihenkinen, voisi karkeasti laskea, että tuon ajan Suomen 3,5 miljoonasta asukkaasta hieman alle kolmannes asui pienviljelyksen piirissä. Vuonna 1929 alle 10 hehtaarin viljelmiä oli 76 prosenttia Suomen viljelmistä, 0,25-0,5 hehtaarin palstat mukaan luettuna. Suomen elinkeinorakenne oli maatalousvaltainen, sillä vuonna 1920 väestöstä 70 prosenttia¹¹ sai elantonsa maa- ja metsätaloudesta.¹² Muutos teollistumisen suuntaan ei ollut 1930-luvulle tultaessa kovinkaan suuri, noin viiden prosentin luokkaa.¹³ Voi siis perustellusti sanoa, että suomalainen maatalous oli pienviljelysvaltaista.

Ensimmäisen maailmansodan jälkeinen aika oli ollut suhteellisen nopean taloudellisen kasvun ja elpymisen aikaa, vaikka toipuminen oli alkuun ollut hidasta. Suomalaiselle maaseudulle se tarkoitti varsinkin pienviljelijöiden kohdalla torpparinvapautuksen myötä lunastettujen tilojen nopeaa poismaksua, sillä korkea inflaatio pienensi velkojen reaaliarvoa vauhdilla, ja monet olivat velattomia muutamassa vuodessa – lähinnä korkoja lyhentämällä. Samalla Suomen talous lähti kasvamaan pääasiassa metsäteollisuuden vetämänä. Toimintaa edesauttoi valtion vahva rooli, ja erityisesti monille pienviljelijöille metsätaloudesta saatavat ansiot muodostivat talviaikaan merkittävän tulonlähteen eri-

---

⁹ Mäkinen 2010, 31–43.

¹⁰ Sahlberg 1995, 93–107.

¹¹ ”Kaskipelloilta palveluyhteiskuntaan” [<http://www.stat.fi/tup/suomi90/helmikuu.html>]. Luettu 2.3.2016. 4,1 prosenttia teki sekätöitä, ja 3,3 prosentin elinkeino on jäänyt tuntemattomaksi.

¹² Santonen 1971, 18-20; Niemelä 2010, 7–19. Määritelmä ja laskelma ovat pienviljelijäliikkeen omien näkemyksen mukaisia. Santonen problematisoi määritelmää ”pienviljelijä” aikalaisnäkemysten pohjalta, ja hänen näkemyksensä mukaan vain alle 10 hehtaarin viljelmät olivat pienviljelmiä, vaikka toisaalta hän myös pitää rajaa mahdollisesti liian alhaisena. Tilastollista määrittelyä vaikeuttaa perheiden koot ja maan hedelmällisyys, hevosten ja karjan määrä, jotka vaikuttivat myös viljelmien tuottavuuteen sekä tilan omavaraisuusasteeseen. Tarkka määritelmä pienviljelykselle on siis ongelmallinen. Pienviljelijäliikkeelle ja -puolueelle tärkeää oli määritellä pienviljelys mahdollisimman laaja-alaisesti potentiaalisen kannattajakunnan kasvattamiseksi.

¹³ Lackman 1985, 27.

laisina metsätöinä, puun ajamisena tai keväisin uittotyönä. Pienet tilakoot eivät taanneet kaikille oma-varaisuutta tai ympärivuotista toimeentuloa, joten monet olivat riippuvaisia myös oman tilan ulkopuolella tehdystä työstä.¹⁴ Pienviljelijöiden itsellisiksi saattaminen oli monille osa poliittista ja ideologista kysymystä, jossa yhdistyivät tarpeellisen toimeentulon turvaaminen ja oman tilan hankinta.

Lamat ja katovuodet iskivät Suomeen yhtäaikaisesti 1920-luvun lopulla ja tämän seurauksena taloudellinen ahdinko kävi monille sietämättömäksi. Monet köyhät viljelijät olivat ottaneet jo vuoden 1923 laman aikana lainaa esimerkiksi siemenviljaa varten, ja viljelijöitä oli yleisesti kannustettu tilojen kehittämiseen lainavaroin. Pääasiallisesti keskisuuret tilat olivat pahimmassa ahdingossa, ja takausrenkaat ja vakuudet yhdessä korkean työttömyyden kanssa ajoivat paikoittain suuria joukkoja tilallisia konkurssiin – vuosien 1928–1936 välillä pakkohuutokaupattiin yli 15 000 tilaa.¹⁵ Myös puutavarayhtiöiden toiminta oli monille sietämätöntä, sillä työolot savottakämpissä olivat usein karut ja sesonkiluonteinen ja alhaisen taitotason työ mahdollistivat työvoiman hyväksikäytön. Metsät olivat täynnä puutavaraa, ja 1920-luvun lopulla laman pahentuessa työvoimasta oli myös enenevästi tarjontaa, ja tätä yhtälöä metsäteollisuus hyödynsi sumeilematta.¹⁶

1.2 Poliittinen kenttä Suomessa 1920-luvulla

Parlamentarismien kriisi oli yksi 1920-lukua määrittävistä poliittisista kysymyksistä. Yleisesti länsimaiden kohdalla voidaan puhua ensimmäisen maailmansodan jälkeiselle ajalle olleen leimallista lyhytikäiset hallitukset ja epävakaa eduskunnat. Tälle trendille on esitetty erilaisia selityksiä, mutta Suomessa oikeiston ja vasemmiston välinen tasapaino oli rakenteellisesti sellainen, että hallituksia pystyttiin kaatamaan puolin ja toisin sekä epämieluisien lakiehdotusten läpimeneminen estämään tarvittaessa. Suomalaiselle eduskunnalle oli tyypillistä vasemmiston, eli sosiaalidemokraattien, kommunistien ja vasemmalle kallistuneen ruotsalaisen kansanpuolueen yhteistoiminta porvarillista blokkia vastaan, johon kuuluivat kokoomus, porvarillisemmalle linjalle kallistunut Maalaisliitto ja edistyspuolue. Tämä dynamiikka oli pääasiallisesti hallitusten epävakautta selittänyt tekijä, varsinkin kun usein suurimmaksi puolueeksi äänestetty sosiaalidemokraatit ja heidän kannattajansa olivat haluttomia hallitusvastuuseen tai heitä ei päästetty tasavallan johtopaikalle.¹⁷

---

¹⁴ Vihola 2004b, 356–363; Kuisma 2013, 169–172; Lackman 1985, 26–44; Kts. myös Häggman 2006.

¹⁵ Tilastosta ei välity kuitenkaan niiden osuus, jotka myivät vapaaehtoisesti tilan ennen kruunuvoudin toimenpiteitä (Lackman 1985, 37–43). Kts. maaseudun velkarakenteesta ja pakkohuutokaupoista tarkemmin Rantatupa 2004, 419–443.

¹⁶ Lackman 1985, 35; Vihola 2004a, 139–140.

¹⁷ Jussila, Hentilä & Nevakivi 2009, 148–151; Siltala 1985, 36–38; Klinge 2012, 203–206.

Edustuksellisen demokratian toimimattomuus ja parlamentarismien kriisi toimivat pääasiallisena lähtölaukauksena vuonna 1930 eskaloituneelle fasisiselle ja kansallisradikaalille liikehdinnälle. Kommunistien näkyvä toiminta ja uhitteleva käytös lisäsivät parlamentaarisen kaotisuuden tuntua, ja ylipäättään laitavasemmiston osallisuus suomalaisessa demokratiassa oli monille konservatiiveille ja oikeistolaisille sisällissodan taustaa vasten katsottuna suuri moraalinen epäkohta ja pyhäinhäväistys. Populistisen ja agraarisen antikommunismien¹⁸ ja konservatiivisen oikeiston liitto tarkoitti hetkessä liki tyhjästä kasvanutta kansanliikettä, lapuanliikettä, joka veti puoleensa niin taloudellisen ahdingon kuin puhtaan moraalisen närkästyksen suuttamia kansanmiehiä ja erityisesti valkoisen vapaussodan perinnön vaalijoita, jotka kokivat vuoden 1918 tapahtumien ja uhrien joutuvan hukkaan rahvaaseen pesiytyneen bolsevismin uhan alla.¹⁹ Tästä pyrki erityisesti hyötymään poliittinen oikeisto, joka näki kansanliikkeessä mahdollisuuden omien osakkeidensa nostamiseen. Tähän isänmaalliseen vaaliliittoon osallistuivat kansanliikkeelle myönteiset osat porvarillisista puolueista, etummaisina kokoomus ja Maalaisliitto.²⁰

Pienviljelijäkysymyksen kannalta oli merkittävää myös se, miten Maalaisliitto oli siirtynyt omalla poliittisella linjallaan oikealle. Tämä oli osin seurausta puolueen vakiintumisesta osaksi puoluekenttää. Radikaalina liikkeenä perustettu agraaripuolue oli 1920-luvun mittaan institutionalisoitunut ja maltillistunut. Samalla puolueen maatalouspoliittinen linja oli mennyt kohti sellaista ajatusta, jossa maanviljelijät olivat yrittäjiä ja maatilat tuotantoyksiköitä siinä missä muutkin taloudelliset toimijat.²¹ Vasemmiston suhteen sosiaalidemokraattien kanta pienviljelijäkysymykseen oli myönteinen, vaikka puolueen linja oli muuttunut vuosien varrella. Huomattavaa on myös kommunistien peiteorganisaation kulkeneen pienviljelijöitä kosiskelevalla nimikkeellä Sosialistinen työväen ja pienviljelijäin vaaliliitto.²² Jopa kokoomuspuolue esiintyi pienviljelijöiden edunajajana,²³ mikä oli realiteettien vaatima

---

¹⁸ Kommunismien uhka ja siihen liittyvät mielikuvat julkisessa keskustelussa ja sen todellinen vakavuus 1920- ja 1930-luvun Suomessa on tämän tutkielmankin kannalta merkityksellistä. Todellisuudessa suomalainen kommunismi oli jo käytännössä 1920-luvun toimenpiteiden jäljiltä ja Etsivän Keskuspoliisin valvonnan alaisuudessa liki toimintakyvytön (Lackman 2007, 213; Silvennoinen, Tikka & Roselius 2016, 18–24).

¹⁹ Jussila, Hentilä & Nevakivi 2009, 152–160; Siltala 1985, 31–41.

²⁰ Vares & Uino 2007, 12–66.

²¹ Puolueen sisällä vaikuttivat erityisesti sunilalainen tuottajalinja sekä kalliolainen yleislinja. Huomattavaa on kuitenkin Maalaisliiton sisäisen dynamiikan suhteen vasemmistomaalaisliittolaisten hajanaisuus, sillä Kallio oli kuitenkin yleisesti oikeistolinjan edustaja (Mylly 1989, 219–221).

²² Saarela 2008, 64–71; Jussila, Hentilä & Nevakivi 2009, 152.

²³ Kokoomuksella oli oma pienviljelijöille suunnattu erityisohjelmansa, joka oli laadittu vuonna 1929. Kts. ”Kansallinen Kokoomus – Pienviljelijäin taloudellinen asema” [<http://www.fsd.uta.fi/pohitiva/ohjelmalistat/KOK/66>]. Luettu 2.11.2016.

pakko, sillä agraariyhteiskunnassa millään puolueella ei ollut varaa sivuuttaa maatalouskysymyksiä. Ruotsalaiset ja edistyspuolue saivat äänistään liki kaksi kolmannesta maalaisilta,²⁴ vaikka puolueet eivät leimallisesti olleet maaseudun puolueita.

1.3 Tutkimuskysymys, lähdemateriaali ja aikaisempi tutkimus

Tutkimuskysymykseni on, *miten Suomen pienviljelijäin puolue rakensi identiteettiään populistisena liikkeenä*. Tarkoitukseni on tutkia laulaulaisessa ja jälkimarxilaisessa teoreettisessa viitekehysessä poliittisen ryhmittymän ja identiteetin rakentamista. Tässä suhteessa erilaiset diskurssit ja identiteetin tuottamisen prosessin analysoinnit ovat tärkeitä. Tehtäväni on tunnistaa erilaisia populaaridemokraattisia *interpellaatioita*²⁵ suhteessa vallitsevaan ideologiaan, ja tällä tavoin tutkia pienviljelijöiden populismia aatteellisesta näkökulmasta. Suhteutan pienviljelijöiden diskursseja aikansa aatteellisiin virtauksiin, jolloin niiden aikalaiskeskusteluun kontekstoituva sisältö saa historiallisen merkityksensä. Tutkimusongelmanani on selvittää, millä tavoin pienviljelijäpuolue lähti rakentamaan omaa poliittista identiteettiään ja tuottamaan poliittista diskurssiaan. Tutkielmani alakysymyksiä ovat populististen käytäntöjen muodot, erilaiset ideat *pienviljelyksestä elämäntapana, pienviljelijäluokasta tai -kansasta*; pienviljelijäideologiaan kuuluvat luokka- sekä populaaridemokraattiset interpellaatiot sekä suhteet aikansa aatteellisiin virtauksiin ja kilpaileviin poliittisiin puolueisiin ja liikkeisiin. Huomioin myös yhteiskunnalliset suhteet ja instituutiot, joiden kautta pienviljelijäpuolue pyrki vaikuttamaan potentiaaliin äänestäjiinsä, ja huomioin yhteiskunnan materiaalisen tason merkityksen puolueen toiminnalle. Tällä tavoin tutkielmassani ei ole kyse pelkästään aatteiden historiasta. Rajaukseni alkaa vuodesta 1929, jolloin Suomen Pienviljelijä -lehti ja Suomen pienviljelijäin puolue perustettiin ja rajaus päättyy vuoden 1930 vaaleihin.

Tutkimukseni aineistona toimii pääasiassa pienviljelijäpuolueen lehti Suomen Pienviljelijä sekä pienviljelijäpuolueen ohjelmat ja julistukset. Näiden lisäksi olen käyttänyt materiaalina tämän tutkielman kannalta olennaisten puolueiden – sosiaalidemokraattien, kokoomuksen, Maalaisliiton, kommunistien ja edistyspuolueen – sanomalehtiä ja erityisesti niissä julkaistuja vaaliohjelmia ja -julistuksia.²⁶

---

²⁴ Mylly 1985, 222.

²⁵ *Interpellaatiolla* tarkoitetaan ideologian subjektiksi tuleamista tai tuottamista. Käsitteen ja koko strukturalistisen marxismin oppi-isänä voidaan pitää ranskalaista Louis Althusseria (Rehmann 2013, 156; Kortesoja 2016, 82–83).

²⁶ Eduskuntapuolueista olen nähnyt tarpeelliseksi sivuuttaa ruotsalaisen kansanpuolueen, johon pienviljelijäpuolue suhtautui jo kielikysymyksen johdosta yksinomaan negatiivisesti. Kommunistien kohdalla huomattavaa on, että heidän lehtensä lakkautettiin kesäkuun 1930 puolivälissä ja täten vuoden 1930 vaaleja analysoidessani kommunistien lehdet jäivät käsittelemättä (Saarela 2008, 779).

Olen käynyt lävitse muiden eduskuntapuolueiden äänenkannattajien lehdet noin kuukauden periodilta ennen eduskuntavaaleja ja valikoinut tutkimuskysymykseni kannalta olennaiset artikkelit ja kirjoitukset tutkielmani aineistoksi. Tällä tavoin olen kyennyt vertailemaan sitä, miten pienviljelijöitä vastaan on argumentoitu, ja miten pienviljelijäpuolueen diskurssit ovat suhteutuneet muiden puolueiden ulosantiin ja diskursseihin. Sanomalehtien ja puolueohjelmien tutkiminen mahdollistaa sen ymmärtämisen, miten pienviljelijäpuolue lähti rakentamaan diskursiivisesti omaa ryhmäidentiteettiään.

Poliittisen identiteetin rakentamiseen kuuluu vahvasti rajanveto ja oman aseman määrittely, joka tapahtuu kielellisellä tasolla, vaikka todelliset, yhteiskunnalliset suhteet ovat konkreettisia ihmisten ja instituutioiden välisiä suhteita. En siis tutki pelkästään poliittisissa, julkisissa instituutioissa tapahtuvaa puhetta tai keskustelua, vaan pyrin hahmottamaan julkisen keskustelun roolia sellaisena yhteiskunnallisena elementtinä, joka toisaalta heijastaa todellisuutta ja samalla tuottaa sitä. Täydennän esitystä empiirisesti tutkielman narraation²⁷ kannalta historiallisesti relevanteilla tapahtumilla.

Pienviljelijäliikkeen, pulaliikkeiden ja erityisesti Suomen pienviljelijäin puolueen tutkimuksen suhteen kannalta aihetta on käsitelty ohimennen monissa yleisesityksissä ja suomalaisen politiikan historiaa käsittelevissä teoksissa, ja joissain tapauksissa pienviljelijäpuolueeseen liittyvät aihepiirit ovat nousseet esille muun tutkimuksen lomassa.²⁸ Pienviljelijäkysymystä on myös hahmoteltu yleisemmältä ja epäpoliittisemmalla tasolta, jossa pienviljelijäideologia ja pienviljelijäisyys nähdään elämäntapana, tuotantomuotona ja ideologiana.²⁹

---

²⁷ Narraation ja narratiivisuuden merkitystä historiankirjoituksen suhteen olen pohtinut erityisesti yhdysvaltalaisen historianfilosofi Hayden Whiten näkemysten kautta. Postmodernistina pidetty White on nähty usein melko radikaalina ajattelijana – mikä ei mielestäni pidä paikkaansa (vrt. Woolf 2011, 493–494). Historiankirjoituksen hahmottaminen sen esitystapojen kautta on nähty hyökkäyksenä sen tieteellisyyttä vastaan, mutta tästä vedetyt johtopäätökset ovat liioiteltuja. Narraation merkitys itselleni on ollut kronologiseen esitykseen pyrkiminen ja teoreettisen pohdinnan ja narratiivisen kerronnan välisen jännitteisyyden tiedostaminen (White 1987, 1–57). Kts. myös Whiten määritelmä historian tutkimuksesta (White 2014, 2).

²⁸ Esimerkiksi Juhani Mylly käsittelee Maalaisliiton ja keskustapuolueen historiassaan sivumennen pienviljelijäpuoluetta ja Maalaisliiton sisäisiä pienviljelijäoppositioita 1920-luvun lopulla (kts. Mylly 1989). Tauno Saarela mainitsee pienviljelijäpuolueen ja kommunistien suhteen viitaten Lackmaniin (kts. tarkemmin Saarela 2008) ja Timo Soikkasen Yrjö Ruutua käsittelevässä teoksessa tuodaan esille Yliruusin ehdotus Ruudulle tämän lähtemiseksi vuoden 1929 vaaleihin pienviljelijäpuolueen ehdokkaana (kts. tarkemmin Soikkanen 1991). Kts. myös *Suomen puolueet* (Mickelsson 2007, 108–109, 132–133).

²⁹ Esimerkiksi Anna Väänäsen toimittama *LAARI 2010 – Suomen maatalousmuseon vuosikirja* pitää sisällään tematiikkaa käsitteleviä artikkeleita, joissa kaikissa poliittinen pienviljelijäliike jätetään huomiotta. Matti Peltosen toimittamassa *Suomen maatalouden historiassa* pienviljelijäpuolue sivuutetaan pulaliikkeitä käsittelevässä alaluvussa ilman mainintaa (Rantatupa 2004, 439–442). Vastavasti teoksessa käsitellään pienviljelijästä kokonaisen luvun verran (Vihola 2004a, 135–212).

Tärkeimmät ja tämän tutkielman kysymyksenasettelun kannalta olennaiset tutkimukset ovat Arvo Santosen pienviljelijöiden ammatillista järjestäytymistä käsittelevä väitöskirja *Pienviljelijäin järjestäytymiskysymys ja pienviljelijäjärjestöjen vakiintuminen Suomessa* vuodelta 1971 sekä Matti Lackmanin *Taistelu talonpojasta – Suomen Kommunistisen Puolueen suhde talonpoikaiskysymykseen ja talonpoikaisliikkeisiin 1918–1939* vuodelta 1985. Santosen tutkimus ei käsittele varsinaisesti pienviljelijäpuoluetta, mutta sen aikarajaus päättyy vuoteen 1929, ja siinä ehditään sivuta pienviljelijäpuolueen perustamista ja toiminnan alkua. Lackmanin teos tutkii pulaliikkeitä kokonaisuudessaan, erityisesti kommunistisen puolueen ja pulaliikkeiden välisten suhteiden näkökulmasta. Lackmanin mukaan Suomen pienviljelijäin puolueella ja kommunisteilla ei ollut merkittävää vaikutussuhdetta paikallisyhdistystason ja yksittäisten, ruohonjuuritasolla vaikuttaneiden henkilöiden lisäksi. Lackmanin teos tarjoaa hyvän ja tiiviin esityksen puolueen historiasta.

Voitto Helanderin toimittamassa teoksessa *Vennamolaisuus populistisena joukkoliikkeenä* pienviljelijäpuolueen historia käydään lävitse yleisesti, ja vertailukohtia löydetään pohjoisamerikkalaisen agraaripopulismista taholta.³⁰ Pienviljelijäpuolueen ja vennamolaisen liikkeen väliltä löydetään joitain aatteellisia yhtymäkohtia ja henkilötasolle palautuvaa jatkuvuutta toiminnan suhteen. Yleisesti puolueen syntymistä selitetään taloudellisilla syillä.³¹

Suomen pienviljelijäin puolueesta on laadittu lisäksi kaksi opinnäytetyötä. Reijo Enävaaran laudaturtyö *Suomen pienviljelijäin puolue* vuodelta 1966 käsittelee nimensä mukaisesti puolueen historiaa pääpiirteissään. Varsinaista kysymyksenasettelua, metodologiaa tai teoriapohjaa Enävaaran työssä ei ole, ja sen heikkoutena on Enävaaran tapa hyväksyä Suomen Pienviljelijässä esitetyt näkemykset sellaisenaan ja kyseenalaistamattomana.³² Mauri Paananen Suomen historian seminaarityö *Suomen Pienviljelijä-lehden mielipiteitä Suomen ulkopoliitikasta* vuodelta 1972 käsittelee pienviljelijäpuolueen ulkopoliittisia näkemyksiä ja sen keskeisenä tuloksena on Suomen Pienviljelijän ulkopoliittista riippumattomuutta korostanut yleislinja ja negatiivinen suhtautuminen kansallissosialistiseen Saksaan.³³

---

³⁰ Yhdysvaltojen 1800-luvun puolivälin agraaripopulistit, tunnetuimpana The Populist Party on monella tapaa mielenkiintoinen vertailukohta Suomen pienviljelijäin puolueelle. Suomalaisilla pienviljelijäradikaaleilla ja amerikkalaisilla vastineillaan oli yhteistä mm. velkaongelmat, pula-ajoista johdettu köyhyys, monopolikapitalismin vastaisuus sekä tyytymättömyys valtapuolueiden kykyyn ajaa viljelijöiden etuja (kts. tarkemmin esim. Argersinger 1974, Hild 2007 sekä Bissett 1999).

³¹ Helander & Toivonen 1971, 47–51, 58–59.

³² Kts. Enävaara 1966.

³³ Kts. Paananen 1972.

1.5 Populismi- ja diskurssiteoria

Populismien käsitteitä on akateemisen tutkimuksen parissa pidetty yleisesti ongelmallisena. Populistisiksi mielletty liikkeet ovat olleet monimuotoinen ja heterogeeninen joukko, jolle on ollut vaikea löytää yhtä nimittävää tekijää. Liike vai periaate, ideologia jolla on yhteinen sisältö vai toisiinsa liittymättömien käytäntöjen näennäinen yhteneväisyys – näitä kysymyksiä ovat pohtineet eri taustaiset tutkijat, erityisesti sellaisten populististen ilmiöiden valossa, kuten Venäjän *narodnikit*, Yhdysvaltain agraaripopulistit tai Latinalaisen Amerikan vasemmistopopulistit.³⁴

Tunnetuin ja kenties merkittävin populismin tutkija on ollut Margaret Canovan, jonka teos *Populism* (1981) on ollut monelle tutkimukselle keskeinen viitekehys. Canovan luokittelee populistit kahteen pääkategoriaan, agraarisiin ja poliittisiin populisteihin, jotka vielä jakaantuvat yhteensä seitsemään alakategoriaan.³⁵ Tällainen typologinen lähestymistapa on yleisesti käytetty, ja usein myös julkisessa keskustelussa populismia arvioidaan erilaisten kvaliteettien perusteella, kuten sen, että onko puolueessa vahva ja karismaattinen johtaja ja onko puolueen retoriikka eliitin vastaista. Toinen merkittävä ja historiallinen näkökulma populismiin on sosiologisen *Gemeinschaft-Gesellschaft* -teorian kautta esitetty funktionalistinen näkemys, jonka mukaan populismi on erityisesti hitaasti teollistuvilla maille tyypillinen agraarikonservatiivinen ja kehitysvastainen reaktio.³⁶

Teoreettisessa mielessä käänteen tekijänä ajattelijana populismin tutkimuksen saralla voidaan pitää argentiinalaista politiikan tutkijaa Ernesto Laclautaa³⁷. Laclauin lähtökohtana oli strukturalistis-marxilainen traditio, ja hän nosti esille interpellaation käsitteen kautta populismin keskeistä merkitystä, eli poliittisen subjektin määrättyä tuottamisen tapaa. Laclauin mukaan tämä on olennaista kaikille populistisiksi miellettyille liikkeille. Populismien essentialistiset tai typologiset määrittelyt olivat kaatuneet Laclauin mukaan näiden listausten loputtomuuteen, sillä tutkimuskohteelle tyypillisiä piirteitä oli lähes yhtä paljon kuin itse populistisia liikkeitä. Funktionalistiset mallit olivat oikeassa suhteen, että populismilla on yhteys yhteiskunnallisiin kriiseihin. Funktionalistit selittivät populismia pelkästään yhteiskunnallisen rakenteellisen muutoksen näkökulmasta, kiinnittämättä riittävästi

---

³⁴ Ionescu & Gellner 1969, 1–5; Laclau 1979, 143–144.

³⁵ Canovan 1981, 13–16.

³⁶ Tällaista näkemystä on Suomessa hyödyntänyt esim. Risto Alapuro tutkimuksessaan *Akateeminen Karjala-Seura*. Alapuro esimerkiksi esittää S. M. Lipsetin funktionalismiin nojaten alkioalaisen populismin kääntyneen fasistiseksi lapualaisuudeksi talouskriisin vaikutuksesta (Alapuro 1973, 11–27, 45).

³⁷ Ernesto Laclau (1935–2014) pidetään erityisesti post- tai jälkimarxilaisen tradition kehittäjänä yhdessä elämäkumppaninsa Chantal Mouffin kanssa. Laclau siirtyi uransa alkuvaiheen strukturalismista poststrukturalismiin ja diskurssiteoriaan mm. Jacques Derridan, Michel Foucault'n ja lacanilaisen psykoanalyysin inspiroimana (Palonen 2008, 209–232).

huomiota ideologioihin, politiikkaan tai diskursseihin. Laclaun kritiikki korostaa rakenteellisten kriisien sijasta poliittisen ideologian kriisiä populismin edellytyksenä, vaikka ideologian kriisi saattaa tapahtua yhtäaikaaisesti rakenteellisten murrosten kanssa.³⁸

Laclaun voidaan sanoa kääntäneen populismin ymmärtämisen päälaelleen, sillä Laclaun teorian kautta hahmotettuna populismi ei rajaudu pelkästään tiettyjen populistisiksi kutsuttujen liikkeiden ominaisuudeksi, vaan se nousee keskeiseksi politiikan teon käytännöksi kaiken poliittisen toiminnan suhteen.³⁹ Populistit pyrkivät vetoamaan erityisesti *kansaan* ja tuottamaan tällä tavoin mahdollisimman yleisen ja homogeenisyyteen pyrkivän poliittis-yhteiskunnallisen subjektin, joka on antagonistisessa suhteessa vallitsevaan eliittiin. Esimerkiksi luokkapuolueet ja yhden asian liikkeet eivät tässä suhteessa ole kovinkaan populistisia, vaan ne rajaavat heti kättelyssä liikkeestä pois merkittäviä osia kansasta, vaikka ne asettuisivat ”poliittista eliittiä” vastaan. Laclaun mielestä 1930-luvulla fasistiset liikkeet kykenivät voittamaan vasemmiston omaksumalla näille ominaisia vaaliteemoja ja puhuttelemalla työväenluokan lisäksi keskiluokkia. Sekä radikaalin että reformistisen vasemmiston diskurssit palautuivat rajallisiin luokkainterpellaatioihin fasistien kyetessä tuottamaan populaaridemokraattisia interpellaatioita.⁴⁰

Populismin teorian suhteen laclaulainen kriittinen populismin analyysi kiinnittyy kahteen traditioon: 1) Laclaun varhaisvaiheen strukturalistiseen marxismiin; 2) Laclaun ja Mouffen 1980-luvulta eteenpäin harjoittamaan jälkimarxilaiseen perinteeseen. Strukturalistisen marxismin heikkoutena voidaan pitää sen ”ylhäältä alas” -reduktionismia, mikä tarkoittaa rakenteiden ylivaltaa toimijoihin nähden. Subjektit ja niihin kohdistuvat interpellaatiot näyttäytyvät kausaalisina ja predeterminoituneina suhteina, jolloin subjekteilla ei ole kykyä toimia itsenäisesti ideologian alaisuudessa tai sitä vastaan. Vastaavasti poststrukturalismiin nojaava jälkimarxilaisuus on taipuvainen ”alhaalta ylös” -reduktionismiin, jolloin poliittiset tapahtumat, teot tai ideologiat jäävät vain diskursseiksi ilman konkreettista merkitystä. Tällöin ”yhteiskunta pelkistyy kieleksi” ja konkreettisen, poliittisen ja sosiaalisen toiminnan analyysi hämärtyy.⁴¹

---

³⁸ Laclau 1979, 144, 172–173, 175–176.

³⁹ Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki poliittinen toiminta olisi yhtäläisen populistista, vaan ajatus tulee ymmärtää niin, että kaikkeen poliittiseen toimintaan liittyy populistisia tendenssejä (Laclau 2005, 154). Tämän on nähty ”inflatoivan” populismin käsitettä liiaksi (Arditi 1997, 48, 58), mutta kritiikistään huolimatta Arditi myöntää olevansa jossain määrin samaa mieltä Laclaun kanssa – kuitenkin Arditi ei täydennä tai tarkenna kantaansa Laclaun populismikäsitteen suhteen.

⁴⁰ Laclau 1979, 172–176, 124.

⁴¹ Kortesoja 2016, 32–33, 123–124; Rehmann 2013, 173–178.

Strukturalistisen vaiheen jälkeen Laclau palasi eksplisiittisesti populismiaiheeseen seuraavan kerran 2000-luvulla.⁴² Erilaisen lähestymistavan kautta Laclau teoretisoi populismin diskursiivista logiikkaa, joka korvasi interpellaation käsitteen. Jälkimarxilaisessa vaiheessaan Laclau ei enää analysoinut ensisijaisesti yhteiskunnallisia suhteita, vaan pohti teoreettisesti poliittisen toiminnan mahdollisuuksia, reunaehtoja ja toimintatapoja lacanilaisen psykoanalyysin ja semiotiikan kautta. Tämän on sanottu vievän ideologian analyysistä ”kriittisen terän” liiallisen abstraktiotason kautta.⁴³ Populismiteoriaansa perusajatuksen kannalta Laclaun eri tutkimussuunnat eivät ole ristiriidassa; Laclau on kritisoinut pääasiassa populismin käsitteen hämärtämisestä.⁴⁴

Tämän tutkielman kannalta varhaisen Laclaun interpellaation käsite ei ole vastaavalla tavalla ongelmallinen ja yksisuuntainen kuin Althusserilla, sillä Laclau esittää luokkareduktionismin kritiikissään poliittisen tai ideologisen olevan riippumaton yhteiskuntaluokasta, sillä kyse on *artikulaatiosta*⁴⁵ eikä reduktionismista. Erilaiset yhteiskunnalliset ristiriidat artikuloituvat eri tavoin poliittisiksi tai ideologiseksi kysymyksiksi, toisin kuin perinteisen marxilaisen luokkakäsityksen mukaan, jossa työväenluokka nähtiin kapitalistisen tuotantomuodon objektiivisena tuotteena, ja tätä kautta ideologia palautui väistämättä kapitalismin rakenteisiin.⁴⁶ Ymmärrän interpellaation käsitteen viittaavan sellaisiin ideologian omaksumisen tapoihin, jossa interpellaation prosessi palautuu todellisiin, materiaalsiin suhteisiin joita erilaiset artikulaatiot välittävät.

Tässä tutkielmassa sovellan myös diskurssin käsitettä, jonka ymmärrän kuvastavan sellaista kielellistä ja merkityksiä rakentavaa toimintaa, jossa poliittiset toimijat ja voimat määrittävät sosiaalista tilaa ja sen rajoja.⁴⁷ Identiteetin tuottamisen kannalta diskurssit ovat tärkeä yhteiskunnallinen osa prosessia, jossa erilaiset poliittiset viiteryhmät rakentavat omaa asemaansa. Identiteetti ei ole valmis rakenne ”tuolla jossain”, joka odottaa subjektin siihen kiinnittymistä.⁴⁸ Vaikka tässä suhteessa konkreettiset rakenteet, esimerkiksi instituutiot ja organisaatiot ovat tärkeässä roolissa, on niidenkin politisoimiseksi artikuloitava niistä kumpuavat potentiaaliset interpellaatiot osaksi poliittisen sfääriä.

---

⁴² Populismia käsittelevä artikkeli ”Towards a Theory of Populism” (teoksessa Laclau 1979) edusti Laclaun varhaisempaa, strukturalistista suuntautumista. Jälkimarxilaista käännettä edustanut *Hegemony and Socialist Strategy* (Laclau & Mouffe 2001) ilmestyi ensimmäisen kerran 1985 ja populismiin keskittynyt *On Populist Reason* vuonna 2005 (Laclau 2005).

⁴³ Rehmann 2013, 185–186.

⁴⁴ Esim. Müller 2014, 483.

⁴⁵ Sosiologi Matti Kortesoja on väitöskirjassaan *Power of Articulation – Imagery of Society and Social Action in Structural Marxism and Its Critique* (kts. Kortesoja 2016) tutkinut artikulaation käsitettä ja sen käyttöä käsitehistoriallisesta ja sosiaaliteoreettisesta näkökulmasta.

⁴⁶ Laclau 1979, 158–165.

⁴⁷ Howarth 2001, 129.

⁴⁸ Laclau 1994, 1–5.

Tärkeä osa tutkimuskohdettani on julkinen puhe, jonka alustana toimii sanomalehti, jolloin tuottamani historiallinen narraatio representoi pienviljelijäpuolueen diskurssia ja sitä, miten pienviljelijäpuolue pyrki jäsentämään suomalaisen yhteiskunnan poliittista tilaa ja sen rakenteita. Tehtävänäni ei ole tehdä varsinaista *diskurssianalyysiä*, vaan soveltamalla diskurssin käsitettä representoin poliittisen tilan ja julkisen puheen erilaisia artikulaatioita 1920- ja 30-luvun Suomessa. Tässä suhteessa olen sellaisella kannalla, jossa materiaalisen todellisuuden olemassaolo ei ikään kuin ”unohdu” kielen rakenteiden taakse, vaan huomioin myös todelliset poliittiset toimijat ja heidän subjektiviteettinsa sekä konkreettiset yhteiskunnalliset suhteet.⁴⁹

Laclaun teorian keskeisenä tavoitteena pidän sen uusvasemmistolaista ja marxilaista ohjelmallisuutta populismin uudelleenymmärtämiseksi,⁵⁰ sillä populismiin suhtautuminen akateemisessa tutkimuksessa on usein toistanut julkisessa keskustelussa esiintyviä stereotypioita, ja se on suhtautunut populismiin jopa vihamielisesti.⁵¹ Populismia on pidetty epärealistisena, anti-intellektuaalisena tai muuten vaarallisena liikehdintänä, mikä ei vastaa kuitenkaan populististen liikkeiden ja niiden tavoitteiden tai arvojen moninaisuutta. Teoreettinen keskustelu populismista on ollut osittain lähtökohdiltaan normatiivista, ja eri ajattelijat eivät ole välttämättä piilotelleet omia poliittisia näkemyksiään. Paul Taggartin mukaan ”populismi on mittari edustuksellisten poliittisten järjestelmien terveydelle” ja populismi on ”vastareaktio liberalismille”. Populistit eivät Taggartin mielestä ole kiinnostuneita vähemmistöjen oikeuksista ja populismille on myös tyypillistä vapaiden markkinoiden vastaisuus.⁵² Voin allekirjoittaa varauksella Taggartin ensimmäisen väitteen, mutta minkä suhteen populismi on vastareaktio, on täysin tilannesidonnaista. Populismi on usein vastareaktio yhteiskunnallista ”eliittiä” vastaan – mitä tämä ”eliitti” kulloinkin edustaa, on historiallisesti ja tilannekohtaisesti määräytyvää. Taggartin tapaan Wiberg näkee populismin yhteiskunnan ”hälytyskellona” joka pakottaa ”establishmentin” tekemään tarpeellisia uudistuksia. Huolimatta penseydestään populismia kohtaan, Wiberg antaa sille yleisellä tasolla positiivista tunnustusta sen yhteiskunnallista keskustelua edistävästä luonteesta.⁵³

---

⁴⁹ Laclaun ja Mouffen kritiikistä: Howarth 2001, 115–124; Rehmann 2013, 185–186.

⁵⁰ Laclaun teorioilla on ollut myös käytännön merkitystä, sillä Etelä-Euroopan vasemmistopopulistiset liikkeet ovat tunnetusti hakeneet vaikutteita Laclaun teorioista (Kortesoja 2016, 17, 126).

⁵¹ Esimerkiksi valtio-opin professori Matti Wiberg on luonnehtinut toimittamansa artikkelikokoelman johdannossa perussuomalaisuudessa olevan kysymys mm. ”alarmistisesta panikoitumisesta”, ”globalisaatioangstista”, ”vintagejunttiudesta”, ”suorasukaisesta herravihasta”, ”junttikapinasta”, ”itseäänäntoistavasta kliseeyhteisöstä” yms. (Wiberg 2011a, 9).

⁵² Taggart 2000, 115–118.

⁵³ Wiberg 2011b, 20.

Jan-Werner Müllerin mukaan populismi on ”erityinen *moralistinen kuvitelma politiikasta*”, poliittisen hahmottamisen tapa jossa vähemmistöt ja eliitit asetetaan autenttisen kansan vastakohtaksi – populismi on tällä tavoin monimuotoista ja pluralistista yhteiskuntaa vastaan. Müllerin mielestä vasemmiston tulee irtisanoutua sekä julkisessa keskustelussa että käytännön tasolla kaikesta populismista.⁵⁴ Müller kritisoi Laclauta populismin käsitteen liiallisesta laajentamisesta koskemaan kaikkea poliittista ja tällä tavoin käsitteen analyttinen käytettävyys menettää Müllerin mukaan arvonsa.⁵⁵ Müllerin ja Taggartin näkökulmia yhdistää populismin vastaisuus ja huolestuneisuus edustuksellisen demokratian tulevaisuudesta. Laclauta puolustavan näkökannan populismiin on esittänyt Yannis Stavrakakis, joka kritisoi julkista ja akateemista keskustelua populismista tietynlaisena kieli-
pelinä. Stavrakakiksen mukaan uusliberaalin hallinnon epäpopulaarisuus on johtanut erilaisiin uusliberalismin vastaisiin kansanliikkeisiin. Erilaiset kansanliikkeet on Stavrakakiksen mukaan niputettu populismin käsitteen alle ja niitä on tällä tavoin kyetty vastustamaan johdonmukaisesti välittämättä liikkeiden todellisesta sisällöstä.⁵⁶

Mielestäni on tarpeellista painottaa, että populismin tutkimuksessa ei tulisi projisoida normatiivisia käsityksiä ja nykyajasta kumpuavia ennakkoluuloja historiallisiin tutkimuskohteisiin. Vaikka Laclauin teorian taustalla on vahva vasemmistolainen agenda, se ei esimerkiksi estä oikeistoliikkeiden populismin analysointia. Teoria ei rakennu normatiivisille ennakkoehdolle, vaan Laclau Canovanin tapaan pidättäytyy esittämästä positiivisia tai negatiivisia konnotaatioita populismin luonteesta.⁵⁷ Federico Finchelstein on tosin esittänyt Laclauin teorian olevan normatiivinen kannanotto vasemmistopopulismin puolesta, mutta tässä hän sekoittaa Laclauin teoreettisen ja ohjelmallisen puolen tekemättä eroa näiden välillä.⁵⁸ Laclauin teoria ei kuitenkaan vaadi tiettyjen ohjelmallisten tai normatiivisten kannanottojen allekirjoittamista sen ymmärtämiseksi tai soveltamiseksi. Toisin on esimerkiksi Müllerin teorian suhteen, sillä hänen näkemyksessään populismin historiaa tulee rajata voimakkaasti. Müllerin mukaan on vain hyväksyttävä se mahdollisuus, että ”populismin uskottavan ymmärtämisen kannalta” populismin historiasta on suljettava pois esimerkiksi Yhdysvaltain agraaripopulistit.⁵⁹

Eri teorioiden suhteen ongelmana on populismiin liittyvän akateemisen diskurssin ja julkisen diskurssin nivoutuminen toisiinsa. Jos tutkimuksen analyttiseksi lähtökohdaksi tai apuväli-

---

⁵⁴ Müller 2015, 83, 88–89.

⁵⁵ Müller 2014, 483.

⁵⁶ Stavrakakis 2014, 505–506, 508–509, 512–514.

⁵⁷ Stavrakakis 2014, 505.

⁵⁸ Finchelstein 2014, 474–475.

⁵⁹ Müller 2015, 81–83.

neeksi otetaan laulaen kriittinen populismiteoria, populismi näyttäytyy poliittisen toiminnan keskeisenä komponenttina ja käsite muuttuu helposti lukijalle epäselväksi. Tutkimuksen tulee käydä dialogia sekä julkisessa että akateemisessa diskurssissa esiintyvän populismikäsitteen kanssa ja haastaa sitä aktiivisesti, joten tässä tutkielmassa populismista puhutaan usein sen stereotyyppis-typologisessa merkityksessä ja tätä merkitysjärjestelmää pyritään aktiivisesti haastamaan. Populismista on vaikea puhua ilman siihen nykyajassa liitettäviä käsitteitä, ja en ole tähän myöskään pyrkinyt tutkielmassani.

Populismi liittyy vahvasti jo pelkästään olemassa olevan poliittisen kentän määrittämiin reunaehtoihin. Tutkielmani kontekstissa itsenäisen Suomen kansanedustuslaitos oli vasta reilun kymmenen vuoden ikäinen, mutta valtapuolueet ja niiden organisaatiot olivat pidemmän aikavälin tuottajia. Poliittisen subjektin tuottaminen ja identiteettipolitiikan prosessi ilman valmista organisaatiota on projekti, jonka synnyttämiseen vaaditaan usein jonkinlaista populistista kansanliikettä. Tämä ”vanhojen puolueiden” ulkopuolisuus jo määrittää sitä, mitkä liikkeet ja millainen politiikka mielletään populistisiksi. Kapealle eturyhmäpolitiikalle rakentuva puolue on helpompi nähdä vanhojen puolueiden näkökulmasta tervetulleena ilmiönä, jos lähtökohtaisesti se ei ohjelmillaan ja diskursseillaan sivua omia eturyhmiä. Kansan etua ajava puolue ja aktiivisesti vanhoja puolueita haastava tulokas sen sijaan on todellinen uhka. Populismien vastustaminen voidaan tällä tavoin nähdä vakiintuneen ja edustuksellisen demokratian sisäänrakennettuna logiikkana.

1.6 Historiateoria ja menetelmä

Tutkielmani teoriapohjassa yhdistelen historian tutkimuksen aate- ja käsitehistoriallista perinnettä, marxilaista strukturalismia sekä jälkimarxilaista diskurssiteoriaa. Näin ollen tutkielmani ei ole erityisesti aatehistoriallinen tai sosiaalhistoriallinen, vaikka teoreettinen viitekehyseni sivuaa molempia historian tutkimuksen osa-alueita.⁶⁰ Pertti Haapalan kuvaama käsite *yhteiskuntahistoria* vastaa tutkielmani ohjelmaa melko hyvin, sillä tutkin suomalaisen yhteiskunnan eri ”tasoja” ja samalla niiden välistä vuorovaikutusta,⁶¹ jossa millään erillisellä sektorilla ei ole itsenäistä roolia – oli sitten kyseessä diskurssit, luokkasuhteet, poliittinen järjestelmä tai ideologia.

Tutkimuskohteeni yhteiskunnallisen ja historiallisen luonteen suhteen olen kokenut aatehistorioitsija Quentin Skinnerin teoreettiset havainnot inspiroivina. Cambridgen koulukunnan aate- ja käsitehisto-

---

⁶⁰ Aatehistorian teoreetikkojen tapaan on syytä painottaa, ettei aatteiden eroa sosiaalisesta tule korostaa, sillä aatteellisen tutkiminen on yhtä lailla sosiaalisen tutkimista (Hyrkkänen 2002, 11–12; Koselleck 2002a, 20–22).

⁶¹ Haapala 1989, 21–23.

ria painottaa vahvasti kontekstualistista lähestymistapaa, jolla on teoreettisten ja metodisten kysymysten lisäksi vahvasti ohjelmallinen näkökulma historian tutkimuksen perustehtävään. Skinnerin merkittävä huomio on ollut hänen tutkimuksissaan tekemä metodologinen havainto, että ”suuret” ja ”kanonisoidut” ajattelijat tai tekstit saavat uusia merkityksiä, jos ne huomioidaan osana aikalaiskeskustelua, kontekstoituna erityisesti ”unohdettuihin” teksteihin tai ajattelijoihin. Tieteellisen läpimurron tuottaneiden tai filosofista ymmärrystä muuttaneiden tekstien historiallisen erityislaatuisuuden unohtaa helposti, ellei sitä suhteuta aktiivisesti sen lähtökohtiin ja tällä tavoin huomioi niitä tekijöitä, jotka tekivät tutkimuskohteesta erityisen tai mullistavan.⁶² Tämän tutkielman suhteen en tutki ”suurta” tekstiä tai liikettä, vaan lähdin päinvastoin tarkastelemaan ”unohdettua” historiallista liikettä, joka tulee näin ollen ymmärtää vallitsevaa historiakuva kontekstioivana ja siihen yhtäläisesti kontekstioituvana.

Tutkielmassani on myös käsitehistoriallinen juonne, sillä *pienviljelijän* käsite on jatkuvasti tarkastelun kohteena ja ymmärryksen välineenä historialliselle tulkinnalle. En käsitehistorioitsijoiden tapaan tutki puhtaasti käsitteen merkityksen muuttumista ja sen historiallisia ehtoja, vaikka myös nämä seikat on pyritty pitämään tutkielmassa läsnä. Kuitenkin *pienviljelijäkysymyksen* kohdalla on kyse poliittiselle kiistalle tyypillisestä käsitteiden määrittelyn historiallisesta kamppailusta – kiistan osapuolet pyrkivät lataamaan käsitteeseen omaa näkökulmaa tukevat merkityksensä.⁶³ Ideoiden ja ajatusten jäljentäminen, niiden poliittisten erityispiirteiden esilletuominen sekä niitä määrittävien yhteiskunnallisten tilojen selventäminen niin aatteiden historian kuin sosiologisten ehtojen kautta ovat toimineet tätä tutkielmaa ohjaavana menetelmänä Reinhart Koselleckin määritelmän mukaan.⁶⁴

Koselleckin historiallis-hermeneuttisen filosofian toinen vaikuttava teoreettinen oivallus on temporaliteetin ja tilallisuuden merkitys tutkimuskohteen ymmärtämisen kannalta. Vaikka ”odotushorisonin” ja ”kokemisen tilan” välinen jännite ei olekaan suoraan menetelmällisesti sovellettavissa tässä tutkielmassa,⁶⁵ niin sen yhteys (meta)historiallisen ymmärtämisen kontrafaktuaalisen kausaation teorian⁶⁶ kanssa soveltuu myös hyvin kuvaamaan tutkimuskohteeni ymmärtämisen merkitystä. Historia

---

⁶² Koikkalainen 2008, 61–66; Hyvärinen et al. 2003, 12.

⁶³ Hyvärinen et al. 2003, 9–10.

⁶⁴ Koselleck 1988, 7–8.

⁶⁵ Koselleck 2002b, 255–275

⁶⁶ Koselleckin teoreettiset (ja hermeneuttiset) havainnot ja analyttisessä filosofiassa viime vuosina pohdiskeltu kontrafaktuaalinen kausaatio sisältävät samat perusajatukset historiallisen todellisuuden ennaltamääräytymättömyydestä (”Ymmärtäminen vs. selittäminen ihmistieteissä” [<http://alusta.uta.fi/artikkelit/2015/01/20/yymmaertaaminen-vs-selittaaminen-ihmistieteissae.html>]. Luettu 30.1.2017).

ei ole tutkittuna ajankohtana ollut nykyhetken predeterminoima, vaan erilaisille kehityskuluille avoin tila, joissa tehdyt poliittiset ratkaisut tai valinnat ovat olleet kontingentejä ja yhteiskunnallisesti vaikeasti hallinnoitavia ja ennakoitavia päätöksiä. Siitä huolimatta, että pienviljelijäpuolue ei kyennyt rikkomaan valtapuolueiden hegemoniaa, on pidettävä mielessä sellainen mahdollisuuksien historia, jossa yhteiskunnallisesti merkittävä pienviljelijäväestö olisi saattanut toimia poliittisesti homogeenisenä joukkoliikkeenä.

2. Pienviljelijäin ammatillisesta järjestäytymisestä lehti- ja puoluehankkeeksi – diskurssin muotoutuminen

Ammatillisen järjestäytymisen kannalta suomalaisilla pienviljelijöillä oli kaksi vaihtoehtoa – Pienviljelijäin Keskusliitto ja Pienviljelijäin Liitto. Kummallakin järjestöllä oli omat, epäsuorat kytköksensä poliittisiin puolueisiin, ja erityisesti Pienviljelijäin Liitto oli sosiaalidemokraattiseen puolueeseen aatteellisesti kallellaan. 1920-luvun laman syventyminen vuosikymmenen lopulla vaikutti pienviljelijöihin taloudellisten vaikutusten lisäksi myös ideologisella tasolla. Monet pienviljelijät eivät enää tunnistanee maalaisliitossa sen alkioalaisia ja pienviljelijän oikeuksia edistävää aatemaailmaa vaan pelkäävät suurmaanomistajien etujen ajamisen. Sosiaalidemokraattisessa puolueessa pettyneet pienviljelijät näkivät internationalistisen ja kaupunkiproletaarisen luokkapuolueen, joka jätti agraarikysymykset sivurooliin – niin ideologisesti kuin käytännöllisestikin, sillä pienviljelijät eivät olleet ainakaan omasta mielestään puolueen vaalilistoilla kovin korkealle edustettuina.

Tästä asetelmasta nousi tarve oman puolueen perustamiselle, sillä ammatillinen järjestäytyminen ja liittopohjainen toiminta eivät tuottaneet kaikkien mielestä tarpeeksi poliittista vaikutusvaltaa ja näkyvyyttä. Aiempia hankkeita oli myös ollut, mutta nämä jäivät merkityksettömiksi ja epäonnistuksiksi yritelmiksi. Jo vuonna 1925 Pienviljelijäin Liiton parissa oli esitetty puoluehanketta, ja vuonna 1926 perustettu Talonpojan Sanomat oli synnyttänyt ympärilleen myös pienpuolueita. Kato vuosien aikana 1928 ilmeisesti puoluehanke otti uutta tuulta alleen, jolloin muutamat vilppulalaiset pienviljelijät perustivat kunnallisvaalien alla oman valitsijayhdistyksen, ja tällöin myös ajatukset puolueesta ja omasta sanomalehdestä nousivat esille. Hanke jäi kuitenkin puolitiehen, sillä puolueen vetäjäksi kaavailtu, Ikaalisista kotoisin ollut metsänhoitaja ja toimittaja Eino Yliruusi⁶⁷ kieltäytyi osallisuudesta. Yhteydenottajien keskuudessa oli jäseniä molemmista pienviljelijäliitoista, ja seuraavana vuonna uudelleen elvytetty hanke lähti etenemään – Tampereella alkuvuodesta 1929 pidetyssä pienviljelijäkokouksessa päätettiin perustaa Suomen Pienviljelijä -lehti, ja sen päätoimittajaksi valittiin Yliruusi.⁶⁸

---

⁶⁷ Puolueen tuleva puheenjohtaja Yliruusi oli monella tapaa oikeutettu valinta hankkeen johtohenkilöksi, sillä vuonna 1899 mäkitupalaisperheeseen syntynyt Yliruusi oli saanut kokemusta maatalouden hoidosta hänen isänsä tilalla, jonka tämä oli ostanut Yliruusin ollessa nuori. Yliruusi suoritti vuosina 1922–1924 metsäkoulun, jonka jälkeen hän toimi Pienviljelijäin Liiton metsänhoidon neuvonantajana, sekä myöhemmin Metsämiesten Keskusseuran sihteerinä ja Metsämies-lehden toimittajana. Hän toimi myös Pienviljelijäin Liiton aluejärjestön johtokunnassa sekä paikallisten osuustoiminta- ja maamiessuurojen hallituksissa, sekä oli itsekin pienviljelijä omistaen Ikaalisissa tilan. (”Edustajaehdokkaitamme Hämeen läänin pohjoisessa vaalipiirissä”, SP 21.6.1929).

⁶⁸ Lackman 1985, 284; Santonen 1971, 269–275.

Lehtihanke oli ensimmäinen askel kohti puolueen perustamista, ja lehden ensimmäisessä numerossa julkaistiin yksitoista kohtaa sisältänyt ohjelmaluonnos, josta käy ilmi tulevan puolueen keskeiset tavoitteet. Yliruusi on itse korostanut, että ”hänet suorastaan vedettiin mukaan” puolueen johtoon, ja yleisesti kenttäväellä oli kova tarve omalle puolueelle. Useiden pienviljelijöiden mielestä pelkkä maatalousvalistus oli riittämätöntä, sillä monet kokivat osaavansa viljellä peltojaan omin neuvoin – sen sijaan kaivattiin konkreettista politiikkaa ja vaikutusmahdollisuuksia.⁶⁹ Puoluehankkeeseen saattoi myös vaikuttaa vallalla olleen Mantereen hallituksen politiikka ja parlamentarismien kriisi, joka vahvisti epäluottamusta vallitseviin puolueisiin ja koko poliittisen järjestelmän tilaan yleisesti. Mantereen hallitus, joka oli edistyspuolueen vähemmistöhallitus, otti tärkeimmäksi tehtäväkseen virkamiesten palkkojen korottamisen, mikä oli taantuvassa taloustilanteessa omiaan herättämään närkästystä erityisesti maaseudulla.⁷⁰

2.1 ”Onko pienviljelijäin puolue tarpeellinen”

Suomen Pienviljelijän näytenumeron pääkirjoitus⁷¹ oli kirjoitettu otsikolla ”Onko pienviljelijäin puolue tarpeellinen” – puoluetta perustettaessa oli tärkeää perustella sekä itselleen että äänestäjilleen hankkeen tarpeellisuutta. Kirjoituksessa pyrittiin näyttämään toteen vallitseva poliittinen tilanne ja sen kestättömyys, sillä pienviljelijöiden mielestä mitkään olemassa olevat puolueet eivät ajaneet heidän asiaansa. Ideologisesti pienviljelijäaatteelle oli jäänyt tyhjiö poliittiseen kenttään, sillä kokoomus ajoi porvariensa asemaa, edistyspuolue virkamiesten etuja, Maalaisliitto oli suurtalonpoikien edustaja, ruotsalaiset ajoivat ”omia natsionalistisia päämääriään”, sosiaalidemokraatit teollisuustyöväestön etuja ja kommunistit vallankumouksellisia tavoitteitaan.⁷²

Puoluekentän artikulointi tällaiseen muotoon ei välttämättä ollut kovin kaukana totuudesta, sillä ilmeisesti pienviljelijäväestö oli tottunut pääasiassa äänestämään Maalaisliittoa ja sosiaalidemokraatteja, mitkä eivät kuitenkaan leimallisesti ajaneet köyhän agraariväestön asemaa. Myös edistyspuolue tavoitti varmasti joitakin äänestäjiä, jotka olivat aatteeltaan liberaaleja ja vapaakaupan puolustajia, kommunistit taas viehättivät köyhimpiä radikaaleja, ja ruotsinkielinen väestö saattoi äänestää ruotsalaisia.

---

⁶⁹ Santonen 1971, 276–277.

⁷⁰ Mylly 1989, 206–209.

⁷¹ Suomen Pienviljelijässä pääkirjoituksia ei merkattu selkeästi, mutta ne olivat usein lehden vasemmassa reunassa ja tyyliään tunnistettavia. Olen olettanut päätoimittaja Yliruusin kirjoittaneen pääkirjoitukset. Yliruusi kirjoitti myös lehden pääsivun kolumnia ”Taamalan maalta”.

⁷² ”Onko pienviljelijäin puolue tarpeellinen”, SP 27.3.1929.

Aatteellisesti vahvana elänyt pienviljelijäideologia ei kuitenkaan sopinut mutkattomasti yhteen niin maalaisliittolaisen talonpoikaisideologian kuin sosiaalidemokraattisen marxilaisuudenkaan⁷³ kanssa. Tätä yhteensopimattomuutta haluttiin pienviljelijäpuolueessa korostaa vahvasti, ja sosiaalidemokraateille tämä tarkoitti pienviljelijöiden ja teollisuustyöväestön etujen kohdalla erityisesti omistuskysymystä. Pienviljelijät näkivät sosiaalidemokraattien ja marxilaisen ideologian suurimpana uhkana yksityisomistamisen vastaisuuden.⁷⁴ Oman maan omistamisen nähtiin olevan kannattavan maanviljelystoiminnan suhteen ratkaiseva tekijä, ja keskeiset pienviljelijäagronomit argumentoivat nimenomaan pientilojen olevan suhteellisesti tuotannoltaan tehokkaimpia verrattuna suurtiloihin.⁷⁵ Pienviljelijäideologia tulee nähdä itsenäisenä ja vahvana aatteena, jota ei oltu vielä ennen puoluehanketta vahvasti politisoitu, vaikka sille oli olemassa vankka ideologinen kannattajaryhmä.

Yliruusin mukaan Maalaisliitto oli muodostunut vallitsevissa oloissa ”taantumukselliseksi agraaripuolueeksi” ja yhtä ”luonnottomaksi vaihtoehdoksi” pienviljelijöille kuin sosialistipuoluekin – maalaisliiton alkuperä pienviljelijämyönteisenä puolueena tuotiin esille, mutta yhtä vahvasti Yliruusi myös alleviivasi vallitsevaa suurtilallisten ja pienviljelijöiden etujen vastakkaisuutta.⁷⁶ Yliruusi kyseenalaisti kolumnissaan⁷⁷ Maalaisliiton suhteen asutuskysymykseen, ja Lex Kallio, jonka odotettiin ratkaisevan osittain maaseudun liikaväestön ongelmia, oli monien mielestä epäonnistunut tavoitteissaan. Yliruusin mukaan uusia tiloja jouduttiin odottamaan liian pitkään, jopa pahimmillaan kahdeksan vuotta, ja omalla tavallaan torpparien vapautus oli vain muuttanut omistussuhteita puuttumatta varsinaiseen elintasoon. Monien köyhien pientilallisten oli yhä hankittava lisätienestinsä entisiltä isänniltään, mikä tarkoitti maaseudun luokkarakenteen pysymistä lähes ennallaan.⁷⁸

---

⁷³ Suomessa vallalla olevat käsitykset marxilaisuudesta pohjautuivat pääasiassa saksalaisen Karl Kautskyn oppeihin, jotka painottivat luokkataistelua ja vähätelivät agraariväestön merkitystä tässä kamppailussa. Sosialidemokraattien puoluejohto oli omaksunut marxismin perusaatteet vuosisadan vaihteessa, mutta puolue oli 1930-luvulle tultaessa muuttanut reformistiseen suuntaan. Puolue ei esimerkiksi pyrkinyt olemaan pelkästään työväenluokan puolue, vaan se saattoi esiintyä ”koko kansan” puolueena ja oli myötemielisempi pienviljelijöille (Soikkanen 1975, 44–47, 418–421). Julkisessa puheessa ”marxilaisuudella” oli puhujasta riippuen eri merkityksiä ja usein sillä viitattiin yleisesti sosialistiseen ajatteluun. Esimerkiksi Vihtori Kosolan kaltaiselle fasistille kaikki sosialismi oli ”marxilaisuutta” (Silvennoinen, Tikka & Roselius 2016, 117).

⁷⁴ ”Onko pienviljelijäin puolue tarpeellinen”, SP 27.3.1929.

⁷⁵ Mäkinen 2010, 31–37.

⁷⁶ ”Onko pienviljelijäin puolue tarpeellinen”, SP 27.3.1929.

⁷⁷ Suomen Pienviljelijän etusivun vakiokolumni oli otsikolla ”Taamalan Maalta”, ja sitä kirjoitti Eino Yliruusi nimimerkillä Taavetti Taamala (Lackman 1985, 308). Kolumneissa otettiin usein kantaa ajankohtaisiin poliittisiin aiheisiin ja muiden puolueiden lehtikirjoitteluihin. Kolumnin nimi viittaa vuonna 1928 suurta huomiota saaneeseen korruptiotapaukseen, jossa Maalaisliiton kansanedustaja Antti Juutilainen oli myynyt hallitsemansa tilan valtiolle ylihintaan maalaisliittolaisen ministerin avustuksella (Kts. Rantala 2010, 54–58).

⁷⁸ ”Taamalan maalta”, SP 27.3.1929.

Pienviljelijäväestö oli kokonaisuudessaan sangen heterogeeninen väestöjoukko, johon mahtui erilaisia maailmankatsomuksia ja poliittisia sidonnaisuuksia. Nimenomaan populistiselle politiikalle on tyypillistä lähteä rakentamaan sellaista ryhmäidentiteettiä, joka pystyy artikuloitumaan sellaisiin diskursseihin, jotka kykenevät ylittämään heterogeenisuuden ongelman. Ensimmäinen ongelma oli vasemmiston ja oikeiston välinen suhde, jonka keskeisenä kiistan kohteena oli omistaminen. Populistisen diskurssin rakentumisessa tärkeänä momenttina on nähtävissä sosialistisen ja kapitalistisen ideologian jännitteisyys, jonka välimaastoon pienviljelijäideologia pyrkii asemoimaan itsensä. Jo varhaisessa alkiolaisuudessa oli ollut keskeistä sekä sosialismin että kapitalismin vahva kritiikki ja abstraktin ”maahengen” korostaminen näiden sijasta, mutta Suomen Pienviljelijässä ei kuitenkaan suorasanaisesti pyritty rakentamaan maalaisliiton perustajan ajatusten päälle, vaan ne pyrittiin muotoilemaan osaksi omaa diskurssia. Alkiolaiseen maailmankuvaan ei mahtunut minkäänlainen luokkaretoriikka, jota taas uutta pienviljelijäideologiaa muotoiltaessa käytettiin jossain määrin.⁷⁹ Ensimmäisessä pääkirjoituksessaan Yliruusi tuottaa pienviljelijöille omaa luokkatietoisuutta ja luokkasubjektia, mutta myöhemmin tuotiin esille myös populistista diskurssia, jossa puhuteltiin abstraktimpaa ”kansaa” tai ”yhteisetua”. Pienviljelijöiden eduilla oli ”vehkeilty”, ja tämä myös nähtiin osana parlamentaarisen järjestelmän kriisiä, jonka ratkaisuksi tarjottiin uutta poliittista vaihtoehtoa. Pienviljelijäin puolue tulisi olemaan jotain sellaista, joka ”ratkaisevasti taittaa vaakan kärjen sosialistisen ja kapitalistisen maailmankatsomuksen välillä”.⁸⁰

Jos katsotaan pienviljelijädiskurssin asemoitumista kapitalistisen ja sosialistisen maailmankatsomuksen välimaastoon, ei voida kuitenkaan puhua varsinaisesta neutraalista asemoitumisesta keskustaan. Puolueen puheenjohtaja Yliruusi oli tunnettu Pienviljelijäin Liitossa sosialistisista mieliteistään, ja liittoa leimasi jossain määrin vasemmistolaisen politiikan suosiminen,⁸¹ ja tämä näkyi myös Suomen Pienviljelijäin sivuilla. Yleisellä tasolla lehdessä puhuttiin populistisemmin ”edistyksestä” ja ”reformistisesta politiikasta”, jotka eivät ole suoraan liitettävissä vasemmistolaisuuteen, mutta näytenumerossa mainitaan myös käsite ”porvarillinen vasemmistolaisuus”, jolla ilmeisesti viitattiin omaan puoluehankkeeseen.⁸²

Aatteellisessa ilmapiirissä 1920-luvun loppu oli poliittisesti jännitteistä aikaa, ja tulevasta pienviljelijäpuolueesta toivottiin hankkeen parissa sellaista yhteiskunnallista muutosvoimaa,

---

⁷⁹ Alkiolaisuuden ja pienviljelijäpuolueen suhteesta ks. tämän tutkielman alaluku 5.5.

⁸⁰ ”Onko pienviljelijäin puolue tarpeellinen”, SP 27.3.1929.

⁸¹ Pienviljelijäin Liitto ei kuitenkaan ollut luonteeltaan yksimielisen vasemmistolainen, vaan liikkeessä oli myös oikeistolaisemmin suuntautuneita osastoja, kts. Santonen 1971, 272–277.

⁸² ”Onko pienviljelijäin puolue tarpeellinen”, SP 27.3.1929.

joka olisi pystynyt sovittamaan pahimmat ristiriidat ja samalla myös ajamaan oman eturyhmänsä mukaista politiikkaa. Sosiaalidemokraattiset ja maalaisliittolaiset lehdet eivät kuitenkaan toivottaneet uutta puolueetta lämpimästi tervetulleeksi, vaan omilla tahoillaan ne pyrkivät asettamaan hankkeen kyseenalaiseen valoon. Sosiaalidemokraatit pyrkivät vetoamaan siihen seikkaan, ettei pienviljelijäpolitiikalla ole mitään kauaskantoisia edellytyksiä, sillä tulevaisuudessa teollistuminen tulisi edistymään, ja pienviljelijöiden lapset olisivat jo valtaosin teollisuustyöläisiä – täten sosiaalidemokratia olisi pienviljelijöille edullisin aate. Maalaisliittolaiset taas korostivat pienviljelijöiden roolia tuottajina ja omistajina, jolloin pienviljelijöiden olisi viisainta käydä yhteisrintamaan myös suurtilallisten kanssa.⁸³

2.2 Varhainen pienviljelijäohjelma

Tulevan puolueen ohjelman johtavana periaatteena oli työskennellä ”voimakkaan suomalaisen kansallisvaltion luomiseksi” ja keskeisenä ihanteena oli myös parlamentarisuuden ja edistyksellisyyden kunnioitus, ”uudistusystävälliseen ja kansanvaltaiseen suuntaan”.⁸⁴ Maltillisen isänmaallisella retoriikalla haluttiin tehdä pesäeroa kommunistiseen ja sosialistiseen internationalismiin, jota vastaan lehden sivuilla argumentoitiin aika ajoin. Vastaavasti liberalismiin ja parlamentarismiin kriisi olivat heijastuneet radikaaliin liikehdintään ja fasistisen ideologian vähittäiseen nousuun, jota vastaan asetettiin lehden sivuilla voimakkaasti. Laillisuuden kunnioittaminen ja kansanvaltaisuuden korostaminen eivät tässä kontekstissa ole välttämättä populistisia diskursseja, sillä erityisesti talonpoikaisen ja herätyksellisen agraariväestön piirissä lapualaisuus ja autoritäärisyys saavuttivat suosiota, ja ne muodostivat myös lapuanliikkeen keskeisen kannattajajoukon. Toisaalta kansanvallan kannattaminen voidaan nähdä ”kansaan” vetoavana politiikkana, ja tällä tavoin populistisena ”kansan” subjektin rakentamisena.

Ohjelman kuudes kohta, ”Puolustuskysymys”, liittyi vahvasti edellä esitettyyn johtavaan periaatteeseen. Puolustuksen suhteen korostettiin vahvan kansallisarmeijan tarpeellisuutta, mutta toisaalta ohjelmassa nostettiin esille asemenojen suuruus taloudelliseen tilanteeseen nähden ja vaadittiin puolustusta järjestettäväksi ”kansan taloudellista kantokykyä liiaksi rasittamatta”. Radikaalein osa koko ohjelmassa oli suojeluskuntien vastustaminen ja niiden lakkauttamisen vaatiminen. Suojeluskunnat nähtiin ensisijaisesti luokkajärjestönä, joka omalla tavallaan ylläpiti kansalaissodasta periytyviä yhteiskunnallisia ristiriitoja. Suojeluskuntien lakkauttamiselle annettiin myös rationaalisia

---

⁸³ ”Onko pienviljelijäin puolue tarpeellinen”, SP 27.3.1929.

⁸⁴ ”Suomen Pienviljelijän ohjelma”, SP 27.3.1929.

perusteita, sillä ne nähtiin liian kalliina organisaationa, jota edullisemmaksi olisi tullut yleiseen asevelvollisuuteen perustuva reservi. Suojeluskuntien vastustamisessa vedottiin *kansaan* ja sen yksimielisyyteen puolustuksen suhteen, jonka esteenä suojeluskunnat olivat.⁸⁵

Asutuskysymyksen kannalta pienviljelijäpuolueen ohjelmassa pidettiin hyvin tärkeänä pienviljelijöiden elämäntavan ylläpitämistä. Lisämaan saanti ja tällä tavoin irtaimen väestön syntymisen ehkäiseminen oli niin taloudellisena kuin henkisenä elinehtona terveelle yhteiskunnalle. ”Liiallinen kaupunkiin siirtyminen” oli epätoivottava ilmiö, jota täytyi ehkäistä uudisasutusta helpottamalla.⁸⁶ Ohjelmassa oli kaikuja alkiolaisuudesta ja selkeämmin vaikutteita pienviljelijäideologiasta, joiden mukaan läheinen suhde maahan ja luontoon olivat itseisarvoja ja toisaalta kaupunkilaista elämäntyyliä ylempiä hyveitä. Toisaalta lehdessä myöhemmin usein käytetyn argumentin mukaan liki kolmannes suomalaisista oli pienviljelyksen piirissä, ja hitaasti etenevän teollistumisen rinnalla oli edellytyksiä nähdä agraarisen elämäntavan olevan myös tulevaisuudessa yhteiskunnallisesti merkittävä elämisen muoto.

Suomen pienviljelijäin puolueessa kannatettiin vahvaa koulutusjärjestelmää, joka oli myös ulotettava maaseudun vähävaraisten saataville tasa-arvoisen koulutuksen takaamiseksi kaikille Suomen kansalaisille. Tässä nousee esille ajalle tyypillinen kielikysymys, jossa yksiselitteisesti asetutaan kannattamaan julkisten järjestelmien suomalaistamista.⁸⁷

Ohjelman talouspuoli käsitteli laman aiheuttamia ongelmia erityisesti luotonannon sekä verotus- ja tullipolitiikan suhteen. Luotto-ongelman ratkaisuksi ohjelmassa ehdotettiin valtion järjestämiä pitkäaikaisia ja matalakorkoisia kuoletuslainoja sekä halpakorkoisia liikelainoja. Köyhemmille viljelijöille vaadittiin enemmän suoraa avustuksia, ja yhdessä asutuskysymysten kanssa pienviljelijöiden keskeisin talouspoliittinen kärki oli uudisasutuksen edistäminen. Verotuksen suhteen pienviljelijät näkivät olevansa suhteellisesti verotetumpi kansanosa muihin verrattuna, sillä heidän mielestään pienviljelijät olivat myös erilaisten sosiaaliavustusten suhteen heikoilla. Kunnallisverotuksessa vaadittiin progressiivista tulo- ja omaisuusverotusta sekä valtion suurempaa osuutta kunnallisen verotuksen pienentämiseksi. Vapaakaupan tavoittelu oli tullipolitiikan keskeinen ihanne, sillä ohjelman

---

⁸⁵ ”Suomen Pienviljelijän ohjelma”, SP 27.3.1929.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ ”Suomen Pienviljelijän ohjelma”, SP 27.3.1929.

mukaan protektionistinen politiikka suosi ensisijaisesti suurmaanomistajia ja teollisuutta, mikä heijastui esimerkiksi viljan ja käyttöhyödykkeiden korkeana hintana.⁸⁸ Lama-ajan tullipolitiikka oli Suomessa ajalleen tyypilliseen tapaan protektionistista, joskin kansainvälisessä vertailussa melko lievä.⁸⁹

Sosiaalilainsäädännössä kannatettiin vanhuus-, työkyvyttömyys ja sairausvakuutuslakia sekä myös äitiysvakuutus- ja lastensuojelulakia. Näiden avulla olisi myös suuri osa maaseudun vähävaraisista saatettu yhteiskunnallisen turvaverkon piiriin, joka oli maaseudulla vielä tuolloin sangen kehittymätön. Pienviljelijäpuolueen ohjelma kannatti kieltolakia ehdottoman myönteisesti.⁹⁰ Raittiusliike oli suomalaisessa yhteiskunnassa vahva ideologia, joka läpileikkasi monet poliittiset ryhmittymät.

Virkamieskysymys oli aikansa poliittisessa keskustelussa keskeinen diskurssi ja pienviljelijäpuolue asettui vastustamaan virkamiesten palkankorotuksia kannattaen virkamieskoneiston keventämistä, mutta toisaalta ohjelmassa korostui pienituloisten virkamiesten oikeus säädyllyiseen toimeentuloon.⁹¹ Vallitsevassa poliittisessa tilanteessa virkamieskysymys oli julkisessa keskustelussa esillä aika ajoin, ja toisaalta kyseisessä tilanteessa pienviljelijäpuolue olisi saattanut lähteä populistiselle ”ei penniäkään” -linjalle. Maalaisliiton sisällä oli pitkin 1920-lukua käyty kiivasta keskustelua virkamiesten palkankorotuksista ja erityisesti maalaiskansa vastusti kaikkia korotuksia.⁹²

2.3 Kansanvalta ja sosiaalidemokraatit

Kansanvaltaisuus⁹³ on käsite, mikä nousee usein esille pienviljelijädiskurssissa – esimerkiksi ensimmäisessä puolueohjelmassa se tuodaan ilmi johtavissa periaatteissa keskeisenä ihanteena, ja yhdeksännessä kohdassa ”Uskontokysymys” vaaditaan jopa kirkon kehittämistä kansanvaltaisempaan suuntaan.⁹⁴ Yliruusin mukaan kansanvaltaisuus oli silloisessa poliittisessa tilanteessa toteutunut huonosti, sillä ihmiset vallasta erottava rintama koski juuri pienviljelijäväestöä. Tässä suhteessa erityisesti sosiaalidemokraatit olivat kaksinaamaisia kansanvallan vihollisia, joiden vihamielinen suhtau-

---

⁸⁸ ”Suomen Pienviljelijän ohjelma”, SP 27.3.1929.

⁸⁹ Ahvenainen & Vartiainen 1982, 188.

⁹⁰ ”Suomen Pienviljelijän ohjelma”, SP 27.3.1929.

⁹¹ Ibid.

⁹² Mylly 1989, 206–209.

⁹³ Kansa ja vallan palauttaminen kansalle ovat keskeinen osa populistista diskurssia – Ernesto Laclauin mukaan populismin ehtoina ovat sisäisen, ”kansan” vallasta erottavan antagonistisen rintaman muotoutuminen, sekä ”kansan” käsitteen syntymisen mahdollistava artikulaatio, joka kokoaa tasa-arvoistavat vaatimukset ja linkittää ne toisiinsa (Laclau 2005, 74).

⁹⁴ ”Suomen Pienviljelijän ohjelma”, SP 27.3.1929.

tuminen pienviljelijäpuoluetta kohtaan tulkittiin kansanvaltaisuuden vastustamiseksi. Sosiaalidemokraatit toki saivat tunnustusta äänioikeuden puolesta käydyn historiallisen taistelun vuoksi, mutta kummastusta herätti heidän elitistiseltä vaikuttava suhtautuminen pienviljelijöiden puoluehankkeeseen. Pienviljelijät olivat samassa asemassa kuin työväestö paria kymmentä vuotta aiemmin, sillä oikeiston puolelta, josta oli Yliruusin mukaan aina ollut löydettävissä ”kansanvallan jyrkimmät vastustajat”, suhtauduttiin äänioikeuden laajentamiseen samanlaisilla argumenteilla, joilla pienviljelijöitä vastaan nyt käytiin heidän yrittäessä osallistua parlamentaariseen päätöksentekoon. Pienviljelijöiden itsensä mielestä heitä pidettiin oppimattomina ja parlamentaarisesti kokemattomina, mutta kuitenkin itse sosiaalidemokraatit olivat näyttäneet toteen, voi köyhempikin kansanosana nousta päätöksentekoon, ja tätä kautta edistää koko yhteiskunnan ”taloudellista ja henkistä kehitystä”.⁹⁵

Kansanvaltaa koskevassa diskurssissa antagonistinen rintama sisältää ajatuksen ”rahvaan” ja ”kansan” jännitteisestä suhteesta,⁹⁶ jossa pienviljelijät nimenomaan luokkasubjektina ovat yhteiskunnallisesti marginalisoidussa asemassa, ”paariasluokkana”, joka on kansanvallan ulottumattomissa oman suoran edustuksen puutteellisuuden johdosta.⁹⁷ ”Pienviljelijäluokka” oli käsitteenä toisaalta diskursiivisesti ongelmallinen, sillä luokkapuhe oli osa vasemmiston puhetapaa. Vaikka pienviljelijäaate oli vasemmalle kallellaan, saatettiin tällainen retoriikka nähdä turhan vasemmistolaisena sellaisten pienviljelijöiden taholta, jotka olivat näkemyksissään oikeistolaisempia. Yliruusi kritisoi vasemmistoa sen luokkataistelumentaliteetista, joka tarkoitti ensisijaisesti pienviljelijäideologian ja marxilaisuuden yhteensopimattomuutta.⁹⁸ Tässä suhteessa pienviljelijäluokka ei ollut Yliruusin mukaan ottamassa osaa luokkataisteluun, vaan nimenomaan sovittelemassa sitä kapitalistisen ja sosialistisen jännitteen välillä. Tätä ideaalia pyrittiin erityisesti pienviljelijälehdessä ensinumeroissa painottamaan kovasti, ja se toisaalta ilmaisee juuri sitä seikkaa, että todennäköisesti sosiaalidemokraatit olivat tulevan pienviljelijäpuolueen pahimpia kilpakumppaneita. Sosiaalidemokraattien ansioksi laskettiin toki maan yksityisomistuksen oikeuden tunnustaminen,⁹⁹ mitä tosin myös ajoittain epäiltiin vahvasti –

---

⁹⁵ ”Kansanvallan merkityksestä”, SP 5.4.1929.

⁹⁶ Laclau käyttää käsitteitä *plebs* ja *populus*, joista jälkimmäinen on kansan käsitettä kattava vallitseva tila, joka populistisessa diskurssissa usein asetetaan kyseenalaiseksi. Tämän vastapainoksi oman viiteryhmän identiteetti eli ”rahvas” tai *plebs*, joka pyritään nostamaan populistisen diskurssin kautta *populuksen* osaan kansanvallan todelliseksi täyttämiseksi (Laclau 2005, 93–94).

⁹⁷ ”Kansanvallan merkityksestä”, SP 5.4.1929.

⁹⁸ ”Onko pienviljelijäin puolue tarpeellinen”, SP 27.3.1929.

⁹⁹ ”Kansanvallan merkityksestä”, SP 5.4.1929.

vasemmistopuolue oli marxilaisena luokkapuolueena tavoittelemassa sosialismia, ja omalle äänestäjäkunnalle pyrittiin tekemään selväksi, että sosiaalidemokraattien sanaan ei kannata tässä suhteessa luottaa.¹⁰⁰

Sosiaalidemokraatit saivat Yliruusilta myös jossain määrin ymmärrystä – heidät haluttiin toivottaa tervetulleiksi tulevaan pienviljelijäpuolueeseen, jos heidän joukoistaan joku sattui samastumaan pienviljelijäin ohjelman kanssa. Kaikesta rintamalinjan vedosta huolimatta Yliruusi korosti yhteisiä tavoitteita, ja tulevassa parlamentaarisessa yhteistyössä ”suuret sosiaaliset kysymykset” olivat yhteisen kannattamisen arvoisia. Kansainvälisen työväenliikkeen palkkataistelut, niin Suomessa kuin ulkomailla, olivat toisaalta sen verran kaukaisia seikkoja, että ne eivät koskettaneet oma-varaiseen tuotantoon tähtäävän pienviljelijän asemaa. Huomionarvoisena asiana Yliruusi korosti myös sitä, että kansainväliset työläisjärjestöt eivät olleet kiinnostuneita suomalaisen pienviljelijäväestön tarpeiden ajamisesta, joten viisaampaa olisi molempien keskittyä omien etujensa ajamiseen.¹⁰¹

Työttömyyspolitiikasta linjattaessa pienviljelijät asettuivat epäsuorasti yhteiseen rintamaan sosiaalidemokraattien kanssa porvaristoa vastaan. Yliruusin mukaan hätäaputyöt, joita käytettiin melko runsaasti laman pahimpien ongelmien torjuntaan, olivat ainoastaan ”haavalaastaripolitiikka”, joka väisti todelliset vaikeudet, kuten maaseudun liikaväestön asutusongelmat. Työttömät ja liikaväestö olivat työnantajien etujen mukaista, halpaa ja työvoiman hintaa edelleen polkevaa, erityisesti sesonkiajan työvoiman tarpeen tyydyttävää reserviä. Työnantajat olivat hätäaputöiden nettosaa- jia, sillä hätäavun kustannukset näkyivät pääosin verojen nousuina työnantajien kustannusten pysy- essä pieninä. Uudisasutustoiminta oli halpa, vähän pääomaa tarvitseva toimenpide. Työväestöön Yli- ruusi vetosi siinä suhteessa, että he kannattaisivat pienviljelijöiden työllisyyspoliittista ohjelmaa, sillä ”suuret työttömien joukot ovat työnantajille työläisiä vastaan parhain ruoska”.¹⁰²

Suojeluskuntien vastustaminen oli vasemmistoa ja pienviljelijäpuoluetta yhdistävä tekijä, ja oikeistolaisessa lehdistössä tämä nousi vahvasti esille, kun oikeisto rakensi pienviljelijäpuo- lueesta kuvaa vasemmistolaisena liikkeenä. Yliruusi korosti tässä pienviljelijöiden sovittelevaa roo- liaan oikeiston ja vasemmiston välissä, sillä suojeluskunnat olivat sisällissodan kansaa kahtia jakavaa rintamaa ylläpitävä instituutio, jonka lakkauttaminen olisi ollut kompromissiratkaisu oikeiston ja va- semmiston välisessä ristiriidassa. Pienviljelijäpuolue lähtee ”tekemään siltaa punaisen ja valkoisen

---

¹⁰⁰ ”Pienviljelijäin oman puolueen ja lehden merkityksestä”, SP 5.4.1929. Talonpoikien ja pienvilje- lijöiden muodostama suuri kannattajakunta omien joukossa aiheutti sosiaalidemokraateille päänvai- vaa jo 1910-luvulla. Otto Wille Kuusinen ihmetteli, miten puolue voisi tällaisessa tilanteessa säilyttää identiteettinsä työväenpuolueena, ja K. H. Wiik oli huolissaan laajojen torpparijoukkojen viehtymyk- sestä pienviljelijähanteeseen sosialististen kehitystendenssien sijasta (Peltonen 1992, 254–256).

¹⁰¹ ”Taamalan maalta”, SP 9.4.1929.

¹⁰² ”Yhteiskuntamme työttömyyspolitiikka”, SP 9.4.1929.

pienviljelijäaineksen” välille, ja tässä Yliruusi ilmeisesti viittaa epäsuorasti oman puolueen sisäisiin ristiriitoihin tai mahdollisiin riidan aiheisiin. Yliruusin tekstistä välittyy tämän ohjelmakohdan vähätelyä, sillä Yliruusi korostaa suojeluskuntakysymyksen olevan monille oikeistolaisille ja vasemmistolaisille ainoa ”riidan” ja ”eripuraisuuden” aihe.¹⁰³

Yliruusi haki liittolaista tässä kysymyksessä edistyspuolueesta, jonka puoluelehti Helsingin Sanomat oli positiiviseen sävyyn arvostellut pienviljelijäohjelman. Vaikka edistyspuolueella tai Helsingin Sanomilla ei ollut suojeluskuntakysymykseen suoraa kantaa, Yliruusi toivoi edistyspuolueelta selkeää ja mielellään vastustavaa mielipidettä asiaan.¹⁰⁴

2.4 Virkamieskysymys ja Mantereen hallituksen kaatuminen

Keskeinen kohta Suomen Pienviljelijäin ohjelmassa oli suhtautuminen virkamiesten palkkauskysymykseen, joka oli vuoden 1929 alla muiden puolueiden ohjelmissa ja diskursseissa vahvasti esillä. Virkamiehet kokivat oman palkkatasonsa alhaiseksi, ja 1920-luvun alun voimakas inflaatio oli syönyt palkan reaaliarvoa voimakkaasti. Oikeisto ja edistyspuolue olivat olleet 1920-luvun aikana yleisesti virkamiesten palkkojen korotuksen kannalla, kun taas maalaisliitossa kysymys jakoi mielipiteitä, vaikka pääasiallinen asenne oli palkankorotuksia ja liiallista byrokratiaa vastaan. Sosiaalidemokraatit taas vastustivat virkamiesten palkankorotuksia, jos ne eivät kohdistuneet alempien viran- ja toimenhaltijoiden palkkoihin.¹⁰⁵ Suomen Pienviljelijä oli hyvin samoilla linjoilla sosiaalidemokraattien kanssa. Pienviljelijät pyrkivät jossain määrin hyötymään Maalaisliiton sisäisistä ristiriidoista palkkauskysymyksen kohdalla. Yliruusi kirjoitti kolumnissaan, kuinka maalaisliittolaiset saattoivat eduskunnassa mukailta kommunistien edustajaa Rosenbergia, joka oli huudahtanut kriittisesti ”mitä merkitsee sellainen sivistys, kun kansalla ei ole leipää”, vaikka maalaisliitossa tiedettiin hyvin olevan palkankorotuksen kannattajia.¹⁰⁶ Maalaisliitto pyrki lykkäämään päätöstä syksyyn edustaja Arffmanin aloitteesta, mutta päätöstä lykättiin vain seuraavaan päivään. Mantereen hallitusta kritisoitiin vahvasti myös yleisellä tasolla, ja erityisesti hallituksen päätöksentekokyvyttömyyttä haluttiin korostaa. Virkamieskysymys kuitenkin esitettiin vähäpätöisenä seikkana, jonka ei tulisi olla hallituskysymys, vaikka siitä olikin sellainen muodostumassa – Suomen Pienviljelijäissäkin eduskunnan päätöksentekoa uutisoitiin otsikolla ”Hallitus kaatunee palkkalakiasiaan”.¹⁰⁷ Kun aloite virkamiesten palkkojen

---

¹⁰³ ”Taamalan maalta”, SP 12.4.1929.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Mylly 1989, 206–209.

¹⁰⁶ ”Taamalan maalta”, SP 16.4.1929.

¹⁰⁷ ”Hallitus kaatunee palkkalakiasiaan”, SP 16.4.1929.

korotuksesta sitten seuraavassa istunnossa hylättiin selkeällä äänenemmistöllä, Yliruusi korosti kolumnissaan tilanteen absurdiutta. Hallitusten kaatuminen ja ennenaikaiset vaalit olivat kyseiselle ajalle tyypillinen ilmiö, mutta hallituksen kaatumista näin vähäpätöisen asian suhteen pidettiin kesämättömänä:

Muuten tuntuu hieman kummalliselta, että hallitus ja eduskunta eivät tällaisessakaan asiassa pääse mihinkään tulokseen, että tuntuu melkein siltä, kun eduskuntakin olisi sotkeutumassa omiin housuihinsa, mitä sotkua hallitukseen ei näytä voivan muuten selvittää kuin kansalta neuvoa kysymällä. Voi kansa parka, kuinka monta kertaa sinun leveän selkäsi taakse ovatkaan pakoilijat ja pelkurit saanet vetäytyä, ja kuinka monta kertaa olet sinä tyhmä kansa saanut selvittää toisten sotkeman pelin.¹⁰⁸

Populistisena diskurssina palkkalakikysymys pyrki tuottamaan pienviljelijäväestön antagonistista suhtautumista kaupunkilaiseen eliittiin, ja tällä tavoiteltiin ääniä Maalaisliiton vahvasta vasemmisto-oppositiosta. Virkamiesten palkkojen korottaminen oli alkiolaisen ideologian vastaista, mutta Maalaisliitossa oikeistosuuntaus oli päässyt vahvaan asemaan 1920-luvun aikana ja puolueen sisällä valitsi syvä ristiriita poliittisen käytännön realiteettien ja populistisen idealismin välillä. Pienviljelijöiden vahva Maalaisliiton kritiikki ei ollut siis pelkkää liioittelua, sillä Maalaisliiton sisäisen vasemmisto-opposition muodostivat monessa suhteessa oikeistolinjaan pettyneet pienviljelijät, joille eliittikritiikki oli otollinen diskurssi.¹⁰⁹

Perjantaina 19.4.1929 eduskunnassa äänestettiin virkamiesten palkankorotuksista, ja koska hallituksen esitys ei saanut eduskunnan hyväksyntää ehdotukselleen, ei se katsonut voitavansa jatkaa toimessaan. Presidentin hyväksytyä hallituksen eropyynnön asetettiin uudet vaalit järjestettäväksi heinäkuun ensimmäisenä päivänä. Pienviljelijöiden parissa asiaan ei suhtauduttu kovinkaan toiveikkaasti, sillä ennenaikaiset vaalit myös tarkoittivat puolueen perustamisen kiirehtimistä. Väliaikainen puolue toimikunta päättikin, että puolueen perustamiskokous pidettäisiin toukokuun 12. päivänä Tampereella. Tavoitteena oli osallistua vaaleihin useammassakin vaalipiirissä, ja lehdessä toivottiin nyt aktiivista ja nopeaa toimintaa kentällä, jotta vaaleihin osallistuminen olisi mahdollisimman tuloksellista.¹¹⁰

---

¹⁰⁸ ”Taamalan maalta”, SP 19.4.1929

¹⁰⁹ Mylly 1989, 210–211, 230–235.

¹¹⁰ ”Vaaleihin”, SP 23.4.1929.

Jos lehden alkuaikoina poliittinen rajanveto oli vasemmalle päin yleisempää kuin oikealle, muuttui tilanne tulevien vaalien alla hetkeksi. Maalaisliitto oli helppo asettaa tulilinjalle virkamieskysymyksen suhteen, ja osansa se sai myös asutuskysymyksestä ja yleisestä asenteesta yhteiskunnallisia reformeja kohtaan. Maalaisliitto pysyi Lex Kallion takana, ja pienviljelijät olivat yleisesti olleet tyytymättömiä lain toimivuuteen, joka ei ollut täysin ratkaissut tilattoman väestön ongelmaa. Sairausvakuutuslain kohdalla Maalaisliiton kanta oli ollut kielteinen, koska siihen tai mihinkään muuhun reformiin ei nähty olevan varaa silloisessa taloustilanteessa. Yliruusin mukaan tämä oli Maalaisliiton ”patenttivastaus” kaikkiin edistyksellisiin kysymyksiin, ja tätä tilannetta vasten ”maalaisliiton ohjelmatehtäviä” tuntui ”koomilliselta”. Puoluekokouksessaan Maalaisliitto oli päivittänyt maatalousohjelmansa pienviljelijämyönteisemmäksi, mutta Suomen Pienviljelijässä ei kuitenkaan uskottu lupaus-ten pitävyyteen, ja huomautettiin myös kärkevästi, että ohjelmassa ei puhuttu mitään yksityismaiden asuttamistyöstä.¹¹¹

Yliruusi esitti parlamentarismien kriisin syyksi osittain yhteiskunnallisen tilanteen polarisoitumisen, sillä niin oikealla kuin vasemmalla esitettiin ”äärimmäisyysaineiden” saaneen lisää kannatusta. Jopa Maalaisliiton keskeinen sanomalehti Ilkka oli jo kirjoituksissaan kysellyt diktatuurihallitukseen ”sopivaa miestä”.¹¹² Porvarihallitusta Yliruusi ei pitänyt toivottavana, vaikka hän piti sitä mahdollisesti ainoana toimivana hallituskokoonpanona, jos vaaleissa ei tulisi mitään suurempia yllätyksiä. Todellisen keskustapuolueen puute oli ongelmallista, sillä edistyspuolue oli enää vain virkamiesten edunajajana ja Maalaisliittokin oli jo kauan sitten luisunut keskustasta oikealle. Pienviljelijöissä nähtiinkin potentiaali uudeksi keskustapuolueeksi, joka olisi ”radikaalina uudistuspuolueena” pelastamassa suomalaista parlamentarismia joko ”punaiselta tai valkoiselta diktatuurilta”.¹¹³ Puoluehankkeen kannattajia varoitettiin siitä, että tuleva puolue tulee saamaan todennäköisesti ”luokkapuolueen leiman” vastustajiltaan, vaikka pienviljelijälehdessä sivuilla oli omasta takaa tuotettu luokkamentaliteettia.

Luokkapuheen merkitys on tulkittavissa niin, että pienviljelijät luokkana tulevat ylittämään olemassa olevat luokkarajat. Teollisuusproletariaatin ja omistavan luokan välinen ristiriita sovitellaan nimenomaan suhteessa kapitalismiin ja sosialismiin niin, että pienviljelijät eivät poliittisena puolueena ja luokkana varsinaisesti aja kumpaakaan ideologiaa. Poliittisen vallan siirtyessä pienvil-

---

¹¹¹ ”Maalaisliiton sana”, ”Taamalan maalta”, SP 26.4.1929.

¹¹² Helmikuun 25. päivänä 1929 ilmestyneessä Ilkassa pohdittiin sellaisen johtajan mahdollisuutta, joka laittaisi maan asiat kerralla kuntoon (Silvennoinen, Tikka & Roselius 2016, 134); ”Päästäänkö selvyteen”, SP 3.5.1929.

¹¹³ ”Päästäänkö selvyteen”, SP 3.5.1929.

jelijöille itselleen valtakunnan tason politiikka representoi sitä todellista kansaa, joka ei ole varsinaisesti sosialistista tai kapitalistista. Tällä tavoin kompromissi- ja konsensuspolitiikka olisi ollut taas mahdollista. Selkeää suhdetta näihin ideologioihin ei ole löydettävissä puolueen varhaisesta ohjelmasta, mutta toisaalta diskurssista välittyy kriittinen suhtautuminen molempiin.

3. Suomen pienviljelijäin puolueen perustaminen

Puolueen perustamiskokouksen alla pienviljelijälehdessä tehtiin vahvasti vaaliagitaatiota ja korostettiin erityisesti sitä, että puolue oli jo ennen perustamistaan kyennyt vaikuttamaan valtakunnan politiikkaan pakottamalla muut puolueet ottamaan ohjelmiinsa vahvemmin *pienviljelijäkysymyksen*. Sosiaalidemokraattien lehdet olivat käyneet tulevaa puoluetta vastaan kahden pääkirjoituksen voimin väittäen hanketta joko porvarien salajuoneksi tai opportunististen omaneduntavoitteluksi. Syytteisiin vastattiin toteamalla puolueen perustajajäsenistä suuren osan olleen sosiaalidemokraatteja, eikä perustajista löytynyt ainoatakaan kokoomuslaista. Yleisesti korostettiin sitä, että kolmanneksen kansalaisista kattavan väestöryhmän etua ajava puolue pystyisi parhaimmillaan saaman eduskuntaan jopa 60-75 edustajaa, jos pienviljelijät havahtuisivat ajamaan yhdessä etuaan ja ottamaan asioidensa ajamisen omiin käsiinsä.¹¹⁴ Tyypillisenä porvarillisen puolen vastadiskurssina oli esittää pienviljelijäin puoluehanke kommunistisena peiteorganisaationa, vaikka usein heitä syytettiin myös puhtaasta opportunistista.¹¹⁵

3.1 Perustamiskokous

Mantereen hallituksen kaaduttua puolueen perustamiskokous päätettiin pitää sunnuntaina 12.5.1929 Tampereella. Väliaikainen puolue-toimikunta kutsui paikalle kaikki pienviljelijät ja ”asianharrastajat”, jotka näkivät puolueen perustamisen tarpeellisena.¹¹⁶ Kokouspaikkana toimi Tampereen Vapaa-palokunnan juhlasali, joka sijaitsi Kauppakatu 24:ssä. Pienviljelijäkansaa oli saapunut paikalle lehden mukaan ympäri Suomen, ja maakuntien asukkaita oli jo edellisenä päivänä voinut nähdä Tampereen kaduilla. Osanottajia oli nuorista vanhuksiin, ja heitä oli arviolta 150 henkeä paikalla perustamassa puoluetta. Tilaisuuden avasi kello kymmeneltä orkesteri, joka soitti alkumarssin, jonka jälkeen vilpupalalainen pienviljelijä Mooses Järvenpää piti avajaispuheen.¹¹⁷

Järvenpään avajaispuhe oli linjassa aiemmin laaditun pienviljelijäohjelman kanssa. Puheessaan Järvenpää korosti sitä, miten pienviljelijät olivat suomalaiselle kansanmiehelle tyypillisesti

---

¹¹⁴ ”Onko pienviljelijäin puolueella luonnollisia edellytyksiä”, SP 7.5.1929; ”Taamalan maalta”, SP 10.5.1929.

¹¹⁵ Kirjoituksessa ”Tarvitaanko erityistä pienviljelijäin puoluetta” (Ilkka 27.6.1929) pienviljelijäpuolue nähdään opportunistisena hankkeena. Samassa lehdessä julkaistussa kirjoituksessa ”Uusi maalaispuolue on vahingollinen” puolueesta todetaan että ”vain maatakavaltavat idän kommunistit voivat suojeluskuntalaitosta pitää vihollisenaan”. Lackmanin mukaan ”lähinnä äärioikeisto ja maalaisliitto katselivat puoluetta punertavien lasien läpi” (Lackman 1985, 290).

¹¹⁶ ”Kutsu pienviljelijäin puolueen perustamiskokoukseen”, SP 23/30.4.1929.

¹¹⁷ ”Suomen pienviljelijäin puolue on nyt perustettu”, SP 14.5.1929.

hitaasti syttyvää sorttia, ja täten tilaisuudessa oli erityistä latausta, koska paikalle oli saapunut viljelijöitä runsaasti. Pienviljelijät olivat sellainen yhteiskunnan ”perusmuuri”, jonka katoamista tuli välttää ja sen oikeudet turvata poistamalla muiden puolueiden ”holhouksesta”. Pienviljelijäluokan näivettyminen tai pahimmillaan jopa häviäminen uhkasi koko kansakuntaa, mistä johtuen Järvenpää näki puoluetoinnin sekä itsenäiseen toimintaan aktivoitumisen ainoana vaihtoehtona. Parlamentaarisen järjestelmän kriisi ja diktatuurin uhka olivat osa Järvenpään maalaamaa tulevaisuuden kuvaa, ellei yhteiskunnalliseen tilaan olisi saatu aikaiseksi muutosta. Järvenpää toivoi pienviljelijöiden kulkevan kuin sopuliparvi ”vastustamattomana” ja ”laajana rintamana meidän tekopyhien suurten puolueittemme yli”.¹¹⁸

Avajaispuheen jälkeen valittiin kokouksen virkailijat vaalilla, ja ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Eino Yliruusi, toiseksi E. Juusela ja kolmanneksi H. Järvinen. Sihteereitä valittiin kaikkiaan neljä henkilöä, joista ensimmäisenä Aili Yliruusi, toisena T. Maunula, kolmantena K. Lahminen ja neljäntenä M. E. Juusela. Tämän jälkeen Eino Yliruusi esitti virolaisen pienviljelijäpuolueen¹¹⁹ tervehdyksen, sillä puolue ei voinut lähettää paikalle edustajaa oman vaalityönsä estämänä. Tämän jälkeen kokouksessa tarkastettiin valtakirja, ja maisteri Timo Korpimaa esitti sotkamolaisen opettajan J. Uhlbäckin puheen, koska Uhlbäck itsellään oli esteitä, eikä hän kyennyt saapumaan paikalle. Puheessa esitettiin, että pienviljelijävästömme ”ei enää voi antaa kaupunkilaisten ammattipolitikoitsijain, ammattiyhdistysmiesten ja kansainvälisiä marxilais- y.m. [sic] oppeja hautovain yhteiskuntahaaveilijain johtaa itseään, vaan tahtoo nyt, jo itse ohjata askeleitaan oman terveen älynsä ja omien luonnollisten etujensa mukaisesti”.¹²⁰ Tämän puheen marxilaisuuden ja ”yhteiskuntahaaveilun” vastaiset sävyt asettuvat hieman ristiriitaiseen kontekstiin, kun otetaan huomioon puheenpitäjän itsensä tausta. Hämeenlinnalainen maisteri ja asianajaja Korpimaa oli itse kuitenkin entisenä sosiaalidemokraattina ja toimittajana osallistunut myös marxilaisten oppien ”hautomiseen”.¹²¹

Yleisö antoi Uhlbäckin puheelle aplodit, jonka jälkeen kokousväki siirtyi kahvitauolle. Tämän jälkeen seurasi kaksi alustusta, Eino Yliruusin ”Pienviljelijäin puolueen perustamisesta” ja M. E. Juuselan ”Asutuskysymyksestä”, joihin liittyvä keskustelu päätettiin pitää puolueen perustamisen

---

¹¹⁸ ”Suomen pienviljelijäin puolue on nyt perustettu”, SP 14.5.1929.

¹¹⁹ Kyseessä oli vuonna 1923 perustettu Asunikkude koondis -puolue (Uudisraivaajain puolue), joka vuonna 1925 vaihtoi nimensä muotoon Asunikkude, Riigirentnikkude ja Väikepõllupidajate Koondis (Uudisraivaajain, Valtiollisten Vuokraviljelijäin ja Pientilallisten Ryhmä). Puolue sai parhaimmillaan vuonna 1929 14 paikkaa Viron satapaikkaisesta parlamentista. Vuonna 1931 puolue vaihtoi taas nimeään muotoon Põllumeeste, Asunikkude ja Väikemaadpidakate Koondis (Maanviljelijäin, Uudisraivaajain ja Pientilallisten Ryhmä), ja yhdessä konservatiivisen maanviljelijäpuolueen kanssa fuusioituttuaan uusi puolue sai vuonna 1932 parlamentissa 42 paikkaa (Wende 1981, 138–139, 145).

¹²⁰ ”Suomen pienviljelijäin puolue on nyt perustettu”, SP 14.5.1929.

¹²¹ Korpimaasta tarkemmin kts. tämän tutkielman alaluku 5.4.

jälkeen, mitä ennen perustettiin puolueen ohjelmavaliokunta sekä äänestysvaliokunta. Puolueen perustamista edelsi tunnin kestänyt puheenvuorokierros, joka oli ”yksimielinen” asiasta, eikä puheenvuorojen välillä ilmennyt mitään ”erimielisyyttä”. Erikseen julistettiin vastineena niille sanomalehdille, jotka olivat leimanneet kyseisen kokouksen huijaukseksi, ”että puolueen perustamisajatus on lähtöisin pienviljelijäin omasta keskuudesta”. Puolueen perustamispäätöstä juhlistettiin kolminkertaisella eläköönhuudolla, joka oli ”niin kuin uuden puolueen tulevaisuuden ennustus, suuri ja valtava”. Tämän jälkeen keskusteltiin puolueen nimestä, joksi ehdotettiin Suomen pienviljelijäin puoluetta sekä Pienviljelijäin puoluetta. Kahdesta vaihtoehdosta ensimmäisenä mainittu valittiin puolueen nimeksi. Väliaikaisen puoluetoimikunnan ehdottama ohjelma otettiin seuraavaksi käsittelyyn, mikä hyväksyttiin pienin lisäyksin ja muutoksin. Viron pienviljelijäinpuolueen lähettämä sähkösanoma myös luettiin kokouksen kuluessa, ja puolueen keskuustoimikunnan esimies Zimmerman lähetti terveisensä ja toivotti uudelle puolueelle ”parhaita onnea ja suurta tulevaisuutta”. Tämän jälkeen puolueelle valittiin toimikunta ja puoluevaltuusto, josta edellä mainittu koostui kuudesta varsinaisesta ja kuudesta varajäsenestä ja jälkimmäinen kahdestatoista varsinaisesta ja yhtä monesta varajäsenestä. Kokous päätti osallistua kesän vaaleihin itsenäisillä listoilla vaaliliittojen sijaan. Puolueen pää-äänenkannattajaksi valittiin yksimielisesti Suomen Pienviljelijä -lehti, jonka lukijoiksi toivottiin kaikkia pienviljelijöitä.¹²²

Perustamiskokouksen jälkeisessä uutisoinnissa Suomen Pienviljelijässä lietsottiin positiivista mielialaa kannattajajoukkoon luokkadiskurssia toistamalla. Pienviljelijäpuolue tulisi vapauttamaan pienviljelijät suoranaisestä orjuudesta ja kaatamaan ”heitä erottavat raja-aidat”, eivätkä pienviljelijät joutaisi tuhlaamaan aikaansa riitelemällä niin porvarillisista kuin sosialistisista teorioistakaan. Pienviljelijöiden näkökulmasta oli tärkeää korostaa, että valtapuolueiden etujen mukaista oli hajauttaa heidän äänensä eri tahoille. Sen lisäksi, että pienviljelijät olivat äänestäneet eri puolueita, olivat he myös ammatillisessa järjestäytymisessä hajaantuneet kahteen eri liittoon ja maamiessuuroihin. Puolueen menestyksen myötä toivottiin myös pienviljelijäliittojen yhdistymistä, ja tässä suhteessa myös huomautettiin, että liittojen yhdistymisen esteenä oli ollut pienviljelijöiden itsensä haluttomuus yhtymiseen.¹²³ Pienviljelijäpuolueessa nähtiin, että laajemman menestyksen takaamiseksi olisi tarpeellista saada molempien liittojen tuki uuden puolueen taakse, mutta ongelmana oli kuitenkin liittojen keskinäinen poliittinen erimielisyys, joka myös piti osan pienviljelijöistä sitoutumattomina. Muutoksen oli

---

¹²² ”Suomen Pienviljelijäin puolue on perustettu”, SP 17.5.1929.

¹²³ Ibid.

tapahduttava alhaalta ylöspäin, ja oli myös tärkeää, että pienviljelijäpuolueella oli tässä työssä aloitteen tekevä rooli.¹²⁴

3.2 Julistus Suomen pienviljelijöille

Puolueen ohjelmaa ja keskeisiä diskursseja heijasteleva ”Julistus Suomen pienviljelijöille” julkaistiin 28.5.1929 Suomen Pienviljelijän etusivulla. Manifesti kiteyttää puolueen ohjelman ja tavoitteet, joista voi löytää kolme keskeistä populistista teesiä: (1) Pienviljelijäpuolue tulee yhdistämään hajanaiset pienviljelijät kaatamalla luokkarajat; (2) Pienviljelijäpuolue turvaa parlamentaarisen toiminnan ja uudistustyön jatkuvuuden; (3) Pienviljelijäpuolue on ”luonnollisesti” syntynyt, ja sillä on kansan legitimitetti. Kaikki kolme kohtaa toimivat konstruoiden yhteistä luokkasubjektia, ja toisessa diskurssissa luokkasubjektin konstruointi tapahtuu antagonistista suhdetta tuottamalla. Hallitsevaa valtaregiimiä vastaan käydään sellaisella retoriikalla, jossa korostetaan pienviljelijöiden alisteista suhdetta ja valtapuolueiden roolia tämän suhteen ylläpitämisessä. Julistuksen mukaan vallassa olevat puolueet ovat ”kahlinneet” pienviljelijöitä ”pakkopaidassa”, ja nyt pienviljelijät ”murtavat kahleensa” ja ”rientävät vapauteen”. Vanhat puolueet ovat myös syypäitä parlamentarismen kriisiin ja edustuksellisen demokratian toimimattomuuteen. Populistisen perusajatuksen mukaan pienviljelijöiden ja kansan etua vastassa on vanha puolue-eliitti, joka on ummistanut silmänsä ”mahtavalta voimalta” jota he ”vuosikymmeniä ovat pakkopaidassa kahlinneet”.¹²⁵

Huomionarvoista on erityisesti julistuksen muotoilu, että pienviljelijäpuolue ”tulee kaikkien voimiensa mukaan päätökseen saattamaan keskenjääneen yhteiskunnallisen, taloudellisen ja sivistyksellisen uudistustyön”, mikä nähtiin puolueen *suurimpana tehtävänä*. Tässä on tietynlainen tunnustus Suomen poliittisen järjestelmän toimivuudelle, mutta vastaavasti tällä haluttiin korostaa kirjoitushetken tilanteen vakavuutta ja kriittisyyttä. Tällä tavalla vastustettiin ”kumouksellisten ja maanpetoksellisten voimien työskentelyn perussyitä, jotka nykyisin ovat ainaisena vaarana koko yhteiskunnalle”. Populistiselle diskurssille tyypillinen ambivalenssi näkyy yhteiskunnalle vaarallisten ”perussyiden” esiin nostamisena mutta tarkemman määrittelyn pois jättämisinä.¹²⁶ Mitä olivat nämä ”perussyyt”? Tässä kohtaa päättely jätetään lukijan tehtäväksi, mutta kontekstista voi lukea, että valtapuolueiden kyvyttömyys ratkaista yhteiskunnallisia ongelmia on johtanut parlamentaarisen järjestelmän kriisiytymiseen ja demokratian vastaisten voimien nousuun. Tutkimuksessa on osoitettu, että

---

¹²⁴ Yliruusi oli myös itse vastustanut paria vuotta aiemmin yhdistymistä vetoamalla erityisesti pienviljelijäosastojen poliittiseen hajanaisuuteen. Monien osastojen johtomiehet olivat kiivaita sosialisteja, mutta tilanne oli myös Yliruusin käsityksen mukaan muuttumaan päin, ja monissa uusissa osastoissa oli vapaampi henki (Santonen 1971, 290–291).

¹²⁵ ”Julistus Suomen pienviljelijöille”, SP 28.5.1929.

¹²⁶ Ibid.

pitkin kevättä 1929 Suomessa huhuttiin fasistisista vallankaappauksista ja ”jo olemassa olevista verkostoista”. Vastaavasti huhuttiin myös kommunistien vallankumousyrityksistä, ja tätä huhua levitti erityisesti fasistinen Lalli-liitto. Vaikka parlamentarismen vastainen toiminta oli melko vaisua ja todellisuudessa vähäistä, ajan henki oli suotuisa totalitaristiselle ajattelulle.¹²⁷

Luokkapuheen merkitystä olen käynyt jo aiemmin lävitse, mutta merkille pistävää on puolueen syntymisen ”luonnollistamisen” retoriikka, jossa korostetaan pienviljelijäpuolueen olevan pienviljelijöiden parista noussut, spontaani kansanliike. Populistisella tavalla tuotettiin sekä yhteistä *populusta* sekä antagonistista suhdetta hallitseviin puolueisiin, sillä oman roolin korostaminen reaktiivisena voimana alleviivaa myös valtapuolueiden taantumista passiivisiksi valtionhoitajiksi, joiden kyvyttömyys reagoida kriiseihin johtuu siitä, että ne ovat liiaksi etäännyneet kansasta ja sen tarpeista. Valtapuolueet toimivat julistuksen ensimmäisen diskurssin mukaan kansan sisäisiä raja-aitoja ylläpitävänä voimana, mikä on valtakunnallisen politiikan ja yhteisten etujen ajamisesta välittömästi pois. Toisaalta tällä käytiin suoraan sellaisia sosiaalidemokraattien, maalaisliiton ja muiden puolueiden sanomalehtien kirjoitteluita vastaan, joissa pienviljelijäin puoluehanke oli leimattu opportunistiksi ja jopa suoranaiseksi huijaukseksi.

3.3 Tapaus Laaksovirta ja Pienviljelijäin Keskusliitto

Pienviljelijäpuolueen ja Pienviljelijäin Keskusliiton välit joutuivat nopeasti koetukselle, sillä polemiikka aiheutti eräs epämääräinen kiertokirje, jota oli Helsingistä käsin levitetty hieman puoluekokouksen jälkeen. Allekirjoittajina olivat ”Pienviljelijäin Keskusliiton jäseniä”, ja siinä kehoitettiin liittymään pienviljelijäpuolueeseen, tilaamaan Suomen Pienviljelijää sekä ryhtymään toimenpiteisiin tulevien eduskuntavaalien suhteen. Kirjeessä myös annettiin olettaa Pienviljelijäin Keskusliiton olleen vahvasti mukana puolueen perustamisessa ja jakavan saman vakaumuksen, ja tällaista puoluetta oli kaivattu kyseisen liiton jäsenten keskuudessa. Kiertokirje oli myös laadittu sellaiseen muotoon, että sitä saattoi helposti luulla Pienviljelijäin Keskusliiton johdon laatimaksi ja lähettämäksi. Kirje herätti kentällä runsaasti kysymyksiä liiton ja puolueen välisestä suhteesta. Pienviljelijäin Keskusliiton johdosta kokoontui asian tiimoilta nopeasti ja kiertokirjeestä irtisanouduttiin julkisesti.¹²⁸

Kiertokirje tunnistettiin nopeasti pienviljelijäpuolueen varapuheenjohtaja Aarne Laaksovirran tekemäksi. Tarkemmin tutkittaessa kirje paljastui monistetuksi ja postitetuksi Arpa Oy:ssä, joka oli Laaksovirran omistama yritys. Laaksovirta oli myös hieman aiemmin pyytänyt Pienviljelijäin Keskusliiton toimistosta pienviljelijäyhdistysten osoitteita, joihin kiertokirjettä ilmeisesti lähetettiin.

---

¹²⁷ Silvennoinen, Tikka & Roselius 2016, 133–135.

¹²⁸ Santonen 1971, 280–283.

Hän oli luultavasti toiminut yksin ja oma-aloitteisesti, sillä pienviljelijäpuolueen puolutoimikunta kiisti jyrkästi osallisuutensa tapaukseen.¹²⁹ Suomen Pienviljelijän sivuilla tapahtuma noteerattiin, ja siitä pyrittiin pesemään puolueen kädet mahdollisimman tehokkaasti. Maalaisliittolainen sanomalehti Turunmaa oli syyttänyt tapauksesta itse puoluetta, ja tämä kiistettiin vahvasti. Yliruusi ei kirjoittanut kolumnissaan Laaksovirrasta sanallakaan ja hän vähätteli kohun luonnetta, sillä kirjeen tarkoituksena oli vedota yksityishenkilöihin puuttumatta liittojen tai yhdistysten poliittisiin sidonnaisuuksiin.¹³⁰ Yliruusi oli kuitenkin ollut yhteydessä Pienviljelijäin Keskusliiton johtohenkilöön Hannes Gebhardiin, joka vaati asiasta koko puoluetta edesvastuuseen. Gebhard oli alusta alkaen vastustanut koko puoluehanketta, mutta koska hän halusi pitää liittonsa puolueettomana,¹³¹ hän ei voinut varsinaisesti kampanjoida puoluetta vastaan. Laaksovirran tapaus kuitenkin mahdollisti sellaisen hyökkäyksen pienviljelijäpuoluetta kohtaan, jonka myötä hän pystyi kehottamaan jäsenistöään olemaan liittymättä pienviljelijäpuolueen kannattajiin ja samalla pitämään puolueettomuutensa.¹³²

Gebhardin epäluuloisuus pienviljelijäpuoluetta kohtaan koski myös sellaisia kysymyksiä, jotka eivät välittömästi liittyneet maatalouspolitiikkaan. Erityisesti Gebhardia ärsytti pienviljelijäpuolueen ”epäisänmaallisuus”, joka tarkoitti tässä tapauksessa lähinnä suhtautumista suojeluskuntiin. Gebhardin mielestä suojeluskunnat toimivat niin pienviljelijöiden kuin kaikkien muidenkin suomalaisten etujen hyväksi, eikä niihin ollut pakko kuulua.¹³³ Yliruusin mukaan pienviljelijöiden kannalta koko kysymys isänmaallisuudesta tuntui määrittävän oikeistolaisten ja vasemmistolaisten käsitysten välillä, kokoomuslaisten mielestä kun isänmaallisuuden tulee olla mahdollisimman ”militaarista” ja vasemmiston mielestä päinvastoin. Todellisuudessa asia oli myös muista asioista kiinni kuin suhtautumisesta suojeluskuntiin, sillä pienviljelijöiden isänmaallisuudessa oli kyse konkreettisista teoista. Pienviljelys elinkeinona oli jo sen perusfunktion kautta isänmaallista, sillä epävarma elinkeino oli ikään kuin arvovalinta, joka oli sinänsä työtä isänmaan hyväksi kansakunnan elintarpeiden turvaamisen kautta.¹³⁴ Gebhard nationalismikäsitteissään taas korosti ulkokohtaisia seikkoja, kuten lippusalkojen pystyttämistä, talojen maalaamista ja pihojen siisteyttä.¹³⁵

---

¹²⁹ Santonen 1971, 280–283.

¹³⁰ ”Taamalan maalta”, SP, 31.5.1929.

¹³¹ Todellisuudessa Pienviljelijäin Keskusliitolla oli sympatioita poliittisen kentän oikealle laidalle (Alanen 1964, 455–458).

¹³² Santosen Yliruusin haastattelua ilmeisesti suoraan siteeraava päätelmä, jonka mukaan tapauksesta oli ”tuntuva haittaa puolueen tulevalle kehitykselle” on ehkä hieman liioiteltu, tai ainakin vaikeasti todennettavissa (Santonen 1971, 277–278, 280–283).

¹³³ Santonen 1971, 285–286.

¹³⁴ ”Ovatko pienviljelijät isänmaallisia”, SP 31.5.1929.

¹³⁵ Alanen 1964, 458.

3.4 Lex Kallio ja asutuskysymys

Torpparikysymystä ja sen ratkaisemista pidetään yhtenä 1900-luvun alun keskeisimpänä poliittisena ongelmana suomalaisessa yhteiskunnassa, ja sen merkittävimpana symbolina on toiminut Lex Kallio. Kyösti Kallion nimellä kulkenut vuoden 1922 asutuslaki oli osa erilaisia sisällissodan jälkeen säädettyjä maareformilakeja ja sen tarkoituksena oli mahdollistaa tilattomien ja maattomien asuttaminen sekä liian pienten tilojen lisämaanhankinta. Lakia vastustivat eri syistä niin oikeistolaiset kuin vasemmistolaiset, ja se oli oman aikansa kiihkeimpiä poliittisia kiistoja. Erityisesti porvariston yksityisomistusoikeuskäsitys oli ristiriidassa lain kanssa, sillä Lex Kallion ideana oli mahdollistaa suurtilojen ylimääräisiksi luokiteltujen maiden pakkolunastukset. Suurtiloiksi luokiteltiin Etelä- ja Keski-Suomessa yli 200 hehtaarin tilat ja Oulun läänissä yli 400 hehtaarin tilat, mutta lakiin jäi siinä määrin tilanomistajille suosiollisia reunaehtoja, ettei sitä kyetty tehokkaasti toimeenpanemaan.¹³⁶

Lex Kallion kritiikki oli keskeisenä osana koko pienviljelijäpuolueen yleistä ohjelmaa, sillä suomalaisten pientilojen lisämaansaanti ja tilattoman väestön asuttaminen nähtiin koko kansan yhteisen edun ajamisena, mutta ennen kaikkea koko yhteiskunnan kannalta merkittävimpana yksittäisenä kysymyksenä – tästä viesti Suomen Pienviljelijässä julkaistun Korpimaan haastattelun otsikko.¹³⁷ Kasvavalle väestölle tarvittiin tulevaisuudessa asutusta, jonka nähtiin tapahtuvan ensisijaisesti maaseudulla ja agraarisen yhteiskunnan puitteissa. Tämä oli jossain määrin ristiriidassa sekä sosiaalidemokraattien että porvariston näkemysten kanssa, sillä Maalaisliiton tuottajamalli sekä sosiaalidemokraattien teollistumiseen suuntaava tulevaisuuden visio olivat molemmat pienviljelijäideologian vastaisia. Vaikka Maalaisliitolla tai sosiaalidemokraateilla ei ollut mitään pienviljelystä vastaan, ei kumpikaan puolue lähtökohtaisesti nähnyt pienviljelystä tulevaisuuden elinkeinona. Tosin Maalaisliitossa ja sosiaalidemokraateissa oli varmasti runsas joukko potentiaalisia pienviljelijäänestäjiä, jotka näin ajattelivat.

Lex Kallion keskeinen kritikko pienviljelijäpuolueessa oli entinen sosiaalidemokraatti, maisteri Timo Korpimaa. Korpimaan mielestä asutuslaki oli hyvä pohja, jonka päälle tuli rakentaa vielä parempaa järjestelmää. Silti Lex Kallion ongelmat olivat lukuisat, sillä erityisesti maan hinta ja maksuehdot olivat liian kalliita tavalliselle, vähävaraiselle viljelijälle.¹³⁸ Lunastettavan maan hinta lasket-

---

¹³⁶ Hokkanen 1986, 351–361.

¹³⁷ ”Tilattoman väestön kysymys nykyhetken suurin yhteiskunnallinen kysymys”, SP 7.6.1929.

¹³⁸ Ibid.

tiin keskimääräisen tuoton mukaan, ja käytännössä tilattomille päätyneet maat eivät olleet parhaimmasta päästä.¹³⁹ Torpparit saivat lunastettua omat tilansa maailmansotia edeltävillä hinnoilla, ja inflaation syödessä niiden arvon monet olivat päässeet eroon veloistaan käytännössä parin vuoden aikana.¹⁴⁰ Tätä taustaa vasten maattomien asuttaminen nähtiin poliittisesti ratkaistavana ongelmana, jos tällaiseen vain oli tahtoa.

Korpimaa ei nähnyt pakkolunastusten välttämättä loukkaavan yksityisomistusta. Korpimaa otti diskurssissaan päinvastaisen kannan, sillä suurmaanomistajien hyötyminen hiljalleen nousvista maan hinnoista oli epämoraalista ja tällä tavoin kohtuullisella – vaikka markkina-arvoa alhaisemmalla – hinnalla pakkolunastettu maa olisi ollut taloudellisen tasa-arvon nimissä hyväksyttävää.¹⁴¹ Legitimiteettiä näille toimille löytyi historiasta, sillä niin Ranskan vallankumouksessa kuin Baltian maissa tapahtuneet suurmaanomistajien maiden uudelleenjaot olivat olleet tarpeellisia maa-reformeja.¹⁴²

Vaalien alla asutuskysymystä käsiteltiin runsaasti, ja Korpimaan lisäksi puheenvuoroja käyttivät esimerkiksi I. V. Varjola¹⁴³, Hemming Järvinen¹⁴⁴ ja kolmiosaisen kirjoitelman aiheesta tehnyt Yrjö Lantto¹⁴⁵, joka kritisoi erityisesti Lex Kalliota sen monimutkaisuudesta ja varsinkin pakkolunastusprosessin kankeudesta. Pakkolunastukseen sinänsä liittyi jo paikallisia poliittisia jännitteitä, eikä asiaa hoitavien lautakuntien jäsenet olleet Lanton mielestä tästä syystä motivoituneita asioiden hoitamiseen. Lisäksi maanomistajat hyödynsivät perhesuhteita jakaessaan omistamansa maan useiden bulvaanien alle, jolloin maa-alueet saatiin keinoteltua pakkolunastusrajoja pienemmiksi. Maanomistajat myös käyttivät hyväkseen valitusoikeuttaan, ja usein pakkolunastukset pitkittyivät raskaiksi ja pahimmillaan monivuotisiksi oikeusprosesseiksi, joten kokonaisuudessaan pakkolunas-

---

¹³⁹ Kannisto 2016, 437.

¹⁴⁰ Jutikkala 1982, 208–209.

¹⁴¹ Ajatus on tyypillinen aikansa vaihtoehtoista talousajattelua edustaneelle georgeismille, joka oli varsinkin Tanskassa kannatettu teoria. Taloustieteilijä Henry Georgen mukaan nimetty georgeismi näki maanomaisuuden ankarassa verottamisessa (mutta muuten vapaassa kaupankäynnissä) ratkaisun suurimpaan osaan yhteiskunnallisista ongelmista. Tanskassa oli jopa georgeistinen puolue, vuonna 1919 perustettu Retsforbundet (kts. tarkemmin Silagi 1994). Yliruusi oli mahdollisesti perehtynyt georgeistiseen ajatteluun jo 1920-luvun puolella, sillä Georgen pääteos *Progress and Poverty* (1879) oli käännetty suomeksi vuonna 1906, ja Yliruusi käsittelee georgeismia teoksessaan *Kapitalismin romahtaessa* (Yliruusi 1940, 43–44).

¹⁴² ”Tilattoman väestön kysymys nykyhetken suurin yhteiskunnallinen kysymys”, SP 7.6.1929.

¹⁴³ ”Kääpiöviljelijäin elinehtojen puolesta”, SP 18.6.1929.

¹⁴⁴ ”Suomen Pienviljelijäin puolueen tärkeimpiä ohjelmakysymyksiä”, SP 28.6.1929.

¹⁴⁵ ”Asutuskysymyksestämme I–III”, SP 2.6.–5.7.1929.

tukset olivat sangen epätoimiva tapa hankkia uutta maata. Niiden ansioksi Lantto esitti lievän kannustinvaikutuksen, sillä vapaaehtoinen kaupankäynti uudismaista oli mahdollisesti lain myötä kiihtynyt.¹⁴⁶

Lex Kallion merkitys poliittisena kiistakapulana oli suuri, sillä se oli aikoinaan ollut maalaisliiton johtavan hahmon merkittävä reformiprojekti, jonka merkitys oli jäänyt lähinnä symboliselle tasolle. Kokonaisuutena asutuslait olivat onnistuneet vain liennyttämään ristiriitoja mutta eivät ratkaisemaan niitä. Varsinkin Lex Kallioon ja sen ongelmiin tarttuminen mahdollistivat sellaisen poliittisen kärjen, joka osui Maalaisliittoa ”pahaan paikkaan”, koska tällä tavoin voitiin osoittaa konkreettisesti se, että vanhalla agraaripuolueella ei ollut enää kykyä ajaa sekä suurmaanomistajien että pienviljelijöiden asiaa – varsinkin, kun Lex Kallioon oli jäänyt runsaasti sellaisia porsaanreikiä, jotka olivat suurmaanomistajien etujen mukaisia.

3.5 Vaalitaistelua ja linjausta

Puolue oli 4.6.1929 mennessä asettanut vaalilistansa ja edustajaehdokkaansa, vaikka kiireen ja mahdollisesti kokemattomuuden johdosta kaikki valitsijayhdistykset eivät saaneet papereitaan kuntoon määräaikaan mennessä, ja tällä tavoin joitakin ehdokkaita jäi listoilta pois. Kiireen johdosta puolue-toimikunta valitsi myös edustajaehdokkaat puolueosastojen sijasta käsitellen piiritoimikuntien ehdotukset ehdokkaista. Yliruusin mukaan suurin osa ehdokkaista oli erilaisessa pienviljelijätoiminnassa jo pidemmän aikaa olleita aktiiveja, joista suurin osa oli entisiä sosiaalidemokraatteja. Osa oli myös muista puolueista tai kokonaan puolueettomia, ja mukana oli myös sivistyneistöä ja oppineita – liike ei ollut pelkästään viljelijöiden itsensä käsissä. Pienviljelijöiden edut ja näkemykset olivat monipuolisesti ja tasa-arvoisesti edustettuna, ja erityisesti liittojen suhteen korostettiin puolueen puheenjohtaja Yliruusin olevan Pienviljelijäin Liiton piiristä, kun taas varapuheenjohtaja Laaksovirta oli Pienviljelijäin Keskusliiton johtohenkilöitä.¹⁴⁷

Vaalien alla pienviljelijälehdessä kirjoittelussa korostuivat erityisesti sosialistien vastaiset diskurssit, vaikka myös muut puolueet saivat kritiikistä osansa. Konkreettisen poliittisen ohjelman tasolla tämä näkyi pienviljelijöitä tukevan sosiaalipolitiikan vaatimuksena, sillä pienviljelijöiden nähtiin olleen huomattavasti huonommassa asemassa kuin kaupunkilaisen työntekijän, jota oli huomioitu moninaisilla tavoilla.¹⁴⁸ Sosialismin povattiin olevan jo ”aatteellisessa vararikossa”, koska historian kehityskulku ei ollut noudattanut sosialismin oppi-isän Karl Marxin ennustuksia. Kapitalistien eli

---

¹⁴⁶ ”Asutuskysymyksestämme I–III”, SP 2.6.–5.7.1929.

¹⁴⁷ ”Edustajaehdokkaamme”, SP 4.6.1929.

¹⁴⁸ ”Kuuluuko sosiaalinen huolto pienviljelijöille ainoastaan – maksajina”, SP 7.6.1929.

yrittäjien määrä oli kasvanut varallisuuden keskittymisen sijaan, ja sosialistit olivat vastoin filosofi-
aansa ryhtyneet suosimaan myös agraarivetoista politiikkaa pelkän teollistamispolitiikan ajamisen
sijasta. Kuitenkin sosialistien tausta-ajatuksena epäiltiin olevan ajaa suurmaanomistamista, vaikka he
yrittivätkin kosiskella myös pienviljelijäväestöltä ääniä epämääräisillä perusteilla.¹⁴⁹

Lehden sivuilla povattiin vanhoille puolueille suoranaista katastrofia, sillä sekä puolue-
ista että pienviljelijäliitoista liittyi pienviljelijäpuolueeseen huomattava joukko merkittäviä henki-
löitä. Pienviljelijäpuolueesta toivottiin tulevan ”*kaikkien radikaalisten voimien kokoomuspuolue*”.
Tämä johtui siitä, että sosiaalidemokraatit eivät kyenneet lähtemään pysyvästi reformipolitiikan
tielle, ja edistyspuolue oli ”*kaikkien taantumuksellisten voimien musta hansikas*”.¹⁵⁰ Yliruusi arvioi
puoluekentän dynamiikka luokkanäkökulmasta, ja tässä suhteessa tilanne oli muuttunut sitten valta-
puolueiden perustamisen. Kaikkien valtuutettujen olemassaololle löytyi rationaaliset perusteet,
mutta luokkadynamiikan kannalta suurin yksittäinen yhteiskuntaluokka – pienviljelijät – olivat ilman
omaa edustusta. Yliruusi toivoi sosiaalidemokraattien ryhmän jakautuvan kahteen osaan, niin sanot-
tuun marxilaiseen vasemmisto-oppositioon ja maltillisempaan enemmistöön. Tällä tavoin ensin mai-
nittu olisi heikentänyt kommunisteja, ja reformistinen tai maltillisempi siipi olisi kyennyt helpommin
hallitustyöskentelyyn. Yliruusi nosti esille myös sellaisen vaihtoehdon, jossa Suomen pienviljelijäin
puolue toimisi reformistisena puolueena.¹⁵¹ Vaalien keskeisenä kysymyksenä oli virkamiesten palk-
kauskysymys, joka oli johtanut Mantereen hallituksen kaatumiseen ja ennen aikaisiin vaaleihin. Palk-
kauskysymyksen väitettiin hautautuvan muun vaaliagitaation alle, ja sekä Maalaisliiton että sosiaali-
demokraattien kantaa virkamiesten palkkoihin haluttiin palauttaa pienviljelijöiden muistiin.¹⁵²

Idealistisemmalla tasolla Yliruusi löysi ongelmia niin materialistisen maailmankuvan
yleistymisestä sekä itsekkyyden ja oman edun tavoittelun lisääntymisestä. Henkiset hyveet olivat jää-
neet nuorten ihmisten elämästä, ja tilalle olivat tulleet rahanhimo ja tavaran haaliminen, minkä nähtiin
heijastelevan ajankuvaa ja vallitsevia arvoja. Oli tultu kauas niistä ajoista, jolloin henkinen vakaumus
ja sen määrittämät päämäärät olivat arvossa ja kunnioitettua. Yliruusi totesi, että ”*olemme ajassa,
jolloin ihmisen olemus arvioidaan markoissa ja penneissä, sen tuottomahdollisuuden mukaan*”.¹⁵³
Samansuuntaisesti arveli myös F. Lehto, jonka mukaan myötätunto heikommassa asemassa olevaa

---

¹⁴⁹ ”Sosialismin aatteellinen vararikko”, SP 11.6.1929. Pääkirjoituksessa poikkeuksellisesti nimi-
merkki *M*.

¹⁵⁰ ”Sosiaalidemokraatteja, maalaisliittoa ja edistystä on kohdannut pienviljelijäin taholla suoranai-
nen vararikko”, SP 11.6.1929.

¹⁵¹ ”Luonnolliset puoluesuhteet”, SP 14.6.1929.

¹⁵² ”Mistä näissä vaaleissa on kysymys”, SP 18.6.1929.

¹⁵³ ”Enemmän huomiota henkisten arvojen voittamiseen”, SP 7.6.1929.

kohtaan oli heikentynyt, ja oman edun tavoittelu lisääntynyt. Hänen mielestään tämä oli ajanut pienviljelijät oman puolueensa perustamiseen, sillä pienviljelijöiden etua ei voinut jättää sellaisten tahojen ajettavaksi, jotka eivät siitä suoraan mitään hyötäneet.¹⁵⁴

Sosiaalilainsäädännön suhteen Yliruusi kertasi puolueen ohjelmaa ja vaatimuksia selaisesta sosiaaliturvasta, joka olisi paremmin myös pienviljelijöiden turvana.¹⁵⁵ Sosiaalidemokraatit korostivat ohjelmassaan ja vaalilinjauksessaan käytännöllisten uudistusten tärkeyttä,¹⁵⁶ mutta pienviljelijäpuolueessa epäiltiin sosiaalilainsäädännön eli sairausvakuutuksen koskevan lähinnä kaupunkilaistyöläisiä.¹⁵⁷ Sosiaalidemokraatit olivat verotuksen suhteen linjanneet erityisen tärkeäksi vähävaraisten auttamisen kunnallisverotusta keventämällä, ja tätä tavoitetta tuettiin myös sotilasmäärärahojen leikkauksella.¹⁵⁸ Pienviljelijäpuolue oli samoilla linjoilla, mutta kunnallistasolla se piti progressiivista verotusta tasa-arvoa tuottavana ja köyhyyttä poistavana toimenpiteenä.¹⁵⁹ Maalaisliitto taas oli ohjelmassaan edistämässä omia sosiaalilakiesityksiään, jotka olivat vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslait. Sosialistit ja kommunistit olivat vastustaneet näitä esityksiä – vastaavasti Maalaisliitto oli vastustanut sairausvakuutuslakia – ja tästä seikasta Maalaisliiton vaalijulistuksessa muistutettiin.¹⁶⁰

Pienviljelijäpuolue oli puolustuskysymyksen suhteen selkeästi samoilla linjoilla sosiaalidemokraattien kanssa, joka vastaavasti vaati asevoimien määrärahojen supistamista ja suojeluskuntien lakkauttamista.¹⁶¹ Pienviljelijäpuolueen ohjelmassa tosin käsiteltiin suojeluskuntien lakkauttamista perinpohjaisemmin, sillä asia muotoiltiin neutraaliksi ja rationaaliseksi kannanotoksi.¹⁶² Sosiaalidemokraattien ohjelmassa suojeluskunnat asettuivat vahvaan luokkadiskurssiin ja puolueen vaatimus oli yksinkertainen ja selkeä – ”suojeluskunnat on hajoitettava”.¹⁶³ Maalaisliiton kanssa linja oli hyvin eriävä, sillä Maalaisliiton julistus oli olemassa olevaa järjestelmää kannattava, toisin sanoen asiaa käsiteltiin lähinnä isänmaallisella retoriikalla ja korostamalla maanpuolustuksen tärkeyttä.¹⁶⁴ Suojeluskuntakysymys oli pienviljelijäpuolueen vaalijulistuksessa muotoiltu jossain määrin epäselväksi verrattuna puolueen ohjelmaan. Puolustuskysymystä käsittelevässä kohdassa puhutaan vain

---

¹⁵⁴ ”Mitä pienviljelijän tulee tietää heinäk. 1 ja 2 p:nä”, SP:n liite 19.6.1929. Savon Pienviljelijän näytenumero lähetettiin Suomen Pienviljelijän tilaajille liitteenä.

¹⁵⁵ ”Puolueiden vaalitunnukset ja Suomen Pienviljelijän puolue”, SP 21.6.1929.

¹⁵⁶ ”Työväen vaikutusvaltaa vahvistamaan!”, SS 19.6.1929; Soikkanen 1975, 486.

¹⁵⁷ ”Puolueiden vaalitunnukset ja Suomen Pienviljelijän puolue”, SP 21.6.1929.

¹⁵⁸ ”Työväen vaikutusvaltaa vahvistamaan!”, SS 19.6.1929; Soikkanen 1975, 486.

¹⁵⁹ ”Sosialismin aatteellinen vararikko”, SP 11.6.1929.

¹⁶⁰ ”Maalaisliiton vaalijulistus”, Ilkka 27.6.1929.

¹⁶¹ ”Työväen vaikutusvaltaa vahvistamaan!”, SS 19.6.1929.

¹⁶² ”Suomen pienviljelijän puolueen ohjelma”, SP 17.5.1929.

¹⁶³ ”Työväen vaikutusvaltaa vahvistamaan!”, SS 19.6.1929.

¹⁶⁴ ”Maalaisliiton vaalijulistus”, Ilkka 27.6.1929.

yleisesti asemenojen supistamisesta ja todetaan, että ”kansa olisi saatava maanpuolustukseen nähden yksimieliseksi”.¹⁶⁵

Yleisellä tasolla suurimpien eduskuntapuolueiden vaaliohjelmista löytyi pienviljelijöille kohdistettuja ohjelmakohtia. Niin edistys, sosiaalidemokraatit, kokoomus kuin Maalaisliittokin olivat yhtä mieltä siitä, että lisämaansaanti oli kansallinen ongelma, ja asialle tulisi tehdä jotain. Sosiaalidemokraatit vaativat suoritettavaksi tutkimusta pienviljelijöiden taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta asemasta, ja samalla pienviljelijöille vakuutettiin sosiaalidemokraattien ajavan parhaiten heidän etujaan – ”kaikkien pienviljelijöiden äänet sosialidemokraattiselle puolueelle!”, vaadittiin lehtikirjoituksen lopuksi.¹⁶⁶ Sosiaalidemokraattien ja pienviljelijäpuolueen yleiset linjaukset pienviljelyksen suhteen olivat lähes identtiset, ja esimerkiksi Suomen Sosialidemokraatin vaatimukset pienviljelijöiden luotto-olojen parantamiseksi, lisämaansaannin helpottamiseksi ja maatalouden suojelutullien poistamiseksi olisivat voineet yhtä hyvin olla julkaistuna sellaisenaan Suomen Pienviljelijässä.¹⁶⁷ Edistyspuolueessa jopa linjattiin että ”pienviljelijäkysymys [on] maamme tärkein sosialinen [sic] kysymys”, ja kokonaisuudessaan puolueen ratkaisuehdotukset olivat seikkaperäiset ja muihin puolueisiin verraten jopa epäpopulistisen yksityiskohtaiset.¹⁶⁸ Edistyspuolueen vaaliohjelman ohessa julkaistussa vaalijulistuksessa, joka oli tyyliltään prosaistisempi lehtikirjoitus ja lukijaa suoraan puhutteleva, kärkiaiheena oli kansanvaltaisuuden ja parlamentaarisuuden kriisi. Edistys esitti itsensä vastuullisena valtiollisena toimijana, joka ei ollut ajamassa omia etujaan tai pakoilemassa vastuuta. Eduskuntatyön periaatteiksi listattiin sivistyksen turvaaminen, talouden edellytysten kohottaminen, pienviljelijäväestön etujen ajaminen, asumattoman maan asuttaminen ja ”työrauhan säilyttäminen”.¹⁶⁹

Sosiaalidemokraatit ja kokoomus yhdessä edistyksen kanssa kannattivat suoraan asutustoimintaa varten otettavaa velkarahoitusta, kun taas Maalaisliitto oli asian suhteen epäselvällä kannalla – asutustoiminta esitettiin ohjelmassa populistisen retorisella tasolla. Talousohjelmakohdassa korostettu säästäväisyyden ihanne antoi olettaa, että maaseudun luotto-olojen kohoaminen oli enemmän yksityisten tahojen vastuulla valtiovallan sijasta – asutuskysymyksen ratkaisemiseksi ei tarjottu

---

¹⁶⁵ Puolueen vaalijulistus oli sisällöltään ja ohjelmakohdiltaan melko yhteneväinen puolueen ohjelman kanssa. Vaalijulistus oli sisällöltään hieman tiivistetympi ja ulkoasultaan harkitumpi. ”Suomen Pienviljelijäin puolueen vaalijulistus”, SP 28.6.1929.

¹⁶⁶ ”Tutkimus pienviljelijöiden oloista on toimitettava”, SS 19.6.1929.

¹⁶⁷ ”Miten pienviljelys voidaan maassamme saada kannattavaksi?”, SS 20.6.1929.

¹⁶⁸ ”Kansalaiset! Lukekaa! Harkitkaa! Ratkaiskaa!”, HS 23.6.1929.

¹⁶⁹ ”Kansallisen Edistyspuolueen kutsu vaaliin”, HS 23.6.1929.

mitään konkreettista ehdotusta.¹⁷⁰ Maalaisliitto lähti aktiivisesti vastustamaan uutta pienviljelijäpuoluetta, ja Ilkassa oli kirjoituksia, jotka kohdistuivat pienviljelijäpuoluetta vastaan.¹⁷¹ Lukijoille vaikuteltiin, että Maalaisliitto on ainoa ja alkuperäinen maalaispuolue ja ollut perustamisestaan asti pienviljelijän asialla ja ”se [Maalaisliitto] ajaa ensi sijassa heikkojen asiaa”, samalla yhdistäen kaikkia maanviljelijöitä.¹⁷² Kokoomuksen vaalijulistuksessa korostettiin puolueen isämaallisuutta, oikeusjärjestyksen merkitystä sekä siveellisyyttä – pienviljelyksen sijaan puhuttiin *talonpoikaisviljelyksestä*.¹⁷³ Kokoomuksen erityisessä pienviljelijäohjelmassa taas *pienviljelijäin taloudellinen asema* ja pientilallisten itsenäiseksi saattaminen lisämaan hankinnalla olivat ohjelmassa asutustehtävien keskeisimmät alat.¹⁷⁴

Kommunistien peitejärjestön Sosialistisen työväen ja pienviljelijäin vaaliliiton vaaliohjelmassa oli verrattain vähän pienviljelijöihin suoraan kohdistuvaa puhuttelua, vaikka vaaliliiton nimessä puhuttiin nimenomaisesti *pienviljelijöistä*. Ohjelman keskeisenä diskurssina oli kapitalismin ja porvariston vastustaminen. Parlamentarismin kriisi ja taloudellinen pula palautettiin suoraan kapitalistisen yhteiskunnan luonteeseen, ja ohjelmassa hyökätään porvaristoa vastaan aggressiivisin sanankääntein. Pienviljelijäpuolue oli kommunistien mielestä porvariston kehrittelemä harhautus, jolla heikennettiin maaseudun kommunistisia järjestöjä. Samalla tavoin suhtauduttiin pienviljelijäliittoihin. Ohjelman ainoa kohta, joka otsikon lisäksi puhuttelee suoraan pienviljelijöitä, oli vaatimus ”kato-, uudisraivaus- ja viljelysavustusten myöntämisen puolesta pienviljelijöille valtion varoista ilman takaisin maksun velvollisuutta”.¹⁷⁵ Kommunistit olivat jo aiemmin tuominneet Työväenjärjestöjen Tiedonantajassa pienviljelijäpuolueen ”voimattomaksi, osin tiedottomaksi” kapinajärjestöksi kapitalismin oireita vastaan. Heittomerkkeihin laitettu ”pienviljelijäin puolue” oli Maalaisliiton ”lapsi”, ja puolueelle ei nähty suurta tulevaisuutta. Pienviljelijäpuolue asetti kommunistien mukaan työläiset ja pienviljelijät vastakkain, ja tällä tavoin kumpikaan luokka ei kyennyt ajamaan omia etujaan. Maalaisliiton vastainen kapinahenki, jota pienviljelijäpuolue edusti, oli kommunistien mukaan positiivinen ilmiö.¹⁷⁶

---

¹⁷⁰ ”Maalaisliiton vaalijulistus”, Ilkka 27.6.1929.

¹⁷¹ ”Uusi maalaispuolue on vahingollinen”, ”Tarvitaanko erityistä pienviljelijäin puoluetta?”, Ilkka 27.6.1929.

¹⁷² ”Maalaisliiton suuntamerkkejä vaaleissa”, Ilkka 27.6.1929.

¹⁷³ ”Kansallisen Kokoomuksen Vaalijulistus”, AL 25.5.1929.

¹⁷⁴ ”Kansallinen Kokoomus – Pienviljelijäin taloudellinen asema” [<http://www.fsd.uta.fi/pohtiva/ohjelmalistat/KOK/66>]. Luettu 1.2.2017.

¹⁷⁵ ”Luokka luokkaa vastaan! – Sosialistisen työväen ja pienviljelijäin vaalivetoisuus maaseudun ja kaupunkien työtätekeviin”, TT 7.6.1929.

¹⁷⁶ ”Pienviljelijäin kapina”, TT 28.5.1929.

Virkamieskysymyksen suhteen Maalaisliitto oli melko epämääräisellä kannalla, vaikka julistuksen mukaan virkamiesten palkkausasia oli vaalien keskeisin kysymys. Vaalijulistuksessa todettiin puolueen linjan olevan ”siksi tunnettu, ettei ole syytä ryhtyä sitä tässä yhteydessä lähemmin selvittämään”, ja kanta tiivistettiin kahteen kohtaan: Virkakoneistoa on yksinkertaistettava ja sen uudelleen järjestämisestä on joudutettava, mutta toisaalta ”samoin on myös virkamiesten taloudelliset elämänehdot tarkistettava ja tehtävä ne uudistukset, mitkä valtion etujen ja tarpeiden kannalta ovat todellisen tarpeen vaatimat”. Lukijan huomio kiinnitettiin muualle virkamieskysymyksestä, sillä ohjelmassa korostettiin sitä, että ”vaaleissa on kysymys muustakin, joten valitsijain ei tule ratkaista kantaansa tämän yhden kysymyksen nojalla”.¹⁷⁷ Maalaisliitto korosti myös toisaalla virkamieskoneiston yksinkertaistamista, ja syytti edistystä ja kokoomusta sukulaisuussuhteisiin perustuvan korruption ylläpidosta. Maalaisliitto tunnusti virkamiesten tärkeyden ja merkityksen, mutta järjestelmää oli uudistettava suomalaisten eduksi.¹⁷⁸

Sosiaalidemokraatit vaativat ohjelmassaan suorasukaisesti tulevalta eduskunnalta taipumattomuutta ”virkaherrojen” edessä, vaikka vähätuloisille valtion toimihenkilöille vaadittiin tarpeellisia palkankorotuksia.¹⁷⁹ Kommunistit väittivät Maalaisliiton kannattaneen ”korkeiden virkaherrojen palkankorotuksia, joita sekin on kahminut omille johtajilleen”. Kommunistien vaatimuksena oli korkeapalkkaisten virkamiesten palkkojen alentaminen ja pienituloisten palkkojen korottaminen.¹⁸⁰ Edistyspuolue vaati ohjelmassaan virkamieskoneiston uudistamista, mutta tämä olisi ohjelman mukaan onnistunut ainoastaan saattamalla virkamiesten palkat ”tyyydyttävälle kannalle”.¹⁸¹ Kokoomus oli edistyspuolueen kanssa samalla kannalla, sillä myös kokoomuksen vaalijulistuksessa puhuttiin valtion toimihenkilöiden taloudellisen aseman järjestämisestä tavalla, ”joka turvaa *menestyksellisen toiminnan maan ja kansan hyväksi*.”¹⁸² Aamulehdessä asiaa käsiteltiin myös otsikolla ”Onko Suomi ’virkamiesten luvattu maa’”, ja uutisen perusteella kokoomuksesta löytyi virkamiesten palkankorotuksia vahvasti puolustavia tahoja. Suomalaisten virkamiesten palkkoja pidettiin uutisessa riittämättöminä, ja tätä perusteltiin sodan jälkeisellä voimakkaalla inflaatiolla, joka oli syönyt virkamiesten palkkojen reaaliarvoa. Uutisessa viitattiin erityisesti maalaisliittolaisiin asiantuntijoihin, jotka edustivat samaa näkemystä ”maalaisliittolaisuudestansa huolimatta”.¹⁸³ Pienviljelijäpuolueen

---

¹⁷⁷ ”Maalaisliiton vaalijulistus”, Ilkka 27.6.1929.

¹⁷⁸ ”Maalaisliiton suuntamerkkejä vaaleissa”, Ilkka 27.6.1929.

¹⁷⁹ ”Työväen vaikutusvaltaa vahvistamaan!”, SS 19.6.1929.

¹⁸⁰ ”Luokka luokkaa vastaan! – Sosialistisen työväen ja pienviljelijäin vaalivetoisuus maaseudun ja kaupunkien työtätekeviin”, TT 7.6.1929.

¹⁸¹ ”Kansalaiset! Lukekaa! Harkitkaa! Ratkaiskaa!”, HS 23.6.1929.

¹⁸² ”Kansallisen Kokoomuksen Vaalijulistus”, AL 25.5.1929.

¹⁸³ ”Onko Suomi ’virkamiesten luvattu maa’”, AL 28.5.1929.

linja oli retoriikaltaan ja diskurssiltaan yhdistelmä Maalaisliiton ja sosiaalidemokraattien linjaa. Ohjelmakohdassa yhdistyi Maalaisliiton säästäväisyys- ja uudenaikaistamiskurssi sekä sosiaalidemokraattien ajama matalapalkkaisten virkamiesten asema, jolle Suomen Pienviljelijän ohjelma oli myönteinen, jos ”virkamiesten palkkoja on pakko korottaa”.¹⁸⁴

Vaalien lähentyessä kesäkuun lopulla lehdistötaistelu kävi yhä kiivaammaksi. Riitapukareina olivat tuttuun tapaan Maalaisliitto ja sosiaalidemokraatit pienviljelijäpuoluetta vastaan, ja Maalaisliiton lehdistössä oli väitetty pienviljelijäpuolueen saavan rahoitusta kokoomukselta. Sosiaalidemokraatit taas väittivät pienviljelijäinpuoluetta tulevaksi virkamiespuolueeksi, johon Yliruusi vastasi kolumnissaan, että pienviljelijöiden listoilla ei ole kuin muutama virkamies ehdokkaina. Sosiaalidemokraateilla itsellään oli ”helsinkiläisiä herroja” sitten senkin edestä.¹⁸⁵ Sosiaalidemokraatit nimittelivät pienviljelijäpuoluetta ”heiluripuolueeksi”, ja erityisesti Yliruusia, Laaksovirtaa, Perälää ja Korpimaata poliittiseksi ”kiertotähdiksi”, joiden päämääränä oli vain päästä eduskuntaan jonkin puolueen riveistä.¹⁸⁶ Sosiaalidemokraatit ottivat pienviljelijäkysymyksen vakavasti, sillä äänestäjiä vakuuteltiin puolueen lehden etusivulla isoin otsikoin, että pienviljelijän ja palkkatyöläisen väliltä ei ole löydettävissä keskinäisiä ristiriitoja.¹⁸⁷

Vielä ennen vaaleja Suomen Pienviljelijän sivuilla Yliruusi päivitteli vaalitaistelun siiveillistä tasoa ja sitä, miten asioita julkisessa puheessa vääristellään. Näitä häikäilemättömiä keinoja käyttivät suuret puolueet, ja ensi sijassa pienviljelijäpuoluetta vastaan.¹⁸⁸ Vielä varsinaisen äänestyspäivän jälkeen lehden sivuilla valettiin uskoa kannattajiin, vaikka alustavat vaalitulokset eivät olleet kovinkaan suurta menestystä enteileviä.¹⁸⁹

3.6 Vuoden 1929 vaalien tulokset ja merkitys

Pienviljelijäpuolueessa käytiin kohti vaaleja suurin odotuksin ja optimistisimmissä haaveissa puolueen tulevaisuus nähtiin osana eduskunnan suuria puolueita. Viimein heinäkuun alussa lopullisten tulosten selvittyä kävi ilmi, että puolue ei kyennyt saamaan edes yhteen edustajan paikkaan vaadittavaa äänimäärää. Prosenttiosuus koko valtakunnan äänimäärästä oli 1,1 prosenttia,¹⁹⁰ ja sitä voidaan pitää

---

¹⁸⁴ ”Suomen pienviljelijäin puolueen ohjelma”, SP 17.5.1929.

¹⁸⁵ ”Taamalan maalta”, SP 28.6.1929.

¹⁸⁶ ”Heiluripuolue”, SS 20.6.1929.

¹⁸⁷ ”Pienviljelijäin ja palkkatyöväen etujen väliltä on tuloksetonta haeskella ristiriitoja”, SS 23.6.1929.

¹⁸⁸ ”Siveellinen taso ja vaalitaistelu”, SP 2.7.1929.

¹⁸⁹ ”Löytääkö eduskunta itsensä?”, SP 5.7.1929.

¹⁹⁰ Rantala 1971, 487.

melko tyydyttävänä äänisaaliina verrattaen lyhyen kampanjoinnin jäljiltä, olihan puolue itsessään perustettu noin puolitoista kuukautta ennen heinäkuun alussa pidettyjä vaaleja, ja puolueen lehti oli ilmestynyt vasta maaliskuun loppupuolelta asti. Tätä Yliruusi korosti puolueen kannattajille ja lehden lukijoille, ja tulos pyrittiin esittämään mahdollisimman hyvässä valossa, vaikka varsinaisesta menestyksestä ei voinut puhuakaan. Kaikesta huolimatta hieman yli kymmenen tuhatta pienviljelijää oli sanonut ”jaa” uudelle puolueelle, vaikka pahimmat kilpakumppanit olivat povanneet äänestäjiksi lähinnä perustamiskokouksen osanottajia. Pääkirjoituksesta välittyy optimistinen sävy, sillä Yliruusin mukaan ”kun jokaisen puolentoista kuukauden aikana” äänestäjäjoukko ”lisääntyy kymmentuhantisella pienviljelijämäärällä”, kolmen vuoden päästä äänisaalis mahdollistaisi ”pienviljelijäin kohtelua ihmisinä muulloinkin kuin vaalien aikana”. Vaalipettymyksen syiksi Yliruusi esitti rahan puutetta ja aggressiivisesta vaaliagitaatiosta pidättäytymistä sen nojalla, että uudesta puolueesta ei välittyisi liian opportunistista kuvaa – tällaista leimaa pienviljelijäpuolueelle sen vastustajat ajoivat oman agitaationsa kautta.¹⁹¹

Kokonaisuudessaan vuoden 1929 vaaleista voittajana selvisi Maalaisliitto, joka oli onnistunut propagoimaan virkamiesten palkkakysymyksessä äänestäjät puolelleen. Se kasvatti edellisestä 52 paikasta edustajamääräänsä kahdeksalla paikalla saaden yhteensä 60 paikkaa eduskunnassa. Muuten voimasuhteet menivät seuraavasti (suluissa edellisten vaalien paikkamäärät): kokoomus 28 (34), edistyspuolue 7 (10), ruotsalainen kansanpuolue 23 (24), sosiaalidemokraatit 59 (60) ja työväen ja pienviljelijäin vaalijärjestö eli kommunistit 23 (20). Virkamiesten palkkakysymys oli keskeisenä teemana vaaleissa, ja tämä näkyi osaltaan edistyspuolueen ja kokoomuksen tappioiden, sillä ne olivat kannattaneet virkamiesten palkkojen korotusta. Toinen keskeinen puheenaihe, eli parlamentarismien ja kansanvallan huonontunut tila oli erityisesti porvarillisella puolella keskeisenä teemana.¹⁹² Pienviljelijäpuolueen kannalta vaalit ja sen jälkeiset voimasuhteet olivat tappiolliset vaaliteemojen ja niistä käytyjen kamppailujen suhteen, sillä sekä Maalaisliitto että kommunistit olivat kasvattaneet suosiotaan. Erityisesti Maalaisliitto onnistui kääntämään virkamiesten palkkakysymyksen edukseen, vaikka myös sosiaalidemokraatit olivat oppositiopuolueena kamppailleet samoilla linjoilla, mutta hieman maltillisemmin. Pienviljelijät olivat vastustaneet kommunisteja, joiden vaalijärjestö oli vielä

---

¹⁹¹ ”Kysymysmerkin takaa”, SP 9.7.1929.

¹⁹² Jääskeläinen 1973, 89–90.

nimensäkin puolesta suunnattu pienviljelijäväestölle. Kaikesta huolimatta kommunistit lisäsivät paikkojaan eduskunnassa sekä kasvattivat vaikutustaan ammattiyhdistysliikkeessä ja muutoin pyrkivät entistä aggressiivisempaan toimintaan.¹⁹³

Tulevien vaalien varalle pienviljelijäpuolue oli saanut tarvittavaa kokemusta ja näkyvyyttä, sillä kilpailevat puolueet olivat joka tapauksessa vastadiskurssiensa kautta myös antaneet pienviljelijäpuolueelle palstatilaa. Vaalit olivat myös osoittaneet sen, että kamppailu maaseudun ja erityisesti pienviljelijöiden äänistä kävi kiivaana, ja niillä oli merkitystä – oikeastaan kaikkien valtapuolueiden vaaliohjelmista löytyi pienviljelijöille suunnattuja ohjelmakohtia. Maalaisliitto kykeni vuoden 1929 vaaleissa voittamaan sekä sosiaalidemokraatit että uuden pienviljelijäpuolueen historiallisella vaalivoitollaan. Maalaisliitto sai enemmän paikkoja eduskuntaan kuin mitä se oli koskaan historiansa aikana saanut, ja se nousi ensi kertaa sosiaalidemokraattien ohitse niin eduskunnassa kuin maaseudun äänimäärissä.¹⁹⁴ Sosiaalidemokraatit kärsivät lievän tappion kommunistien kustannuksella, sillä kovenevat ajat ruokkivat radikalismia.¹⁹⁵ Vaalien yleinen äänestysaktiivisuus ei ollut erityisen korkea, sillä vain 55 prosenttia äänestäjistä käytti äänioikeuttaan.¹⁹⁶ Yleisesti keskusteltu parlamentarismien kriisi oli oikeastaan vain syvenemässä, ja tätä pienviljelijäpuolue oli yrittänyt käyttää hyväkseen.

Virkamieskysymyksessä Maalaisliitto oli käynyt ankaraa sisäistä kamppailua koko 1920-luvun ajan. Puolueen alkiolainen ja jyrkempi siipi oli tiukasti antibyrokraattinen ja vastusti systemaattisesti kaikenlaisia palkankorotuksia, joita yritettiin ajaa läpi vuosikymmenen. Varsinkin sisälissodan jälkeinen nopea inflaatio oli syönyt virkamiesten palkkoja, ja vaikka heidän palkankorotusvaatimuksilleen oli rationaalisia perusteita, se oli vastoin monien maaseudun asukkaiden moraalikäsitystä. Maalaisliitossa monet johtohenkilöt olivat pragmaattisempia virkamieskysymyksessä, ja esimerkiksi presidentti Kallio oli kokeneena hallitusmiehenä pyrkinyt korjaamaan tilannetta sovitteluvasti.¹⁹⁷ Pienviljelijäpuolue pyrki hyödyntämään tätä jännitteisyyttä korostamalla ristiriitoja Maalaisliiton sisällä, mutta Maalaisliitto onnistui esittäytymään virkamiesvastaisena liikkeenä. Toisaalta samaa oli havaittavissa myös muiden puolueiden kohdalla, sillä virkamieskysymys oli usein ohjelmissa

---

¹⁹³ Vuoden 1928 kesällä pidetty Kominternin VI maailmankongressi oli katsonut kapitalismin siirtyneen niin sanottuun kriisivaiheeseen, jonka myötä luokkataistelupolitiikan oli tiukennuttava ja toiminnan muutenkin olisi oltava ”hyökkäävämpää” (Jääskeläinen 1973, 90, 92–95; Lackman 1985, 163–168).

¹⁹⁴ Mylly 1989, 164–168, 229–232.

¹⁹⁵ Soikkanen 1975, 489.

¹⁹⁶ Jääskeläinen 1973, 90.

¹⁹⁷ Mylly 1989, 206–209.

esitetty abstraktimmin mitä puolueiden lehdissä käydyt keskustelut ja linjaukset olisivat antaneet olettaa. Esimerkiksi kokoomuksen linja oli Aamulehden kirjoitusten perusteella myönteinen palkankorotuksille, vaikka itse puolueen vaaliohjelmassa asia ilmaistiin moniselitteisesti.

4. Kansan ja totuuden puolesta

Kallion hallituskaudella syvenevä lama ja kiihtynyt ääriliikehdintä aiheuttivat yhteiskunnan maltillisemmassa osassa huolestuneisuutta. Pienviljelijäpuolue reagoi sekä uutta hallitusta että kommunistista toimintaa vastaan. Vaalitappion jäljiltä puolue kokosi rivinsä ja jatkoi niin oikeiston kuin vasemiston kritisointia. Puolueen toimintaa vaikeutti suhde pienviljelijäliittoihin ja niiden suhtautuminen puoluepoliittiseen toimintaan. Hiljainen uutissyksy 1929 päättyi loppuvuodesta heränneeseen kansallissosialistiseen liikehdintään. Ennenaikaisten vaalien keskeyttämä puolueen perustyö, paikallisosastojen perustaminen ja uusien jäsenten hankkiminen jatkui siitä, mihin se oli jäänyt. Maalaisliitto hallitusvastuuseen päästyään vastasi sen keskeiseen vaaliteesiin ja edellisen eduskunnan hajottaneeseen kysymykseen virkamiesten palkankorotuksista.

4.1 Maalaisliitto ja hallituksen muodostaminen

Mantereen johtama hallitus oli pysynyt eduskunnan erottua virassa uusien vaalien jälkeisenä aikana, kunnes se jätti eropyyntönsä perjantaina 2.8.1929.¹⁹⁸ Vaalien voittajana Maalaisliitolle lankesi vastuu, ja presidentti Relander antoi hallituksen muodostamistehtävän Kyösti Kalliolle. Sosiaalidemokraatit olivat kielteisiä hallitustyöskentelyn suhteen, ja yhteistyö porvariston kanssa koettiin ongelmalliseksi. Maalaisliitto muodosti yksin kolmella ammattiministerillä vahvistetun vähemmistöhallituksen, joka astui virkaan 16.8.1929.¹⁹⁹ Suomen Pienviljelijässä arveltiin uuden hallituksen tarvitsevan oppositiosta tuekseen vähintäänkin sosiaalidemokraatit, koska tältä taholta olisi odotettavissa tukea virkamiesten palkkakysymyksessä. Kallion valinta pääministeriksi oli lehden mielestä haasteellinen ratkaisu, koska hän oli tunnettu oikeistosuuntauksen edustaja. Yliruusi ennusti uudelle hallitukselle vaikeita aikoja.²⁰⁰

Yliruusi vertasi hallituksen ohjelmaa muutaman vuoden takaisen Sunilan maalaisliittolaisen vähemmistöhallituksen ohjelmaan, jota hän piti sinänsä hyvänä, vaikka hallitus ei kyennytkään ”tuskin yhtäkään kohtaa toteuttamaan”. Tästä viisastuneena uusi maalaisliittolainen hallitus oli tyytynyt ”stoalaisella oraakkelimaisuudella latelemaan joukon pyöreitä lauseita, jotka kukin saa tulkita miten tahtoo”. Pienviljelijäin puolue oli saamassa hallitukseen oman miehensä, sillä Kallion hallituksen oikeusministerin ammattipaikalle nimettiin lakimies ja professori Elieser Kaila, joka oli ollut myös pienviljelijäpuolueen kansanedustajaehdokkaana. Ammattiministerinä Kaila ei kuitenkaan

---

¹⁹⁸ ”Hallituskysymys”, SP 2.8.1929.

¹⁹⁹ ”Hallituksen muodostaminen”, SP 9.8.1929; Jääskeläinen 1973, 91–92.

²⁰⁰ ”Hallituspulan ratkaisu”, SP 13.8.1929.

edustanut virallisesti pienviljelijäpuoluetta, vaikkakin Kansan Lehti sai tästä jo aiheen irvailta pienviljelijäpuolueen toimivan yhteistyössä Maalaisliiton kanssa.²⁰¹

Vaalien jälkeen valtakunnan politiikassa oli hiljaisempi ajanjakso, ja syyskuun ensimmäisten viikkojen lehtien otsikoissa oli höyrylaiva Kurun onnettomuus.²⁰² Eduskunnan käsiteltäväksi 14.10.1929 tullut virkamiesten palkkalakiesitys antoi kaikille puolueille mahdollisuuden hallituksen kritisointiin. Suomen Pienviljelijässä uutisoitiin eduskunnan istunnosta, ja esitys ei tuntunut tyydyttävän ketään osapuolista, sillä ehdotettu 35 miljoonan markan paketti oli virkamiesten mielestä riittämätön, ruotsalaisten edustaja Sergeliuksen mielestä väärin kohdennettu, ja sosiaalidemokraattien Sventorzetski ja Aalto väittivät hallituspuolueen toimineen ohjelmansa vastaisesti. Kritiikkiä aiheutti niin sosiaalidemokraattien kuin edistyksen puolelta alempien palkka-asteiden liian vähäinen huomiointi. Kokoomuksen edustaja Haataja ja edistyspuolueen Vennola pitivät yleisesti esitystä riittämättömänä virkamiesten asioiden kuntoon saattamiseksi. Hallituspuolue Maalaisliiton edustaja Lohi totesi yleisen kritiikin viestivän onnistumisesta, koska toisaalta sitä moitittiin liian runsaskätiseksi, toisaalta riittämättömäksi.²⁰³

Pienviljelijäpuolueessa hallitusta kritisoitiin keskeisen vaalilupauksensa pettämisestä, ja Yliruusi väitti, että pienviljelijäpuolue ei olisi tällaisia ”häränpyllyjä” heittänyt. Samalla myös muistutettiin Maalaisliiton ristiriitaisesti vastustaneen omaa ehdotustaan asevelvollisuusajan lyhentämisestä, koska sosialistien tuettua ehdotusta se uhkasi mennä lävitse.²⁰⁴ Yliruusin mielestä hallituksen pakettia lähemmin tarkasteltaessa siitä ei riittänyt varoja pienempipalkkaisten virkamiesten avuksi, vaan se lisäsi tuloeroja virkamieskunnan sisällä. Yliruusin muistutti Maalaisliiton linjan olleen ennen vaaleja ”ei kenellekään penniäkään lisää”, kun taas pienviljelijäpuolueen kanta oli ”ainoa oikea ja puolustettava”. Yliruusi päätti analyysinsä lakoniseen toteamukseen ”kertakaikkiaan on maalaisliittolaisen hallituksen nyt antama esitys surkea kuva poliittisen huijauksen tuloksista”.²⁰⁵

4.2 Populismia ja puolueen linjan määrittelyä

Populistista kritiikkiä hallitusta kohtaan Yliruusi lietsoi kirjoituksessaan ”Ketkä puhuvat kansan puolesta”, mikä oli retoriikaltaan ja diskurssiltaan kiivas hyökkäys poliittista järjestelmää, valtapuolueita ja niiden sanomalehtiä vastaan. Kirjoituksessa väitettiin kaikkien valtapuolueiden kasvaneen ”valtioksi valtiossa” ja kadottaneen kosketuksen kansakunnan alempiin kerroksiin. Sosiaalidemokraatit ja

---

²⁰¹ ”Hallitus ja sen ohjelma”, ”Taamalan maalta”, SP 20.8.1929.

²⁰² SP 10.9.1929; SP 13.9.1929.

²⁰³ ”Hallituksen palkkalakiesitys eduskunnassa”, SP 15.10.1929.

²⁰⁴ ”Maalaisliittolaisten taktiikkaa”, SP 17.9.1929; ”Taamalan maalta”, SP 15.10.1929.

²⁰⁵ ”Hallituksen kanta virkamiesten palkkausasiassa”, SP 18.10.1929.

Maalaisliitto olivat aikoinaan perustettu radikaaleina ja uudistusmielisinä puolueina, mutta molemmat olivat Yliruusin mukaan taantuneet ajamaan vain omaa ja parempiossaisten etua. Oppositioista ei myöskään löytynyt todellista vaihtoehtoa, koska kommunistitkin olivat viime kädessä epäisänmaallinen puolue. Lehdessä julistettiin mahtipontisesti, että:

Suomen Pienviljelijä, ja Suomen Pienviljelijäin puolue ovat se huutava ääni, joka on ollut suoranainen seuraus pimeyteen hukkuvan maalaiskansan valontarpeesta, jonka isänä on tämän ikuisesti sorretun kansan tyytymättömyys ja äitinä kuolematon itsesäilytysvaisto. Tämä puolue on meillä ainoa kansanvapauden opastaja, lehemme sen ensimmäinen sanansaattaja. Se on ainoa, joka ketään pelkäämättä ja kenestäkään riippumatta uskaltaa sanoa julki myöskin totuuden, uskaltaa puhua kansan puolesta!²⁰⁶

Kirjoituksessa tehtiin irtiotto aikaisemmasta luokkadiskurssista, sillä tekstissä puhutaan yksinomaan *kansasta, maalaiskansasta ja kansanvapaudesta*. Kirjoituksessa annetaankin ymmärtää, että koko nykyinen puoluejärjestelmä toimii ”yläluokkien etujen valvojana” ja ”puoluetaktillisten tehtävien hoitamisessa”, ja järjestelmälle ominaista on myös sen kyky tehdä ”kaikki vaarallisimmat arvostelijansa vaarattomiksi”. Kritiikkiä sai myös osakseen aikansa lehdistö, joka yksipuolisesti edusti vain vaihtelevia puolueintressejä, ja missään ei ollut tilaa ”väärentämättömälle kansan äänelle”. Pienviljelijäpuolueen vakuuteltiin olevan sellainen taho, johon kansa voisi luottaa ilman, että ”hallituspalatsien grottenmylly voisi moolokinkitaansa niellä myöskin meidän puolueemme vapaamielisyyden”, ja että pienviljelijäpuolue oli liikkeellä puhtaasti ilman vallanhimoa ja opportunistia.²⁰⁷

Pienviljelijäpuolueen suhde edistyspuolueeseen oli ollut jo pienviljelijälehdessä ensisivulta lähtien kriittinen – liberaalien ja edistyspuolueiden tahojen äännet olisivat selvästi kelvanneet pienviljelijäpuolueelle. Vuoden 1929 vaaleissa edistyspuolue oli kokenut vaalitappion, ja Suomen Pienviljelijäissä oltiin sitä mieltä, että jos edistyspuolue olisi noudattanut vuonna 1922 murhatun ministerinsä Heikki Ritavuoren sosiaaliliberaalia linjaa,²⁰⁸ ei koko pienviljelijäpuoluetta olisi välttämättä tarvinnut perustaa. Yliruusi toivotti edistyspuolueen todelliset edistykselliset tervetulleeksi pienviljelijäin puolueeseen.²⁰⁹ Pienviljelijädiskurssissa edistyspuolue oli porvarillisena puolueena osaltaan mukana koko järjestelmälle tuhoisan polarisoitumisen tuottamisessa, sillä kansan vaatimusten vastainen

---

²⁰⁶ ”Ketkä puhuvat kansan puolesta?”, SP 29.10.1929.

²⁰⁷ Ibid.

²⁰⁸ Liberaalin ideologian suhteen edistyspuolue ei edustanut klassista liberalismia vaan vasemmistolaisempaa sosiaaliliberalismia (Soikkanen 1991, 169–170). Tässä tutkimuksessa ei ole tilaa arvioida tarkemmin Yliruusin kolumnissaan esittämää väitettä, jonka mukaan edistyspuolue olisi Heikki Ritavuoren (1880–1922) murhan jälkeen siirtynyt poliittisesti oikealle.

²⁰⁹ ”Taamalan maalta”, SP 8.11.1929.

toiminta oli vahvistanut kommunisteja ja ääriliikehdintää sekä jättänyt poliittiseen keskustaan liian suuren aukon. Pienviljelijäpuolue lähti tätä aukkoa täyttämään.

4.3 Kommunistien toiminta ja Tammisaaren nälkälakko

Syksyn 1929 puheenaiheena olivat kommunistit, jotka olivat näkyvästi esillä julkisuudessa. Pienviljelijäpuolueessa kommunisteihin oltiin suhtauduttu vihamielisesti, ja tämä johtui samojen äänestäjien kalastelusta.²¹⁰ Kommunisteja vastaan käytetty retoriikka oli melko kärkevää, ja Suomen Pienviljelijän sivuilla puhuttiin esimerkiksi ”Moskovan lampaista”. Kommunistien poliittinen taktiikka leimattiin ”järjettömäksi” – kommunistien tavoitteena oli yhteiskunnallisten epäkohtien korjaamisen sijaan niiden kärjistäminen ja vihanlietsonta. Yliruusi korosti kommunistien sisäisiä ristiriitoja – esimerkiksi Norjassa merkittävä osa kommunisteista oli loikannut sosiaalidemokraatteihin – ja tässä suhteessa toivottiin suomalaistenkin kommunistien loikkaavan esimerkiksi pienviljelijäpuolueeseen.²¹¹

Sunnuntaina 10.11.1929 Tammisaaren vankilassa neljä kurinpitorangaistuksen saanutta kommunistivankia ryhtyi nälkälaksoon protestina hallituksen vankien oloja heikentäneille toimille, ja seuraavana päivänä kaikki vankilan muut poliittiset vangit yhtyivät mielenilmaukseen. Tiistaina syömälaksoon yhtyivät myös Turun lääninvankilaan siirretyt vangit ja Hämeenlinnan naisvankilan yksitoista poliittista naisvankia. Ilmeisesti sairaana olleen Kaarlo Selinin huono kohtelu oli toiminut laukaisutekijänä jo ennestään tulenaralle tilanteelle, joka oli johtunut jo vuosien ajan tapahtuneesta olojen kiristämisestä ja vankien kokemasta nöyryytyksestä. Julistuksessaan poliittiset vangit toivoivat vankilojen puutteiden korjaamista. Solidaarisuuden osoituksia vangeille oli useilla paikkakunnilla, ja kommunistien eduskuntaryhmä jätti 12. marraskuuta välikysymyksen vankien kohtelusta.²¹² Viipurissa mielenosoittajat lähettivät lähetystön maaherran puheille poliisin vastatoimista huolimatta, ja Tampereella Raittiustalolle kokoontunut väkijoukko aiheutti pienimuotoisen välikohtauksen, jonka aikana poliisi ampui varoituslaukauksia ja kaksi henkilöä pidätettiin.²¹³

---

²¹⁰ Kommunistien itsensä parissa pienviljelijäpuolueeseen suhtauduttiin ristiriitaisesti. Toisaalta positiiivisena asiana nähtiin puolueen merkitsevän sosiaalidemokraattien ja Maalaisliiton kannatuksen mahdollista heikkenemistä pienviljelijöiden keskuudessa, mutta pienviljelijäpuolue nähtiin myös lahkona, joka kuvitteli pystyvänsä ajamaan asiaansa taistelemalla sekä kapitalisteja että työläisiä vastaan (Saarela 2008, 327).

²¹¹ ”Kommunistien kriisi”, SP 22.10.1929.

²¹² Saarela 2008, 453–458.

²¹³ ”Kommunistivangit nälkälakossa”, SP 15.11.1929.

Suomen Pienviljelijän pääkirjoituksessa paheksuttiin erityisesti Tampereen tapahtumia, ja asia johtui Yliruusin mielestä yleisestä moraalien alennustilasta. Yliruusin mukaan lasten kasvatusta ja lain kunnioituksen puute olivat turmelleet nuorison, jonka keskuudessa kommunistiset ideat olivat levinneet. Humanismi ja suvaitsevaisuus olivat sellaisia ajatuksia, joiden alle Yliruusi toivoi pienviljelijöiden liittyvän yhteen luokkavihan ja erimielisyyden sijaan.²¹⁴ Kolumnissaan Yliruusi irvaili kommunisteille vanhaa sananlaskua siteeraamalla – ”itsellensä sika kiusaa tekee kun purtilonsa kaataa” – ja ihmetteli, että ”täysihoitoloiden oloissa saattaa olla hyvinkin tarkastamisen ja tutkimisen varaa”, jos kerran ”näinkin suuren laajuuden saanut yhteistoiminta on ollut vankilassa mahdollista”. Lopuksi Yliruusi vaati vankien pahoinpitelyt ja ”räkkäykset” asiallisesti tutkittavaksi.²¹⁵ Suomen Ammattijärjestö, jossa kommunistit olivat vaikutusvaltaisia, päätti tukilakosta 16. marraskuuta ja vastaavasti hallitus päätti presidentti Relanderin kannustamana takavarikoida kaikki ammattijärjestön lakkoa kannattavat kommunistilehdet. Itse tukilakko ei johtanut toivottuihin tuloksiin, sillä valtaosa työläisistä meni normaalisti töihin, vaikka paikoin kokonaisia työpaikkojakin osallistui mielenilmaukseen. Näлкälakko päättyi 18. marraskuuta, mikä johti vankien osalta olojen parannuksiin ja joidenkin vaatimusten läpimenoön.²¹⁶

4.4 Kommunismi, sosialismi ja marxilaisuus

Diskursiivinen kamppailu kommunisteja vastaan käytiin pienviljelijäpuolueessa määrittelykamppailuna keskeisistä ja yleisistä arvotekijöistä, kuten *vapaus* tai *oikeus*. Kommunisteille nämä olivat keskeisiä teemoja, jotka esiintyivät vaalivaatimuksissa, välikysymyksissä, eduskunta-aloitteissa, lehdissä ja kirjallisuudessa. Sananvapaus ja kansalaisoikeudet oli helppo nostaa diskurssin keskiöön, sillä painokanteet, vangitsemiset ja muut lailliset mutta epälegitiimeiksi koetut toimenpiteet nousivat esille esimerkkeinä vapauksien ja oikeuksien rajoituksesta. Pienviljelijäpuolueen oli kuitenkin mahdollista käyttää hyväkseen sitä ambivalenssia, mikä näihin vaatimuksiin liittyi: koska kommunistien puhe vapaudesta ja oikeudesta rajoittui lähinnä omien jäsenten vapautteen ja oikeuksiin,²¹⁷ oli kommunistinen liike helppo osoittaa epädemokraattiseksi ja porvariston sekä muiden erimielisten oikeuksia rajoittamaan pyrkivänä liikkeenä.

Pienviljelijäpuolueen antagonistinen suhtautuminen kommunisteihin oli suhteellisen ambivalentti, sillä kommunistien vastustaminen oli kärkevydestään huolimatta riippuvainen myös

---

²¹⁴ ”Humanismista anarkiaan”, SP 15.11.1929.

²¹⁵ ”Taamalan maalta”, SP 15.11.1929.

²¹⁶ Saarela 2008, 453–458.

²¹⁷ Kommunistien vapaus- ja oikeuskäsityksistä kts. Saarela 2008, 464–465.

ulkoisista tekijöistä. Toisin sanoen, kommunismin vastainen diskurssi määrittyi myös valtapuolueiden ja poliittisten vastustajien tuottaman pienviljelijädiskurssin kautta, minkä mukaan pienviljelijäpuolue oli joko kommunistien salajuoni, tai puolueessa oli merkittävä joukko kommunisteja soluttautuneena. Yliruusi oli myös joidenkin ilkeiden juorujen mukaan entinen kokoomuslainen, joka oli kääntynyt kommunistiksi.²¹⁸ Joka tapauksessa, väitteet kommunismista tuomittiin jyrkästi, ja erityisesti haluttiin korostaa kommunistien laillisuuden kunnioituksen puutetta ja epäisänmaallisuutta vastakohtana omalle isänmaallisuudelle. Useassa yhteydessä myös korostettiin, että kommunistit ovat vain moskovalaisen linjan käytyreitä ja vallankumouksellisia.²¹⁹

Suomen Pienviljelijässä korostettiin puolueen antimarxilaisuutta ja marxilaisen yhteiskuntateorian vihamielisyyttä pienviljelijöitä kohtaan. Vastaavasti Yliruusi toi esille myös kapitalistisen maailmankuvan yhtäläistä yhteensopimattomuutta pienviljelijäideologian kanssa:

Sosialistisella taholla tyrkytetään pienviljelijöille sanomalehtiä joiden aatteellisena runkona on saksalaisen sosialisti Marxin teennäinen yhteiskuntateoria ja vallankumousoppi. Porvarillisella taholla taas koitetaan pienviljelijäkin saada vakuutetuksi kapitalistisen tuotannon eduista, *vaikka pienviljelijän kapitaalina onkin useasti todellisuudessa vain hänen ruumiinsa, t.s. työnsä.* [...] Tämän vuoksi ei ole ihmettelemistä, että pienviljelijät, jotka tosiasiaa muodostavat jokseenkin homogeenisen eli yhdenmukaisen ja yhtenäisen yhteiskuntaluokan [...] ovat joutuneet kuulumaan pääasiassa näihin kahteen suureen maailmankatsomusryhmään, joko sosialistiseen tai kapitalistiseen, vaikka heidän ei pitäisi kuulua niihin kumpaankaan.²²⁰ [Kursiivi VV]

Kiinnostavasti Yliruusi kieltää kirjoituksessa marxilaisen teorian ”teennäisenä” ja vallankumouksellisenä, kun taas porvarillisen maailmankatsomuksen hän näkee jopa edellä tuomitun marxilaisen retoriikan kautta. Kapitalismi on tuomittavaa erityisesti sen johdosta, etteivät pienviljelijät ole kapitalisteja, eikä pienviljelijäideologian mukaisesti heistä pidä sellaisia tullakaan. Työläisellä on niin kuin pienviljelijälläkin vain ruumiinsa eli työnsä myytävänä. Kapitalismin yhteiskunnalliset ehdot pakottavat myös pienviljelijät myymään työtään, mikä johtaa mahdolliseen kurjistumiseen ja riistoon, mutta ratkaisuna ei ole kommunistien tapaan lietsoa luokkavihaa ristiriitojen kärjistämiseksi ja vallankumouksellisen mielialan lietsomiseksi. Pienviljelijä oman työnsä myyjänä on tällä tavoin muotoiltuna assosioitavissa palkkatyöläisten luokkaan, vaikka tästä Yliruusi ei silti vedä sellaisia johtopäätöksiä, että pienviljelijöiden tulisi kannattaa sosialistisia ajatuksia. Pienviljelijöiden väitetty homogeenisyys yhteiskunnallisena luokkana ei ollut niin selvää kuin hän antoi olettaa, mutta olennaista

---

²¹⁸ Lackman 1985, 284 (kts. alaviite 3).

²¹⁹ ”Löytääkö eduskunta itsensä?”, SP 5.7.1929; ”Punainen päivä”, SP 23.7.1929; ”Kommunistien kriisi”, SP 22.10.1929; ”Taamalan maalta”, SP 19.11.1929.

²²⁰ ”Pienviljelijäin sanomalehti”, SP 22.11.1929.

oli tuottaa tietoisuutta sellaisesta poliittisesta yhtenäisyydestä, joka olisi ollut puolueen menestyksen kannalta välttämätöntä.

Toisessa pääkirjoituksessaan Yliruusi arvioi, että sosiaalidemokraattien maltillisempi yhteiskuntapolitiikka ei ollut sen varteenotettavampi vaihtoehto kuin puolueen radikaali politiikka, koska heidän tavoitteenaan oli otaksuttavasti maatalouden kollektivisointi ja suuryksiköihin siirtyminen, mikä ei ollut taas rationalistisen pienviljelijäideologian mukaista. Yliruusi kritisoi sosiaalidemokraattien yleistä linjaa jyrkentyneestä marxilaisuudesta, sillä puolueen linja oli hänen mukaansa muuttunut vuoden 1926 jälkeen, kun Väinö Tanner sai väistyä Väinö Huplin tieltä puheenjohtajan paikalta. Tannerin ”reformisosialismi” esitettiin lehdessä järkevänä linjana, ja vaikka ”huplilaiset” eivät avoimesti tunnustautuneet marxilaisiksi, Yliruusi ajatteli heidän esimerkiksi kannattavan maaomaisuuden sosialisointia.²²¹

Edellä esitellyssä lainauksessa Yliruusi painotti erityisesti sitä, että pienviljelijät ovat tosiasiallisesti kapitalistisen ja sosialistisen maailmankatsomuksen välissä – tällä toistettiin jo aiemmin esitettyä ”kolmannen tien” diskurssia. Olennaista on kuitenkin, ettei omaa ideologiaa eksplikoitu tai pyritty teoretisoimaan sen tarkemmin, sillä yksi valtapuolueita vastaan esitetty kritiikin kohde oli juuri teoreettisiin kysymyksiin liiallinen keskittyminen ja varsinaisen toiminnan ja toimeenpanon vähäisyys.²²² Tämä johtui olemassa olevista ideologisista erimielisyyksistä ja ristiriidoista, jotka nähtiin soviteltavissa olevina asioina – poliittisen dynamiikan ongelma oli ollut jo pitkään todellisen reformistisen keskustapuolueen puute, jota oli jo pienviljelijäpuolueen perustamisesta lähtien painotettu omana linjana. Maalaisliitto oli valunut oikealle alkioalaiselta linjaltaan, ja sosiaalidemokraattien väitettiin kallistuneen enenevässä määrin vasemmalle, mikä jätti puolueen itsensä mukaan sille sopivan tilan poliittisessa kentässä. Tämän tilan oli aiemmin täyttänyt edistyspuolue, joka niin ikään oli mennyt liikaa oikealle omalta sosiaaliliberaalilta linjaltaan.

4.5 Pienviljelijäsubjektia tuottavat koneistot

Pienviljelijäideologian juuret ovat kiinteästi yhteydessä torpparikysymykseen ja torpparien itsetietoisuuteen alisteisesta asemastaan, joka veti heidät osaksi yhteiskunnallista liikehdintää. Sosiaalidemo-

---

²²¹ ”Sosialidemokraattisen puolueen kohtalo”, SP 26.11.1929.

²²² Lauri Perälä muotoili ajatuksen seuraavasti: ”Me emme perusta tätä taisteluumme [pienviljelijän ammatin arvostuksen nostamiseksi] uudenaikaisiin yhteiskunnallistuttamisteorioihin, eikä myöskään pelkkiin liikemiesperiaatteitten mukaan tehtyihin laskelmiin. Pelot pitää olla omia. Poika jatkaa siitä, mihin isä lopettaa” (”Työ, rikkaus ja yhteiskunta IV”, SP 12.8.1930).

kraatit kykenivät ottamaan torpparikysymyksen tehokkaimmin haltuun, vaikka toki poliittista kiinnostusta asiaan oli muillakin puolueilla.²²³ Torpparitkaan eivät mutkattomasti menneet palkkatyöläisen kategoriaan,²²⁴ vaikka monet varmasti samaistuivat sosiaalidemokraattisen ja kommunistisen ideologian maailmankuvaan, jossa riistetyt yhteiskuntaluokat asettuivat riistäjiä vastaan ajamaan omaa etuansa. Tällä tavoin nähtynä torpparius sinänsä ei tuottanut materiaalisista ehdoista käsin tietynlaista luokkatietoisuutta, ja pienviljelijäisyys mahdollisesti vielä vähemmän, sillä niin sanottu keskimääräinen pienviljelijä oli samalla tilansa omistaja, sivuansioita metsätyöllä tienaaava työläinen sekä pientuottaja. Muuttuneen yhteiskunnallisen tilanteen ja maaseudun omistussuhteissa tapahtuneiden muutosten myötä pientilalliset olivat periaatteessa tuottajia, mutta harva sellaiseksi luki itseään tai halusi edes aktiivisesti tavoitella tällaista asemaa.²²⁵

Pienviljelijät olivat ”luokkana” hajanainen ja suuri joukkio pientilallisia, joilla oli kuitenkin huomattavan paljon yhteistä ja ennen kaikkea identiteetti, joka erotti heidät talonpojista ja agraarisista tuottajakapitalisteista. Kiinteä osa tätä tietoisuutta olivat erilaiset koneistot²²⁶ tai organisaatiot, joissa on tuotettu erilaisia käsityksiä pienviljelijöiden yhteiskunnallisesta asemasta, identiteetistä ja merkityksestä. Pienviljelijäin Keskusliitto ja Pienviljelijäin Liitto olivat tällaisista organisaatioista kenties näkyvimmit, mutta erilaisia maamies- ja maanviljelysseuroja oli myös runsaasti. Pienviljelijöiden ammatillisen järjestäytymisasteen suhteen maamiesseurat olivat kuitenkin liittoja suosittumia²²⁷ ja koska ne olivat suunnattu yleisesti kaikille maanviljelijöille, ei niissä välttämättä syntynyt varsinaista pienviljelijäideologista tietoisuutta.

Yleinen maatalouspoliittinen keskustelu oli usein pienviljelyksen tehokkuuden kannalla ja Mäkisen mukaan pienviljelyksen merkitystä korostettiin neljän ideaalin kautta: (1) Pienviljelys on vallitseva viljelysmuoto, (2) pienviljelys on taloudellisesti tehokasta, (3) laaja maanomistuksen pohja

---

²²³ Peltonen 1992, 302; Rasila 1961, 455–456.

²²⁴ Peltonen 1992, 313–314.

²²⁵ Ibid.

²²⁶ Louis Althusser käyttää kapitalismin ideologisesta uusintamisesta käsitettä *ideologiset valtiokoneistot*, joilla hän tarkoittaa esimerkiksi koululaitosta, kirkkoa ja mediaa. Althusserin mukaan ideologiset valtiokoneistot vaikuttavat erilaisissa tilanteissa subjekteihin (ihmisiin) jatkuvasti ”kutsuamalla” (interpellaatio) näitä osallisiksi ideologiaan näiden sitä välttämättä tiedostamatta (Althusser 1984, 99–104). Althusserin malli voidaan nähdä mekaanisena ja palautuvan aina kapitalismin ”perustaan”, mutta Laclauin kritiikki korostaa, että luokat ja ideologia ovat olemassa reduktion sijaan artikulaation tasolla. Näin ollen puhuessani pienviljelijöiden luokkatietoisuutta tuottavista koneistoista en redusoi niitä pelkästään pienviljelijyyden materiaaliin ehtoihin, vaan tarkastelen niitä tapoja, joilla käsitys pienviljelijyydestä on synnytetty historiallisessa konjunktuurissa, mikä on niiden merkitys ja miten ne on ymmärretty (Laclau 1979, 160–161).

²²⁷ Vuonna 1930 Suomen pienviljelijöistä 22,1 prosenttia oli järjestäytynyt maamiesseuroihin, 9,7 prosenttia Pienviljelijäin Keskusliittoon ja 3,6 prosenttia Pienviljelijäin Liittoon. Muiden viljelijöiden kokonaisjärjestäytymisaste oli jopa 70,8 prosentin luokkaa (Santonen 1971, 308 [taulukko 26]).

eheyttää kansakuntaa ja tasoittaa yhteiskunnallisia ristiriitoja sekä (4) pienviljelys on eettinen ja kannatettava elämäntapa. Pienviljelyksen merkitystä ja tehokkuutta korostettiin myös erilaisella kirjallisuudella, joka opasti viljelijöitä arkisessa työssä ja samalla myös legitimoivat pienviljelyksen merkitystä verrattuna suurviljelykseen.²²⁸ Suositun ruotsalaisen agronomin J. F. Hallenborgin suomeksi vuonna 1908 käännetty teos *Kannattavan pienviljelyksen perusehdot* pitää esimerkiksi sisällään seuraavanlaisen vision: ”[...] pienviljelys on nykyään tuottavin, siinä kun paraiten voidaan hyödyksi käyttää sekä työvoima että maan tuotantokyky. Pienviljelys on varmaan oleva *tulevaisuuden maanviljelys*.”²²⁹ Samanlaisella linjalla oli myös agronomi Uno Brander teoksessaan *Pienviljelijäin käsikirja* (1912), jossa hän korostaa samalla myös oman maan ja oman karjan merkitystä – henkilökohtainen suhde takasi tehokkaan huolenpidon omasta omaisuudesta. Vastaavasti taas palvelusväki saattoi olla välinpitämätön vaikkapa karjaa kohtaan.²³⁰

Pienviljelyksen kansallisesta arvostuksesta kertovat myös erilaiset malli- ja esikuvatilat, joita perustettiin osin valtion rahoituksella esimerkeiksi ja roolimalleiksi ympäröivälle yhteisölle. Kirjailija Maila Talvion aloitteesta Hartolaan rakennettu pienviljelyksellinen esikuvatila herätti aikoinaan huomiota ja kiinnostusta. Talvio oli perinyt siskonsa tilan ja hän lahjoitti tilan tähän käyttötarkoitukseen Itä-Hämeen museoyhdistykselle, sillä alueen nopea ja runsas pientilallisten lukumäärän kasvu oli toiminut inspiraationa hankkeelle.²³¹ Tilan avajaisiin kesäkuun 30. päivänä sunnuntaina oli saatu kunniavieraksi itse tasavallan presidentti ja tilaisuuteen oli saapunut yleisöä arvioiden mukaan noin 5000 henkeä. Paikalla olivat myös Talvio sekä valtioneuvos Danielson-Kalmari. Tilan peruskiveen muurattiin pergamenttikäärö, jossa oli tiedot tasavallan presidentistä, valtuuston puheenjohtajasta ja pienviljelijäin esikuvatilan johtokunnasta, sekä tämän lisäksi yksi kappale jokaista käytössä ollutta metallirahaa. Presidentti istutti myös koivun, ja kun hänelle tarjottiin apua istutukseen, hän totesi osaavansa itsekin.²³²

Viipurin läänissä pienviljelijöitä kannustettiin uudismaan raivaukseen paikallisen maamiesseuran järjestämällä kilpailulla, joka oli alkanut jo vuonna 1927. Kilpailun tarkoituksena oli antaa osanottajille kannustin peltoalan kasvattamiselle ja täten lisäämään tuottamiselle, jota pidettiin yhteiskunnallisesti tärkeänä – symbolisesti raivauksen kohteena oli pääasiassa vaikeatöistä suomaastoa, ja tätä piti Viipurin läänin maamiesseuran edustaja, maatalousteknikko Vahlberg ”ilahduttavana

---

²²⁸ Mäkinen 2010, 33–35.

²²⁹ Lainaus tekstissä Mäkinen 2010, 35.

²³⁰ Mäkinen 2010, 36.

²³¹ ”Hartolassa lasketaan pienviljelijäin esikuvatilan peruskivi”, SP 4.6.1929.

²³² ”Pienviljelijäin esikuvatilan peruskivi laskettu Hartolassa”, SP 2.7.1929.

asiana”. Koitokseen osallistui 316 maanviljelijää, ja palkintoja jaettiin 206 kappaletta yhteensä 15 000 markan edestä.²³³

Maamiesseurojen erityisenä tehtävänä oli myös yleinen pienviljelysneuvonta, ja tätä edistämään perustettiin vuonna 1930 erityinen pienviljelysneuvojaopisto Hyvinkäälle. Hanke oli ensimmäinen laatuaan,²³⁴ ja sen odotettiin kohottavan pienviljelyksen asemaa Suomen taloudessa entisestään. Paikalla ollut maatalousministeri Ellilä korosti niin ikään puheessaan opiston merkitystä koko suomalaiselle maataloudelle. Opistossa oli tarkoitus opastaa nuoria ja aloittelevia viljelijöitä maanviljelyksen ja maatalouden, luonnontieteiden, metsätalouden siipikarjanhoidon, puutarhaopin, käsitöiden, rakentamisen kuin laulunkin suhteen.²³⁵ Suomen Pienviljelijän pääkirjoituksessa korostettiin pienviljelyksen neuvonnan merkitystä, sillä kyseessä oli runsaasti ammattitaitoa vaativa maatalouden muoto, jossa yhdistyi monia eri tuotantoalueita. Pääkirjoituksessa päästiin myös haastamaan maalaisliittolaista politiikkaa, sillä tilaisuudessa puheen pitänyt entinen pääministeri ja maataloushallituksen ylijohtaja J. E. Sunila oli soimannut oppikouluja yleisesti ”tarpeettomiksi” ja ”laiskojen kasvatuskaitoksiksi”. Tätä ”maalaisliittolaista demagogiaa” vastaan asetuttiin puolustamalla köyhien oikeutta koulutukseen samalla vedoten siihen, että tällä tavoin saatiin tasavertainen kilpailu korkeakouluelämässä, joka johtaisi koko kansakunnan eduksi.²³⁶

Usko pienviljelykseen Suomessa tulevaisuuden tuotantomuotona eli vahvana. Maatalouden voimaeräistymistä ja rationalisoitumista ei ainakaan haluttu nähdä sellaisena tulevaisuudenkuvana, jossa suuri osa kansasta olisi muuttanut kaupunkiin, ja teollistuminen olisi ollut se yhteiskunnallinen vipuvarsi, joka olisi nostanut kansakunnan elintasoja sen vaatimalle tasolle. Alkiolaisten ihanteiden mukaisesti Suomen Pienviljelijän *Nuorten osastossa* nimimerkki ”Matti-veli” visioi sellaisen tulevaisuuden utopian, jossa kehitys ja edistys on tapahtunut nimenomaan maaseudulla ja rikastuttanut kansakuntaa muuttamatta sen elinoloja ja ympäristöä:

Minäpä kerron, millaiseksi me luomme maaseudun seuraavan kahdenkymmenen vuoden aikana. – Ensinnä on jokaisessa kylässä tietysti ajanmukainen osuusmeijeri, osuuskassa ja osuuskauppa [...] Maaseutuosuuskunnat suurina työnantajina ovat ratkaisseet maaseudun työttömyyskysymyksen. [...] Sitten tulemme itse pikkutiloihin. Suuruus vaihtelee 2–100 ha. kokonaispinta-alalta. Suuremmat ovat osuusviljelmiä ja elättävät useita perheitä.

²³³ ”Uudisviljelyksen edistäminen Karjalassa”, SP 30.1.1930.

²³⁴ Jokioisissa sijainnut Pienviljelijäkoulu oli perustamisvuonnaan 1922 ollut ensimmäinen kouluhanke (”Jokioisten Pienviljelijäkoulu ja sen toiminnasta”, SP 19.4.1929).

²³⁵ ”Maamme ensimmäinen [sic] pienviljelysneuvojaopisto vihittiin tarkoitukseensa eilen”, SP 6.2.1930.

²³⁶ ”Pienviljelysneuvojaopisto ja –sivistyneistö”, SP 6.2.1930.

[...] Karjanhoito on osottautunut ylivoimaiseksi maanviljelyksen rinnalla, josta viljanviljelys on saanut väistyä pikkutiloilla taka-alalle. [...] Pienviljelijäkodit ovat kansallispeytemme. Ne ovat kaikki jokseenkin samanlaisia, hauskoja, betonisia yhdenperheen asuntoja hausekoine pihamaineen, joiden keskellä solisee pieni suihkukaivo. Ikkunat ovat suuret, kirkasruutuiset. Niissä käytetyn lasin säteidenläpäisyarvo on 95 %. Sähkövalo ja radio kuuluvat jokaisen kotiin. Ja tietysti herttainen, polkkatukkainen emäntä, joka urheilee ja ajaa autoa. Ja kattaa somia kahvipöytiä. Mutta nukke hän ei ole, vaan kodin ja talouselämän sielu. Jokaisessa kylässä on ajanmukainen kerhojentalo lukusaleineen, kirjastoineen ja kinokoneineen, joilla esitetään maatalouselokuvia. Kouluolot maaseudulla ovat järjestetyt vapaan talvi- ja iltaopiskelun pohjalle, joista luennot muodostavat pääosan. [...] Kaikki korkeampi opetus on valtion huolehdittavana. Ja se ei enää tuotakaan vaikeuksia, maaseudun nousu kun poisti valtion ulkomaiset lainat päiväjärjestyksestä.²³⁷

Tämä erityisesti nuorille lukijoille suunnattu utopistinen visio henkii jopa utopiasosialistista idealismia ja osuuskunnallista yhteisöllisyyttä. Kyseinen 1920-luvun lopun agraarisen Suomen oloissa visioitu kehityskulku keskittyi melko pitkälti kansalaisten perustarpeet tyydyttäviin elinoloihin. Tärkeää oli omistaa oma talo ja viljelmä, jossa oli aikansa näkökulmasta jopa ylelliset puitteet – auto, sähkö ja radio joka kodissa. Koulutuksen ja kansalaisyhteiskunnan tarpeet ovat täytetyt, ja tässä harmonisessa agraari-idyllissä kaikki ovat tasa-arvoisia, ja krooninen köyhyys on selätetty. Tähän tavoitteeseen päästään kirjoittajan mielestä ”oikean maahengen voimistumisella” sekä ”aineellisilla että henkisillä avuilla”.

---

²³⁷ ”Uusi tulevaisuus”, SP 19.4.1929.

5. Lama, kapitalismi ja fasistivaara uhkana

Vuoden 1929 lopulla niin sanottu parlamentarismien kriisi eskaloitui fasistisen liikehdinnän voimakkaana lisääntymisenä ja lapuanliikkeenä tunnetun ilmiön syntyminenä. Kommunistien röyhkeämmäksi ja näkyvämmäksi käyneen toiminnan provosoimana erityisesti maaseudun konservatiiviset ja herätykselliset joukot mobilisoituivat erilaisiksi kansalaiskokouksiksi, jotka johtivat 1930 vuoden keuhkolla väkivaltaisuuksiin ja erilaisiin voimannäyttöihin. Kuitenkin alkuvuosi 1930 oli vielä melko rauhallinen, ja yleinen ilmapiiri oli lapualaisuuden suhteen tunnustelevaa – oikeisto tarkkaili ”kansanliikkeen” nousua mielenkiinnolla ja vasemmisto epäluuloisena, mutta kummallekin taholle kesän tapahtumat olisivat olleet vielä alkuvuodesta käsin tarkkailtuna jopa epäuskottavan radikaaleja. Pienviljelijäpuolue oli pyrkinyt perustamisestaan lähtien esittäytymään antiparlamentaarisena ja -demokraattisena toiminnan vastaisena voimana, joka oli nyt oman linjansa suhteen ongelmallisessa tilanteessa – miten vastustaa uskottavasti sekä kommunismia että fasismia ilman leimautumista toisen aatteen kannattajiksi ja tukijoiksi. Lapuanliikkeen suosio pienviljelijä- ja pulaliikkeen kannatuksen kannalta olennaisilla seuduilla myös aiheutti varmasti päänvaivaa pienviljelijäpuolueen toimistolla, sillä miltei tyhjästä ilmestynyt liike kilpaili samoista äänestäjistä – lapualaiset tosin halusivat ihmiset äänestämisen sijasta kaduille ja suoraan toimintaan.

5.1 Lapualla tapahtuu

Marraskuun lopulla Lapuan nuoret kommunistit päättivät järjestää Vaasan läänin työläisnuorten haastajuhlat paikallisella työväentalolla 24–25.11.1929. Tapahtuma päättyi siihen, että kommunisteja vastustaneet lapualaiset keskeyttivät tilaisuuden samalla repien kommunistinuorten punaisia paitoja, ja lopulta nimismies keskeytti tilaisuuden. Yön aikana työväentalon ikkunat hajotettiin, ja sen salossa liehunut punainen lippu oli laskettu alas. Myöhemmällä junalla saapumassa olleet myös käännettiin juna-asemalla takaisin, ja yön aikana oli myös erinäisiä yhteenottoja.²³⁸ Vaasa-lehdessä oli nopeasti myös painettu ilmoitus, jossa kehoitettiin kaikkia ”asianharrastajia” kokoontumaan Lapualle seuraavana sunnuntaina koko Etelä-Pohjanmaan kattavaan kansalaiskokoukseen pohtimaan kommunistien toimintaa ja sen vastatoimia.²³⁹

Suomen Pienviljelijän kanta kommunismiin oli jyrkän kielteinen, mutta vastaavasti lapualaisen toiminta tuomittiin suorasanaisesti. Lehdessä korostettiin laillisuuden merkitystä ja paheksuttiin kansalaiskokouksissa avoimesti kannatettua suoraa toimintaa ja väkivaltaisuuksia. Vaatimuksia

---

²³⁸ Silvennoinen, Tikka & Roselius 2016, 152–155.

²³⁹ Vaasa-lehden ilmoitus lainattu Suomen Pienviljelijän uutisessa ”Kommunistikokous keskeytetty Lapualla” (SP 29.11.1929).

kommunistien ajamisesta pois eduskunnasta niin, että he eivät sinne palaisi, pidettiin oudoksuttavana, koska hallitus ei ollut itsessään syyllistynyt laiminlyönteihin, eikä sillä ollut valtuuksia ajaa kommunisteja väkivallalla pois eduskunnasta. Tällainen puhe haaskahti Yliruusin mukaan ”pahasti mussolinimaiselle diktaattorille [sic]”, jota ei sopinut suvaita.²⁴⁰ Pienviljelijäpuolueen kommunismin vastaisuutta kuitenkin painotettiin hyvin vahvasti, sillä lukijoille ei missään nimessä haluttu välittää sellaista kuvaa, että he myötälisivät kommunisteja. Itsenäisyyspäivän alla lehden pääkirjoitus oli kokonaisuudessaan omistettu isänmaallisuuden ylistykselle ja kommunismin vastaisuudelle ilman minikäänlaista ymmärtävää sävyä.²⁴¹ Kolumnissaan Yliruusi jopa väitti kommunismin pahimmiksi tukijoiksi ruotsalaista kansanpuoluetta, jonka väitettiin opportunistisesti ryhtyneen tukemaan aatteensa vastaisesti sosiaalidemokraatteja ja kommunisteja.²⁴² Oppositiossa olleita ruotsalaisia oli helppo syyttää toisten oppositiopuolueiden kanssa veljeilyä ja samalla muistuttaa näitä tahoja yhdistäneestä epäisänmaallisuudesta – ruotsalaiset ajoivat ruotsalaiskansallista politiikkaa, kun vasemmisto oli taas Moskovan käskyvallan alaisuudessa.²⁴³

Itsenäisyyspäivänä lapualaisten lähetystö vieraili Helsingissä ja kävi sekä presidentin, eduskunnan että eri eduskuntaryhmien puheilla, joille toimitettiin kansalaiskokousten laatimat ponnet.²⁴⁴ Ponsien keskeinen viesti oli kommunistisen puolueen peite- ja alaorganisaatioiden täydellinen lakkauttaminen sekä kommunistien poistaminen eduskunnasta. Toinen keskeinen vaatimus oli ”Suomen kansan” siveyttä häpäisevän ja herjaavan puheen estäminen julkisessa sanassa. Julkilausuma myös päättyi suoranaiseen uhkaukseen: Jos valtiovalta ei kykene toimimaan edellä mainittujen asioiden hyväksi, saattaa ”se menettää oma-aloitteisen otteensa”.²⁴⁵

5.2 Kansanvalta koetuksella

Kansanvaltaisuuden ja parlamentarismien kriisi oli vähitellen saavuttanut niin räjähdysherkän pisteen, että erilaiset huhupuheen tasolla olleet visiot vallankaappauksista olivat hiljalleen konkretisoituneet kansallisradikaalissa muodossaan. Pienviljelijädiskurssissa tämä näkyi vahvana kansanvaltaisuuden puolustuksena ja kumouksellisen toiminnan tuomitsemisena. Lapualaisten toiminnan syyksi tarjottiin sellaista universaalista selitystä, jonka mukaan kaikki eurooppalaiset diktatuurihallinnon alaiset valtiot,

---

²⁴⁰ ”Taamalan maalta”, SP 3.12.1929.

²⁴¹ ”Joulukuun 6 päivä”, SP 5.12.1929.

²⁴² ”Taamalan maalta”, SP 5.12.1929.

²⁴³ Vasemmisto ja ruotsalaiset lähenivät 1920-luvun lopulla toisiaan, erityisesti kielikysymyksen kohdalla. Voimatasapaino oli myös tälle koalitiolle suotuisa, sillä vasemmisto ja ruotsalaiset pystyivät muodostamaan usein eduskunnassa enemmistön ja täten painostamaan tehokkaasti vähemmistöhallituksia (Siltala 1985, 37).

²⁴⁴ ”Lapuan lähetystö pääkaupungissa”, SP 10.12.1929

²⁴⁵ Silvennoinen, Tikka & Roselius 2016, 158–159.

kuten Espanja, Italia ja Venäjä olivat kansan sivistystasoltaan heikkoja. Heikko sivistystaso ei sinänsä ollut mikään selitys diktatuurille hallintomuotona, vaan tässä yhteydessä Yliruusi korosti, että tällainen diskurssi oli tyypillistä kansanvallan vastustajille. He halusivat ottaa vallan pois kansalta, joka ei fasistien mielestä oppimattomuuttaan osannut hoitaa omia asioitaan. Yliruusi väitti lapualaisten käyttäneen tätä samaa logiikkaa hyväkseen ja syyttäneen parlamentaarisen järjestelmän toimimattomuutta liiallisesta kansanvaltaisuudesta. Tällä monitahoisella argumentilla Yliruusi yritti kääntää lapualaisten sanoman pääläelleen – ”kansanliike” oli kansaa vastustava liike. Suomen Pienviljelijässä Yliruusi oli vastustanut sekä kommunismia että fasismia yhteen ääneen, mutta ensimmäistä kertaa lehden diskurssissa kallistutaan joulukuun puolivälissä 1929 vastustamaan jossain määrin enemmän fasisteja kuin kommunisteja:

Parlamentaarisesti katsoen on näiden [oikeistolaisten sekä vasemmistolaisten] diktatuurimiesten joukko täysin merkityksetön. [...] Meistä tuntuu, että kommunistivaara on tällöinkin merkityksettömämpi [...] Kommunistien mahdollisuudet ovat jo yksinään siitä syystä aseelliseen kapinaan ja sen onnistumiseenkin nähden mitättömät, että heidän päämäärästään ei kuitenkaan voi olla epätietoinen ja että he siis kapinatouhussa saivat mukaansa vain korkeintaan 15–20 % koko Suomen kansasta. Fascistivaaran suhteen on kokonaan toisin. Sillä taholla päinvastoin kuin kommunistisella, selataan [sic] täydellisesti lopullinen päämäärä. Siellä saatetaan vielä puhua kansanvallan suojelemisesta, vaikka samanaikaisesti järjestelmällisesti työskennellään jo kansanvaltaa vastaan.²⁴⁶

Kommunistien uhka nähtiin pienempänä fasisteihin verrattuna sen johdosta, että heidän vallankumoukselliset päämääränsä ja tavoitteensa olivat kaikkien yleisessä tietoisuudessa. Yliruusin mukaan lapualaisten kohdalla päämäärät olivat epämääräisempiä, vaikka valtiovaltaa vastaan esitetyt uhkaukset tuskin jättivät liikkeen luonteen niin epäselväksi kuin edellä olevassa lainauksessa annetaan olettaa. Fasistien kohdalla oli kuitenkin kyseessä uudenlainen ilmiö, joka pohjautui vahvasti moraaliseen närkästykseen ja kommunismin vastustamiseen, eikä sillä ollut varsinaisesti mitään syvällisempää positiivista ohjelmaa. Tästä näkökulmasta oli perusteltua pitää fasismin uhkaa potentiaalisesti kommunismia vaarallisempana, mikä oli kuitenkin ollut yhteiskunnassa läsnä jo vuosikymmeniä melko tasaisella kannatuksella ja vakiintuneella ideologialla.

Yliruusin mukaan fasistien tapa oli näennäisesti esittäytyä yhteiskuntajärjestelmää suojelevana instanssina, vaikka todellisuudessa se oli sitä vastustava. Suojeluskunnat saatettiin saada johonkin tällaiseen vallankaappaustoimintaan mukaan salaamalla niiltä liikkeen todelliset tarkoitukset.

---

²⁴⁶ ”Kansanvalta on koetuksella”, SP 13.12.1929.

rät ja ne olivat tällä tavoin välillisesti yhteiskunnallinen uhkatekijä. Sosiaalidemokraattien jyrkkä irtisanoutuminen kommunismista oli Yliruusin mielestä ”lohdullista”. Kommunismin vastustamisesta puhuttiin, mutta parhaana toimenpiteenä oli yhteiskunnallisten epäkohtien korjaaminen, mikä olisi ”pysyväisin sulk” kommunistivaaraa vastaan – ja laillisuus, ”aseenaan vaalilippu”, paras keino tämän toteuttamiseen.²⁴⁷ Toisessa pääkirjoituksessaan Yliruusi esitti, että kommunistien vastustaminen ajamalla heidät maanalaiseen toimintaan oli keinona jo todettu epäonnistuneeksi, mistä tsaarin aikaisen Venäjän politiikka ja kommunistisen toiminnan menestys laittomuudesta huolimatta esiintyvät todistuksina.²⁴⁸

Joulukuussa eduskunta hyväksyi lapualaispainostuksen alla uuden yhdistyslain, joka kielsi uuden yhdistyksen perustamisen vanhan tilalle. Lain tarkoituksena oli lähinnä vaikeuttaa kommunististen järjestöjen toimintaa, ja lakiehdotusta vastustivat osa sosiaalidemokraateista, kommunistit ja ruotsalaiset.²⁴⁹ Lapualaisten ensimmäiset vaatimukset olivat siis menneet lävitse. Joulun viettoon vaivuttiin Suomen Pienviljelijässä Jeesuksen oppia ja rauhansanomaa levittämällä: ”rauha maassa ja ihmisillä hyvä tahto”.²⁵⁰ Vuosi 1930 ei vaikuttanut siintävän kovinkaan optimistisessä valossa Suomen Pienviljelijän näkökulmasta. Huolenaiheena oli syvenevä lama, joka näkyi niukkana rahanmääränä, työttömyytenä, alhaisina tuottajahintoina maataloudessa ja erityisesti puutavarassa. Ahdinkoa syvensivät myös nousevat verot, joista tulliverot aiheuttivat erityisesti harmia pienviljelijöille. Henkilökohtaisella tasolla pienviljelijän vaikeudet näkyivät köyhyytenä, mutta valtiollisella tasolla fasistien ja kommunistien toiminta herätti myös huolta.²⁵¹ Uuden yhdistyslain ympärillä käynyt kiivas keskustelu vasemmiston sisällä herätti Yliruusissa jopa huvittuneisuutta, sillä sosiaalidemokraatit eivät olleet käyttäneet äänestämisen suhteen johdonmukaisesti. Lisäksi merkittävä määrä sosiaalidemokraateista ei ollut edes äänestyksessä läsnä. Osa vastusti ja osa puolsi lakia. Kommunistien Työväen Lehti julkaisi sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän ”kuolinilmoituksen”, jossa julistettiin vanhan työväenliikkeen saavuttamien oikeuksien tulleen kavalletuksi, ja ilmoitus uudelleenjulkaistiin Suomen Pienviljelijässä sellaisenaan.²⁵²

---

²⁴⁷ ”Kansanvalta on koetuksella”, SP 13.12.1929.

²⁴⁸ ”Pienviljelijäpolitiikan merkeissä”, SP 17.12.1929.

²⁴⁹ ”Yhdistyslain muutokset hyväksyttiin eduskunnassa”, SP 23.12.1929.

²⁵⁰ ”Rauha maassa”, SP 23.12.1929.

²⁵¹ ”Uusi vuosi”, SP 3.1.1930.

²⁵² ”Taamalan maalta”, SP 3.1.1930.

5.3 Lama ja talous

Pienviljelijäpuolue oli jo puolueohjelmassaan esittänyt talouspoliittisen linjansa. Laman aikaisessa Suomessa pääasiallisena huolena olivat tulli-, luotto- ja verotuspolitiikka, joille kullekin oli uhrattu ohjelmasta oma kohtansa. Muiden puolueiden ohjelmasisältöihin verrattuna pienviljelijäinpuolueen ohjelma ei ollut erityisen populistinen.²⁵³ Vaalien jälkeen syksyllä 1929 talousasiat olivat esillä asutuskysymysten kanssa, mutta varsinkin alkuvuodesta 1930 näkymät olivat yleisesti synkät ja myös sananmukaisesti: vähäluminen ja sateinen sää estivät metsätöiden tekemisen, joka oli erityisesti vähävaraisille pienviljelijöille tärkeä tulonlähde vuositulojen suhteen. Lumenpuute esti tukkien ajamisen hevosvetoisten rekien avulla, ja toisaalta märkä ja pehmeä maa ei antanut myöten kuljettaa puutavaraa rattaillakaan.²⁵⁴ Pohjois-Karjalan akuutista köyhyystilanteesta uutisoitiin huolestuneeseen sävyyn, sillä talosta taloon kiertelevien työttömien metsätyöläisten joukot olivat ”sadoissa”, ja oletettavasti heistä monilla oli perheetkin elätettävänä.²⁵⁵ Lapuanliikkeen hiljainen jakso myös antoi lehdessä tilaa muiden asioiden käsittelyyn, sillä valtakunnallisen uutisvirran suhteen hiljaisina jaksoina lehdessä keskityttiin äänestäjäkunnan kannalta olennaisiksi koettuihin asioihin, kuten maatalouden käytäntöihin ja talouteen.

Keskeisiksi ongelmiksi koettiin liiallinen velkaantuminen, liian korkeat korkokannat sekä liian lyhytaikaiset luotot, joiden yhdistelmävaikutus huonojen satokausien ja alhaisten hintojen kanssa ajoivat viljelijät ahtaalle. Ongelmana olivat myös liian pienet tilat, niin sanotut kääpiötilat jotka eivät kyenneet omavaraiseen tuotantoon – omavarainen pientila ei ainakaan ravinnon suhteen olisi riippuvainen ulkomaalaisesta tuontiviljasta ja täten maailmanmarkkinahintojen ailahteluista. Puolueen ehdokkaan, opettaja Erkki Kullaan näkemys asiasta oli melko lohduton, mutta niin oli tilanne myös yleisesti. Kullaan mukaan viljelijät maksoivat lainoistaan keskimäärin 9–12 prosentin korkoja, ja ”talousmiesten” näkemys oli, että maanviljelys ei kannata kahdeksaa prosenttia korkeampaa korkoa. Lainojen ollessa lyhyitä ja monien maatalouden investointien ollessa taas hitaasti tuottavia, oli selvää, että velkaantuneet tilalliset eivät kriisiaikoina kyenneet vähentämään velkataakkaansa toivotulla tavalla. Ratkaisuksi Kullaa ehdotti matalampia korkoja ja pitkäaikaisia luottoja, sillä Kul-

---

²⁵³ Aiemmin esitellyn virkamieskysymyksen ja kiistanalaisen suojeluskuntakysymyksen suhteen, vrt. myös Lackman 1985, 286–287. Lackmanin mielestä puolueen pula-ajan politiikka oli ”herravastaista”, mikä ei mielestäni kerro koko totuutta, sillä pula-ajan talousohjelma oli päinvastoin asiallisesti argumentoitu ja perustellusti kriittinen vallitsevia näkemyksiä kohtaan. Ohjelma ei rakennu myöskään puheelle ”kansan” edun ajamisesta tai yksinkertaisille iskulauseille.

²⁵⁴ ”Maamies odottaa talvea”, SP 11.1.1930.

²⁵⁵ ”Pula-aika tuntuu ankarana Pohjois-Karjalassa”, SP 18.1.1930.

laan mielestä hyvinä aikoina velanlyhennysten kanssa ei ollut ongelmia, joten itse viljelijät eivät olleet tästä vastuussa.²⁵⁶ Tilanteesta kertoo myös jotain se seikka, että valtiovarainministeriö oli lähettänyt säästöpankeille ja osuuskassoille kirjelmän, jossa kehoitettiin välttämään korkojen nostamista.²⁵⁷ Päinvastaisia näkemyksiä silti oli puolueen sisällä, sillä laman torjumiseksi saatettiin pienviljelijälehden keskusteluissa esittää säästäväisyyttä sekä kulutuksen ja velkaantumisen vähentämistä. Puolueen lehden sivuilla korostettiin kotimaisten tuotteiden kuluttamisen tärkeyttä ulkomaisten sijasta,²⁵⁸ ja puolueen lehden pääkirjoitukset päättyivät ajoittain iskulauseeseen ”Käyttäkää kotimaisia tuotteita!”²⁵⁹.

Tärkeinä toimenpiteinä Kullaa näki myös pienviljelijäin ammattitaidon kohottamisen ja pienille tiloille tarkoitettujen, lisämaanhankkimista edesauttavien avustusten myöntämisen.²⁶⁰ Vuodesta 1928 lähtien oli myönnetty uudisviljelylainoja ja -palkkioita, mikä oli edesauttanut pelto-alan kasvattamista.²⁶¹ Asia oli muutenkin esillä, sillä Helsingissä esimerkiksi pohdittiin Pellervo-seuran ja Keskusosuusliike Hankkijan voimin suomalaisen viljantuotannon puutteellisuuksia ja tuotannon rationalisoinnin mahdollisuuksia. Tehokkuutta kaivattiin viljasuojien laatuun, viljan kuivaamiseen ja jauhamiseen sekä yleiseen neuvontatyön kautta saatuun tietotaitoon tuottajatasolla.²⁶² Tämän lisäksi Humppilassa järjestettiin neuvottelukokous, jossa Lounais-Hämeestä ja Etelä-Satakunnasta saapuneet pienviljelijät laativat julkilausuman taloudellisen pulakauden johdosta. Kokous oli samoilla linjoilla Lounais-Suomen pienviljelijöiden kanssa – pienviljelijöiden luotonsaantia oli helpotettava.²⁶³

Asiaan palattiin tammikuun puolivälissä 1930 kokonaisen pääkirjoituksen voimin, jossa luotto- ja korko-ongelmaa käytiin lävitse seikkaperäisesti. Yliruusi korosti pankkien moraalista vastuuta erityisesti lainakorkojen suhteen, joiden väitettiin olevan pahimmillaan jopa yli 15 prosentin²⁶⁴ luokkaa. Tämä oli koronkiskojalle liian edullinen asetelma, sillä ”talonpoikaisemmallakin järjellä

---

²⁵⁶ ”Nykyisen taloudellisen pulan poistamiseksi olisi pienviljelijöille hankittava pitkäaikaista luottoa”, SP 9.1.1930. Kullaan argumentit ovat samalla linjalla Lounais-Suomen pienviljelijäin piiriliiton johtokunnan ulostulon kanssa. Mainittu johtokunta kuitenkin kääntyi Pienviljelijäin Keskusliiton puoleen tavoitellessaan hallituksen huomiota lausumalleen (”Lounais-Suomen pienviljelijäin piiriliitto kääntyy nykyisen kireän taloustilan johdosta hallituksen puoleen”, SP 9.1.1930).

²⁵⁷ ”Säästöpankkien korkojen jatkuvaa nousua ehkäistävä”, SP 9.1.1930.

²⁵⁸ Esim. ”Nyt”, SP 24.5.1929. Nimimerkki *Korven Mikko* pitää ratkaisuna lamaan tuonnin vähentämistä, erityisesti ylellisyystuotteista pidättäytymistä ja yleistä säästäväisyyttä.

²⁵⁹ Esim. ”Missä on vika”, SP 26.8.1930.

²⁶⁰ ”Nykyisen taloudellisen pulan poistamiseksi olisi pienviljelijöille hankittava pitkäaikaista luottoa”, SP 9.1.1930.

²⁶¹ Vihola 2004b, 334–335.

²⁶² ”Kotimaisessa viljakaupassamme lukuisasti puutteellisuuksia”, SP 9.1.1930.

²⁶³ ”Pienviljelijäin nykyinen taloudellinen pula – Humppilassa pidetty kokous tilanteen johdosta”, SP 9.1.1930.

²⁶⁴ Liikepankkien keskimääräinen antolainauskorko oli vuonna 1930 n. 12,5 % (Suvanto 1982, 298).

tuntuu siinä olevan runsaasti liikaa” ja ”pankkien voitto liian suuri”. Yliruusin mielestä varsinkaan maataloustuotanto ei voinut olla kannattavaa yli 10 prosentin luottokorolla²⁶⁵. Yliruusin mukaan korkea korkokanta selittyi osittain talouden kysynnän ja tarjonnan lainalaisuuden mukaisesti, mutta ongelmana oli, että nämä ehdot eivät kaikissa tapauksissa päteet. Monet pienviljelijät joutuivat ottamaan kannattamattoman korkeakorkoista luottoa välttämättömien kustannusten hoitamiseksi ja vararikon estämiseksi. Tilannetta ei auttanut ulkomaisen pääoman puute, joka ei täten kyennyt estämään epätervettä korkokilpailua pankkien välillä. Yliruusin mukaan suurpääomat hyötyivät tilanteesta, sillä pienten tilojen vararikkojen seurauksena ne jäivät isompien toimijoiden jyräämiksi. Lisäluottoa vaa-dittiin taloustieteen ”vapaamieliseen” koulukuntaan vedoten. Tämä tarkoitti ”kapitalistisen käsityk-sen” vastakohtaa ja yksittäisen toimeliaisuuden turvaamista. Pienviljelijäluokka oli kansankunnan tu-levaisuuden turvaaja, sillä yksin se muodosti ”kansakunnan elinkeinosta kolmanneksen”, ja pienvil-jelyksen turmio olisi myös kansantalouden tappio. Pakkokeinoja ja korkojen nousun rajoittamista Yliruusi ei välttämättä pitänyt toimivana ratkaisuna. Tällaisten keinojen käyttöönottoa spekuloinut valtiovarainministeriön kiertokirje oli silti Yliruusin mielestä positiivinen ele ja valtion rooli merkit-tävä kysymyksessä.²⁶⁶

Velkaantuneiden viljelijöiden avuksi Yliruusi ehdotti obligaatiojärjestelyä eli arvopa-perien kautta tapahtuvaa valtion väliintuloa tilallisten velkaongelmiin. Velkavaikeuksiin joutuneille pienviljelijöille ja heidän velkojilleen tarjoutuisi mahdollisuus siirtää velka valtion obligaatioksi, toi-sin sanoen pienviljelijä olisi velkaa valtiolle, ja velkojan saatavat olisi turvattu valtion takaamalla arvopaperilla. Tällaisen järjestelyn ongelmana oli molempia osapuolia tyydyttävä korkotaso, mutta toisaalta kansantalouden kannalta valtion pienoinen tappio korkojen suhteen ei ollut Yliruusin mu-kaan ongelmallista, jos järjestely pelastaisi koko joukon pientiloja vararikolta.²⁶⁷

Vierailevana pääkirjoitustoimittajana toiminut Kansan Lehden entinen päätoimittaja ja asianajaja Timo Korpimaa löysi tilanteesta samankaltaisuutta antiikin Kreikan yhteiskuntaan ja ar-kontti Solonin aikaan vuonna 594 eKr. Karjalan talonpoikien valitsijayhdistyksen ehdotus viljelijöi-den taloudellisen ahdingon helpottamiseksi lainojen anteeksiannon kautta oli kirvoittanut vuoden 1930 vaalien aikana paheksuntaa ja ”naureskelua” porvariston taholta, joka ei voinut nähdä omaa

---

²⁶⁵ Antti Suvannon mukaan korkea korkotaso oli osittain ensimmäisen maailmansodan perintöä. Ra-hatalouden piiriin oli siirtynyt vanhoillisia maanviljelijöitä ja muita pankkilaitokseen epäluuloisesti suhtautuneita väestöryhmiä, jotka eivät välttämättä tallettaneet käteisvarojaan. Tämä joutilaiden kä-teiskassojen korkea määrä johti pankkien väliseen korkokilpailuun, jota edesauttoi myös korkea ky-syntä luotolle. Myös Suvannon mielestä maatalouden tuottavuus ei voinut vastata yli 10 prosentin reaalikorkojen edellytyksiin (Suvanto 1982, 298–299).

²⁶⁶ ”Korko- ja pääomanmuodostus”, SP 18.1.1930.

²⁶⁷ ”Pienviljelystä pelastamaan”, SP 28.1.1930.

rajoittunutta omistuskäsitystään pidemmälle. Niin sanotut akordit, velallisen ja velkojien väliset sopimukset, joissa velkaa leikataan tai maksuaikaa pidennetään, koettiin kriitikkojen mielestä velkaantuneiden tilojen kohdalla epärealistisiksi, vaikka Korpimaan mielestä ehdotukset olivat varteenotettava tapa puuttua ongelmalliseksi muodostuneeseen tilanteeseen. Retrospektiivissa Korpimaan mielestä niin olisi tullutkin toimia, koska monet velalliset olivat ajautuneet täysin maksukyvyttömiksi. Kulusta keskitietä noudattanut Solon oli antanut kreikkalaisten pientilallisten velat anteeksi ja vapauttanut kaikki velan kautta orjuuteen joutuneet. Tällä tavoin sisällissodan partaalla ollut Ateena pelastui, ja myöhemmin koko kreikkalaisen kulttuurin kukoistus oli osin näiden toimenpiteiden ansiota.²⁶⁸

5.4 Hannes Gebhard, pienviljelijäliitot ja pienviljelijäpuolue

Pienviljelijäin Keskusliiton patriarkka ja suomalaisen maaseudun kehitystyön suurhenkilö Hannes Gebhard oli suhtautunut pienviljelijäpuolueeseen alkuun epäluuloisesti ja ”tapaus Laaksovirran” jäljiltä suorastaan vihamielisesti. Pienviljelijäpuolueen kannalta tärkeän keskusliiton ja suomalaisen pienviljelijäkulttuurin merkittävimmän ideologin tuki olisi tullut tarpeeseen puolueen organisaation ja näkyvyyden edistämiseksi. Suhde Gebhardiin jäi koskemaan lähinnä näkyvyyttä, sillä julkisessa keskustelussa Gebhardin ja puolueen välinen dialogi oli lähinnä toinen toistaan kritisoivaa ja negatiivista. Gebhardin näkemyksissä Pienviljelijäin Keskusliitto oli poliittisesti puolueeton, vaikka pohjimmiltaan Gebhard näki Maalaisliiton sen poliittisena sidosryhmänä.²⁶⁹ Pienviljelijäpuolueen taholta Gebhardia syytettiin diktaattorin elkeistä ja näennäisestä puolueettomuudesta, sillä Pienviljelijäin Keskusliiton valtuuskunnan puheenjohtajan paikalta syrjäytetty Laaksovirta²⁷⁰ oli Yliruusin mielestä syrjäytetty poliittisin perustein ja poliittiseen puolueeseen kuulumisen johdosta – tällaisen seikan ei olisi pitänyt lähtökohtaisesti vaikuttaa puolueettomassa järjestössä.²⁷¹ Syksyllä 1929 Gebhard arvosteli pienviljelijäpuolueen negatiivista suhtautumista suojeluskuntajärjestöihin ”eräissä porvarillisissa lehdissä”. Yliruusi kummasteli vastineessaan ”puolueettoman” Gebhardin sotkeutumista tällä tavoin politiikkaan tahallaan väärin ymmärtäen puolueen ohjelman.²⁷²

---

²⁶⁸ ”Karjalan talonpoikien akordivaatimus ja kreikkalainen lainsäätävä Solon”, SP 30.1.1930. Nimi-merkki T. K. ja oppineisuutta osoittava kirjoitus viittaisivat kirjoittajan olevan asianajaja Timo Korpimaa.

²⁶⁹ Alanen 1964, 457.

²⁷⁰ Aarne Laaksovirta oli toiminut Pienviljelijäin Keskusliiton valtuuskunnan puheenjohtajana liiton perustamisvuodesta 1922 asti (”Edustajaehdokkaitamme Vaasan läänin...”, SP 7.6.1929).

²⁷¹ ”Professori Gebhard on selittänyt”, SP 26.7.1929.

²⁷² ”Taamalan maalta”, SP 24.9.1929.

Kaikesta kritiikistä huolimatta Gebhardille annettiin – ja voisi jopa sanoa, että oli annettava – positiivista tunnustusta, sillä osuustoiminta ja osuuskassat olivat pienviljelyksen kannalta merkittävä taloudellinen voimavara.²⁷³ Osuustoiminnan ”isänä” Gebhard oli kyseenalaistamattomassa asemassa. Osuustoiminnan nähtiin tuottaneen ”köyhälle maallemme ja sen kansalaisille paljon siunausta”, mutta loppukaneetiksi Yliruusi totesi, että sen johdosta Gebhardista ei tarvitse tehdä ”koko- kuin puolijumalaakaan”.²⁷⁴ Osuustoiminta oli ajankohtainen aihe, sillä vuonna 1899 osuustoimintaa edistämään perustettu Pellervo-Seura täytti kolmekymmentä vuotta vuoden 1929 lokakuussa, ja Gebhard oli ollut koko seuran perustamisen taustalla.²⁷⁵ Ajankohtaisesti lokakuun puolivälin Suomen Pienviljelijässä oli osuustoimintaa käsitteleviä artikkeleita ja kirjoituksia niiden merkitystä korostavassa sävyssä.²⁷⁶

Osuustoiminta nähtiin revisionistisessa marxilaisuudessa keskeisenä tapana viedä yhteiskuntaa kohti sosialismia, ja näitä näkemyksiä oli pienviljelijäpuolueeseen omaksuttu erityisesti entisen sosiaalidemokraatin, maisteri Timo Korpimaan kautta. Korpimaa oli kääntänyt revisionismin keskeisimmän ajattelijan Eduard Bernsteinin²⁷⁷ esitelmän ”Sosialidemokratian revisionismi”, ja Kansan Lehden toimittajana hän oli tehnyt aiheesta jopa yhdeksänosaisen artikkelisarjan. Sosiaalidemokraattien sisäisessä keskustelussa revisionismi jäi kannatukseltaan vähäiseksi. Korpimaan ja muiden revisionistien avauksilla oli kuitenkin vaikutusta ja kannattajia.²⁷⁸

Gebhardin edellisenä syksynä Turussa pitämät lammakäsittävät luennot herättivät paljon kohua. Suomen Pienviljelijässä Gebhardin puhetta tulkittiin niin, että hän oli ”tällä teollaan vetänyt päälleen Maalaisliiton vihat ja kokoomuksen vällyt” – Yliruusin mielestä Gebhard syytti lamasta

---

²⁷³ Osuuskuntien merkitystä pidettiin jopa välttämättömänä elinehtona pienviljelijäväestölle. Gebhard ja muut pienviljelijäideologit pitivät Tanskaa esimerkkimaana, jossa käytiin runsaasti opetusmatkoilla, ja siellä paikallinen maatalousasiantuntija neuvoi Gebhardia olemaan luomatta suurta pienviljelijäluokkaa ilman koko maan kattavaa osuuskuntaverkostoa (Alanen 1964, 448).

²⁷⁴ ”Taamalan maalta”, SP 15.10.1929.

²⁷⁵ Alanen 1964, 219–232.

²⁷⁶ SP 15.10.1929.

²⁷⁷ Eduard Bernstein (1850–1932) edusti sellaista kantaa, jonka mukaan vasemmisto voi tehdä yhteistyötä liberaalin porvariston kanssa. Suomessa keskeisenä ollut kautskyläisyys oli sen luokkataistelua korostavan ideologian suhteen ristiriidassa bernsteinilaisuuden kanssa, mutta debatti jäi Suomessa merkitykseltään melko vähäiseksi (Soikkanen 1975, 149–157). Kansan Lehden päätoimittajana toimineen Korpimaan siirtyminen pienviljelijäpuolueeseen on kuitenkin mielenkiintoista, sillä osuustoiminnallisuuden korostamisen suhteen ja pienviljelysmyönteisen bernsteinilaisuuden yhdistelmä sopi vallitsevaan pienviljelijäideologiaan. Bernsteinin revisionismista kts. Hyrkkänen 1998.

²⁷⁸ Soikkanen 1975, 149–157.

Maalaisliittoa ja pienviljelijäpuoluutta.²⁷⁹ Kansallisen kohun Gebhard aiheutti entisenä raittiusliikkeen kannattajana muuttaessaan suhtautumistaan kieltolakiin, jota hän piti toimimattomana ratkaisuna. Suhteessaan aitosuomalaisuuteen ja yksikielisyyteen Gebhard otti kielteisen kannan, joka myös kirvoitti runsaasti kritiikkiä. Pienviljelijäpuolueessa oli mukana runsaasti raittiusmiehiä, erityisesti Yliruusi ja Lauri Perälä, ja kieltolain suhteen linjaansa muuttanutta Gebhardia pidettiin ”lyhytjärkisenä”. Yksikielisyyttä kannattava pienviljelijäpuolue ei voinut myöskään ymmärtää Gebhardin kantaa kielikysymykseen.²⁸⁰

Gebhard lähti alkuvuodesta 1930 hakemaan Ranskasta lainoitusta Osuuskassojen Keskuslainarahastolle, millä pyrittiin helpottamaan velkaantuneiden viljelijöiden asemaa muuttamalla korkeakorkoisia ja lyhytaikaisia lainoja pitkäaikaisiksi ja matalakorkoisiksi.²⁸¹ Tampereella järjestetyssä Pienviljelijäin Keskusliiton vuosikokouksessa Gebhard piti esitelmän vasta otetusta velasta ja laman syistä. Gebhardin järjestämä 400 miljoonan markan laina oli otettu ranskalaisilta viljelijöiltä, joille ranskalaiset pankit olivat myyneet tuhannen frangin arvoisia velkapapereita edellä mainitun summan edestä. Gebhard toi esille sen seikan, että ranskalainen pääoma ei ollut uusien lainojen myöntämistä varten vaan ainoastaan edellisten vakauttamiseksi. Gebhardin näkemyksen mukaan suomalaisen viljelijän tulisi ottaa säästäväisyydessä ranskalaisesta mallia, sillä Suomessa totuttiin maailmansodan jälkeisen ajan edullisiin lainoihin ja jatkettiin ”rentoa elämää, ajettiin autolla, ostettiin gramofoneja ja juotiin pirtua yms.” ja tästä seurannut rahapula oli syynä maatalouden ahdinkoon. Gebhard esitti myös tilastojen valossa, että puhe viljelijöiden ylivelkaantumisesta oli liioiteltua, vaikka tällaista oli toki tapahtunut. Gebhard kehoitti myös viljelijöitä pidättäytymään ottamasta uutta lainaa sekä vähentämään kulutusta.²⁸²

Yliruusi kyseenalaisti vastineessaan Gebhardin väitettä velkaantumisen liioittelusta ja epäili tämän kaunistelleen tilastoja sisällyttämällä niihin isompia ja velkaantumattomia tiloja, jolloin velka-asteen keskiarvo pieneni. Puhe ”tupakka- ja kahvilakoista” kuitattiin epäuskoisesti ”ironisina”, ja kokonaisuudessaan Gebhardin neuvoista paistoi Yliruusin mukaan tietynlainen ristiriitaisuus, sillä olihan pienviljelijöitä aikoinaan neuvottu tehostamaan tuotantoaan investoimalla rakennuksiin, rotukarjaan ja yleiseen tuotannon monipuolistamiseen. Yliruusi piti kummallisena sitä, että

---

²⁷⁹ ”Taamalan maalta”, SP 22.11.1929.

²⁸⁰ Alanen 1964, 463–469; ”Taamalan maalta”, SP 18.1.1930.

²⁸¹ Kuisma, Henttinen, Karhu & Pohls 1999, 303; ”Hankkiiko Suomen Pankki suuren lainan?”, SP 18.1.1930; ”Obligatiolaina saataneen Ranskasta Osuuskassojen keskuslainarahastolle”, SP 4.2.1930.

²⁸² ”Pienviljelijäin Keskusliiton vuosikokous ja pienviljelijäpäivät”, SP 24.4.1930.

talouspulasta päästäisiin ”perääntymällä” eikä ”menemällä eteenpäin”. Järkevä luotonkäyttö oli Yli-ruusin mielestä avain pienviljelijöiden ongelmiin.²⁸³

5.5 Lauri Perälä ja alkiolaisuus

Pienviljelijäpuolueen aatteen kannalta tärkeä komponentti oli alkiolaisuus ja siihen liittyvät diskurssit ”köyhän asiasta” ja ”kansan sivistämisestä”. Puolueen kokoneemman kaartin edustajan Lauri Perälän puoluekokouksessa pitämä esitelmä alkuperäisestä maalaisliittolaisesta aatteesta oli näkyvästi esillä puoluekokouksen jälkeisessä Suomen Pienviljelijän numerossa.²⁸⁴ Perälä itse oli ”alkuperäisiä” maalaisliittolaisia, ja hän oli ollut Maalaisliiton edustajana eduskunnassa vuosina 1919–1924. Kansakoulunopettaja Perälä oli myös toiminut useissa Maalaisliittoa lähellä olleissa organisaatioissa, kuten maalaisliittolaisen sanomalehden Saarijärven Paavon päätoimittajana vuodet 1918–1919, Suursavolaisen toimittajana, Ilkan ja Pohjanmaa -lehden vakinaisena avustajana, raittiusliikkeen aktiivina sekä luottamustehtävissä erinäisissä järjestöissä.²⁸⁵ Pienviljelijäinpuolueeseen Perälä päätyi ideologisista syistä.²⁸⁶ ”Alkuperäinen” Maalaisliitto oli ollut pitkälti talonpoikaisten puolue, ja Perälä itse oli kuullut oppineeseen vähemmistöön,²⁸⁷ kun taas 1920-luvun lopulle tultaessa alkuperäinen alkiolainen radikalismi oli jäänyt puolueessa taka-alalle. Suomen Pienviljelijässä Perälän sanottiin ”taistelleen elämänsä parhaat vuodet väärässä puolueessa” ja saaneen ”sosialistin leiman”, jolla todennäköisesti tarkoitettiin maatalouden tuottajalinjan vastaisuutta entisen puolueen piirissä.²⁸⁸

Perälä kävi esitelmässään avoimesti vastustamaan aikansa Maalaisliiton tuottajalinjaa ja korosti alkuperäisen, alkiolaisen linjan relevanssia. Alkuperäisen linjansa hylännyt Maalaisliitto oli hänen mukaansa siirtynyt porvarilliselle linjalle, jossa talonpojan ja pienviljelijän roolit yhteiskunnallisia toimijoina olivat muuttuneet menneen säätyhierarkian yhteisöllisyydestä kohti modernia kaotisuutta, jossa inhimillistä toimintaa ja ihmisen asemaa yhteiskunnassa määrittivät vain taloudelliset reunaehdot.²⁸⁹ Tämän kehityksen moottorina oli kapitalismi, johon suhtauduttiin alkiolaisten parissa

---

²⁸³ ”Taamalan maalta”, SP 26.4.1930. ”Älkää lainatko!”, SP 29.4.1930.

²⁸⁴ ”Alkuperäisen maalaisliittoaatteen yhteiskunnallinen toteuttaminen on tämän uuden pienviljelijäin puolueen tehtävä”, SP 17/19/21.6.1930.

²⁸⁵ ”Lauri Perälä” [<https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/911237.aspx>]. Luettu 3.9.2016.

²⁸⁶ Suomen Pienviljelijän ehdokasesittelyssä Perälästä sanotaan että ”elämänsä parhaat vuodet on hän taistellut väärässä puolueessa, ja sosialistiksi leimattuna saanut useammin kuin monet muut tuntea pomojen voimaa” (”Edustajaehdokkaitamme Vaasan läänin itäisessä vaalipiirissä”, SP 7.6.1929).

²⁸⁷ Mylly 1989, 79.

²⁸⁸ ”Edustajaehdokkaitamme Vaasan läänin itäisessä vaalipiirissä”, SP 7.6.1929.

²⁸⁹ ”Alkuperäisen maalaisliittoaatteen yhteiskunnallinen toteuttaminen on tämän uuden pienviljelijäin puolueen tehtävä”, SP 17/19/21.6.1930.

yhtä suurella vastenmielisyydellä kuin sen vastareaktionä syntynyttä sosialismiäkin kohtaan. Kapitalistisen riiston synnyttämä ahdinko oli todellista, mutta sosialismi oli Alkion mukaan petettyjen talonpoikien huijaamista heidän omien etujensa vastaiseen toimintaan.²⁹⁰ Marxiin ja Kautskyyn viitaten Perälä esittää erään version kurjistumisteoriasta, jonka mukaan sosialistien tavoitteena on vain talonpoikien olojen muuttaminen yhä sietämättömämmäksi ja täten teollisen kehityksen jouduttaminen maaseutua tuhoamalla. Suomalaisten sosiaalidemokraattien taktiikkana oli ollut ajaa tilattoman väestön ja torppareiden asiaa näennäisesti, vaikka se ei ollut muuta kuin heidän väliaikainen taktiikkansa vallantavoittelun suhteen. Perälä toteaa Alkion hengessä:

[...] Pienviljelijän palkanmaksaja on luonto, eikä mikään maallinen kapitalisti ja sen vuoksi pienviljelys on sosiaalidemokraattien suunnitelmiin kaikin puolin sopimaton elinkeino. [...] Kapitalismi ja sosialismi ensitöikseen tultuaan tähän maahan riensivät kilvassa hävittä m ä n maaseutua. *Kapitalismi vei metsät ja maat, sosialismi ihmiset*²⁹¹. Maaseutu köyhtyi samalla kun elämänarvot mataloituivat näin että kaikenlainen *keinotteluhenki* kuoletti työ- ja maahengen.²⁹² [Kursivoinnit VV]

Kapitalismi ja sosialismi asettuivat edellä mainitun lisäksi sellaiseen diskurssiin, jossa ne ovat jotain *eurooppalaista* ja ulkoapäin Suomeen tuotua ideologiaa²⁹³, joka sopi suomalaiseen yhteiskuntaan epäluonnollisesti. Laajemmassa narraatiossa alkiolainen kuvaus kapitalismista ei juurikaan eroa sosialistisesta, sillä teollistuminen ja sen synnyttämä varallisuuden laajeneminen on Perälän kuvauksessa keskittynyt harvalukuisen teollisuuseliitin käsiin, joka monopoli- ja trustipolitiikallaan kykenee ylittämään kansallisen politiikan, ja joille ”ei voi Jumalakaan mitään”. Marxin kuvaus yhteiskunnallisten suhteiden vääristymisestä ja ihmisten kokemasta vieraantumisesta ei ole kovin kaukana siitä sosiaalisten suhteiden vääristymästä, jonka Perälä näkee syntyvän kapitalistisessa yhteiskunnassa.

---

²⁹⁰ Alkion kirjoitus ”Kapitalismin ja sosialidemokratian välissä” vuodelta 1910 heijastelee hyvin pienviljelijäpuolueen aatteellista pohjaa ja diskurssia ”kolmannesta tiestä” kapitalismin ja sosialismin välissä. Alkio 1919, 94–115.

²⁹¹ Vertailuksi Alkion mukaan: ”Ensin vie kapitalismi talonpojan sielun. Sitten vie se hänen omaisuutensa, vihdoin sukunsa”, kun taas sosiaalidemokratia hävittää itsenäisen talonpojan ”ensin saattamalla hänet kapitalismin orjaksi, syöstäkseen sitten ’kypsänä’ proletariaatin riveihin” (Alkio 1919, 109, 113).

²⁹² ”Alkuperäisen maalaisliittoaatteen yhteiskunnallinen toteuttaminen on tämän uuden pienviljelijäin puolueen tehtävä”, SP 17/19/21.6.1930.

²⁹³ Seppo Niemelä on tulkinnut alkiolaisen keskusta-ateen syntyneen ”maaseudun yhteiskunnallisen liikkeen aatteeksi siinä paineessa, jonka maahantuodut porvarillis-oikeistolaiset ja sosialistis-vasemmistolaiset aatteet ja niiden välinen jännite synnyttivät” ja täten ’kotimaiseksi’ aatesuunnaksi (lainaus teoksessa Sahlberg 1995, 15).

Alkoholitehtaiden omistajat ja osakkaat voivat hurskaasti polvistua kirkossa ja harjoittaa hyväntekeväisyyttä samalla kun tehtaiden tuottama alkoholi aiheuttaa sosiaalisia ongelmia, joista omistajat ovat vastuussa, mutta josta he eivät joudu vastuuseen.²⁹⁴

Maahenki on käsitteenä Alkion keskeisimpiä, ja myös Perälä usein vetosi siihen. Maahenki oli Alkiolle uususkonnollinen tapa kuvata maaseudun väestön elämäntapaan kuuluvaa suhdetta luontoon ja todellisuuteen.²⁹⁵ Keinotteluhenki oli maahengen vastakohta ja kapitalistisen yhteiskunnan tuote, sellainen yhteiskunnallinen suhde joka erottaa ihmisen hänen suhteestaan maahan ja siitä syntyvään arvoon. ”Pienviljelijän palkanmaksaja on luonto”, ja tässä suhteessa tulee esille sellainen fysiokraattinen ajatus, jonka mukaan kaikki yhteiskunnallisesti syntyvä arvo on peräisin luonnosta. Työtään tekevä maalainen on laajemminkin pienviljelijädiskurssissa se yhteiskunnan osa, joka pitää yhteiskunnan rattaat pyörimässä takaamalla ruoantuotannon ja pitämällä suurimman osan kansasta kiinni työnteossa. Tässä suhteessa maahenki on keskeinen osa koko pienviljelijäideologiaa, sillä kuten Perälä korostaa edelleen fysiokraattisessa hengessä, yhteiskunnallisen tuotannon intellektuaalisen painopisteen siirtäminen palvelemaan teollisuutta ja taloutta on omiaan köyhdyttämään maaseudun tehokkuutta ja tuotantokapasiteettia. Alkiolaisesta näkökulmasta politiikka ja teollinen yhteiskunta jättivät maaseudun toissijaiseen asemaan, ja tätä kehitystä vastaan alkuperäinen maalausliitto oli aikoinaan kehittynyt. Perälä lainaa esityksessään pitkällisesti Alkiota, ja sen keskeinen julistus on siinä, että ”maa on tuleva kullan sijasta onnellisuuden lähteeksi”.²⁹⁶

Idealistinen puoli alkiolaisuudessa oli sen uskonnollisessa herätyksellisyydessä.²⁹⁷ Perälä lainaa Alkiota, ja tämän mukaan vapautuminen nykyajan ongelmista tapahtui löytämällä Jumalan luonnosta ja työstä astumalla osaksi tätä järjestystä. Tämä oli sekä henkistä että ruumiillista työtä

---

²⁹⁴ ”Alkuperäisen maalaisliittoaatteen yhteiskunnallinen toteuttaminen on tämän uuden pienviljelijän puolueen tehtävä”, SP 17/19/21.6.1930.

²⁹⁵ Maahengen käsitettä on aiemassa tutkimuksessa systematisoitu ja määritelty Kumpusalon mukaan ”maaseudun henkisen ja kulttuuriviljelyksen edistämiseen pitämättä lukua liiketaloudellisesta kannattavuudesta” (teoksessa Takala 1980, 53–54). Takalan mukaan Alkio ei kuitenkaan ole systemaattinen käsitteen käytön suhteen. Mielestäni Alkion ajattelun uskonnollinen puoli näkyy maahengen käsitteessä. Vuoden 1915 lyhyessä kirjoitelmassaan ”Maamiehistä, joilla ei ole maahenkeä” Alkio määrittelee maahengen seuraavalla tavalla: ”Mutta yhtä mahdotonta kuin uskonnottoman ihmisen on tajuta niitä henkisiä ilmiöitä, jotka uskovaisen ihmisen sielussa synnyttävät *salatun henkielämän*, yhtä mahdotonta on maanorjan tuntea maahengen ylentävää ja vapauttavaa, elämää uudistavaa vaikutusta. Juuri siitä syystä on maahengestä tietämättömiä maamiehiä olemassa vielä paljon kaikissa maissa. Mutta *herätys* on alkanut jo valmistaa maahengen kevätaikaa [kursiivi VV]” (Alkio 1919, 119–122).

²⁹⁶ ”Alkuperäisen maalaisliittoaatteen yhteiskunnallinen toteuttaminen on tämän uuden pienviljelijän puolueen tehtävä”, SP 17/19/21.6.1930.

²⁹⁷ Alkio oli jo nuoruudessaan saanut lähipiiristään pietistisiä vaikutteita (Sahlberg 1995, 35–37). Alasen mukaan Alkion uskonnollisuudelle tyypillistä oli *etsijän* rooli, ja hän ei ollut uskonnollisesti ahdasmielinen (Alanen 1976, 156–157).

tekevän kansanosan yhteisenä tehtävänä. Porvariston ja intellektuaalisen eliitin eli ”maataloustohtoreiden” ilmaantuminen Maalaisliiton johtoon oli Perälän mukaan ollut liikkeelle tuhoisaa, sillä nämä eivät ajaneet pyyteettömästi koko kansan etua eivätkä he ymmärtäneet maahenkeä muuta kuin siinä suhteessa, kuinka suuria voittoja maasta kyetään ottamaan.²⁹⁸

Perälälle alkuperäisen Maalaisliiton tarkoituksena oli olla koko kansaa sivistävä liike poliittisen ja taloudellisen ohjelmallisuuden lisäksi. Sen sijaan ulkoisesti suureksi kasvanut puolue ei pitänyt enää sisällään sellaista ideologista yhteneväisyyttä, joka on kitkattoman toiminnan ehtona, vaan puolue oli taantunut riitaisaksi joukkioksi. Tästä parhaana esimerkkinä oli sekä raittius- että laillisuuskysymykset, joiden kannattajia sekä vastustajia löytyi Maalaisliiton sisältä. Perälän mukaan toinen keskeinen yhteiskunnallinen uhkatekijä, eli kommunismi, oli myös Maalaisliiton toimien välillisesti edesajamaa, sillä alkuperäinen Maalaisliitto oli vastustanut kapitalismia ja kilpaillut kommunistien äänistä. Porvarillinen Maalaisliitto sen sijaan oli vältellyt julkisen keskustelun ehtojen puitteissa antikapitalistista diskurssia kommunismin leimakirveen pelossa. Tämän kohtalon olivat Perälän mukaan kokeneet monet täysin syyttä, ja tämä oli omiaan lisäämään kommunismin suosiota. Tällainen keskustelu loi sellaisen tilanteen, jossa yhteiskunnallinen eliitti näki kaikki köyhät potentiaalisina kommunisteina, ja vastavuoroisesti köyhät ryhtyivät omaksumaan sellaista ajatusta, että muut eivät aja köyhän asiaa kuin kommunistit. Fasismin suhteen Maalaisliiton kanta oli Perälän mielestä kaksijakoinen, ja sen syynä oli liikkeen alkuperäisen sanoman jääminen taka-alalle ja täten poliittisen tilan antaminen kommunisteille. Fasismi sinänsä ei muodostanut Perälän mielestä vakavaa uhkaa parlamentarismille, vaikka se oli omiaan mullistamaan poliittisten puolueiden välisiä raja-aitoja ja liittoumia.²⁹⁹

Laajemmin ajateltuna alkiolaisuuden rooli oli koko pienviljelijädiskurssissa keskeinen, vaikka sitä ei haluttu korostaa joka yhteydessä. Syynä tähän voi olla kunnioitus itse Alkiota kohtaan ja haluttomuus omia hänen nimeään kantavaa ideologiaa.³⁰⁰ Maalaisliiton ”muuttuminen porvarilliseksi puolueeksi” oli Perälän ja varmasti muidenkin pienviljelijäideologioiden keskeinen syy siirtyä uuden puoluehankkeen taakse, sillä kokemus aidon maahengen katoamisesta oli myös historiallisten puitteiden perus-

---

²⁹⁸ ”Alkuperäisen maalaisliittoaatteen yhteiskunnallinen toteuttaminen on tämän uuden pienviljelijäin puolueen tehtävä”, SP 17/19/21.6.1930.

²⁹⁹ Ibid.

³⁰⁰ Alkion kuoltua 24.7.1930 julkaistiin kaksi päivää myöhemmin Suomen Pienviljelijässä etusivulla vain lyhyt muistokirjoitus.

teella ymmärrettävää. Maalaisliitto oli siirtynyt kohti tuottajalinjaa ja sen sisällä oli erilaisia ryhmitymiä ja oppositioita,³⁰¹ joihin pienviljelijäpuoluekin voidaan laveasti ymmärrettynä asettaa.³⁰² Ajan myötä Maalaisliiton ikääntyessä tietynlainen poliittinen institutionalisoituminen oli edennyt ja liikkeen alkuperäinen radikalismi laimentunut, varsinkin kun itse Alkio oli jossain määrin vetäytynyt politiikasta.³⁰³ Perälän mukaan pienviljelijäliikkeen keskeisenä sanomana tuli olla ”materialismin” vastustaminen ja ihmisen nostaminen takaisin politiikan keskiöön sekä ahneuden ja maallisen rikkauksen hylkääminen henkisten arvojen tieltä. Tälle tielle jouduttiin kohta lähtemään ”muinaisen Diogeneksen³⁰⁴ kanssa lyhty kädessä etsimään ihmistä”, ja sitä ei ollut ainakaan löydettävissä niin kapitalistisesta kuin kommunistisestakaan maailmankatsomuksesta.³⁰⁵

Alkion ajattelussa on idealistisia piirteitä, sillä hän usein pidättäytyi antamasta valmiita ratkaisukeinoja ja teoriamalleja politiikan ohjenuoraksi. Alkio on myös nähty varhaisena populistina samoista syistä.³⁰⁶ Tekstissään ”Kapitalismin ja sosialismin välissä” Alkio eritteli molempien aatteiden heikkouksia ja sisäisiä ristiriitoja. Sosialismi oli Alkiolle epärealistinen ja utopistinen ideologia. Kapitalismi oli Alkion mukaan sisällötöntä omaneduntavoittelua, mutta toisaalta sosialismi oli kapitalistiselle kehitykselle alisteinen ilmiö, sillä sosialistien tavoitteena oli kapitalismin jouduttaminen vallankumouksen mahdollistamiseksi. Molemmissa ideologioissa yhteiskunnallisen kehityksen välttämättömyys korvaa *ihmisen* kehittämisen – ihmisen unohtaminen oli 1800-luvulta periytyneiden ongelmien perusta. Tällä ajatuksella Alkio aloittaa artikkelinsa, ja sama idea toimii myös kirjoituksen loppukaneettina: ”Sillä maamies on vielä luova uudestaan sen yhteiskunnan ja sen ihmisen, jotka kapitalismi ja sosialidemokratia yhdessä hävittävät”.³⁰⁷ Tällainen antimaterialismi oli löydettävissä myös Perälän kirjoituksista, vaikka pienviljelijäpuolueen yleislinja ei ollut näin retorinen, ja maahengestä tai ihmisyyden kehittämisestä ei yleisesti puhuttu puolueen ohjelmissa. Puolueen johtavissa pe-

---

³⁰¹ Mylly 1989, 210–211, 230–235.

³⁰² Pidemällä aikavälillä tämä trendi toisintui, sillä vuoden 1958 eduskuntavaaleissa esiintyi omana vaaliliittonaan ”Maalaisliiton oppositio”, johon kuului myös pienviljelijäpuolueessa vaikuttaneita henkilöitä, ja josta sittemmin siirtyi vaikuttajia myös Suomen Maaseudun Puolueeseen (Helander & Toivonen 1971, 59).

³⁰³ Jätettyään eduskunnan 1922 Alkion terveys heikkeni entisestään, vaikka hän vielä otti osaa esimerkiksi Ilkan toimitukseen, minkä terveydeltään kykeni (Alanen 1976, 684–691).

³⁰⁴ Viittaus antiikin filosofi Diogenes Sinopealaiseen, joka käveli lamppu kädessään päivänvalossa etsien ihmistä. Kyynikko Diogenes ei kuitenkaan ollut löytääkseen rationaalisia tai järkeviä ihmisiä mistään (”Diogenes of Sinope” [<http://www.iep.utm.edu/diogsino/>]. Luettu 4.10.2016).

³⁰⁵ ”Alkuperäisen maalaisliittoaatteen yhteiskunnallinen toteuttaminen on tämän uuden pienviljelijäin puolueen tehtävä”, SP 17/19/21.6.1930.

³⁰⁶ Vares & Uitto 2011, 21–23; Takala 1980, 124–134; Alapuro 1973, 23–26.

³⁰⁷ Alkio 1919, 95, 115.

riiateissa puhuttiin mieluummin ”kansallisen itsenäisyyden turvaamisesta” sekä yhteiskunnan kehittämistä ”uudistusystävälliseen ja kansanvaltaiseen suuntaan”³⁰⁸. Vuoden 1929 vaalijulistuksessa pienviljelijäpuolueen ”tärkeimmäksi perustamisen aiheeksi” määriteltiin ”yhteiskunnallisen kehityksemme pysähdystila”.³⁰⁹ Pienviljelijäpuolue otti vahvasti vaikutteita alkiolaisesta populismista tai ”maahenkisyydestä”, mutta se ei tuonut tätä korostetusti esille omassa diskurssissaan.

---

³⁰⁸ ”Suomen pienviljelijäin puolueen ohjelma”, SP 17.5.1929.

³⁰⁹ ”Suomen Pienviljelijäin puolueen vaalijulistus”, SP 18.6.1929.

6. Isänmaan ja kansanvallan puolesta kommunismia vastaan

Levoton vuosi 1930 oli kesään mennessä muuttunut entistä levottomammaksi. Vaasan tapaukset, jossa lapualaiset särkivät kommunistien kirjapainon, ja sen seurauksena käydyt, kaoottiseksi yltyneet käräjäistunnot olivat vain esinäytöstä kesän väkivallan aallolle. Pahimmillaan lapualaiset ”muiluttivat”, eli väkivaltaisesti kidnappasivat, poliittisesti erimielisiä ja kuljettivat heitä milloin mihin – usein itärajalle. Väkivallan lisäksi lapualaisten painostuksen alla eduskunta hajotettiin, ja kymmenen tuhannen hengen talonpoikaismarssi Helsingissä oli suomalaisen fasismin voimannäytös. Uudet vaalit olivat jo toiset reilun vuoden ikäiselle pienviljelijäpuolueelle, jonka keskeisiä vaaliteemoja olivat lailisuuden kannattaminen ja kommunismin vastustaminen. Vaalit toivat puolueelle sen ensimmäisen kansanedustajan, vaikka tavoitteet olivat huomattavasti korkeammalla.

6.1 Kesän 1930 puoluekokous

Suomen pienviljelijäin puolueen ensimmäinen virallinen puoluekokous pidettiin Tampereella 14–15. toukokuuta. Kokouksen avasi puolueen puheenjohtaja Eino Yliruusi pitämällä puheen, jossa hän kävi lävitse ajankohtaisia asioita ja puolueen keskeisiä tavoitteita tulevalle kesälle. Puheessaan Yliruusi korosti pienviljelijöiden merkitystä kansalliselle kehitykselle ja toivoi pienviljelijöiden löytävän tiensä muiden puolueiden alaisuudesta uuden puolueen joukkoihin. Siitä huolimatta, että puolueen kasvu ja kehitys eivät olleet toivotulla tasolla, vaadittiin äänestäjiltä ja kannattajilta maltillisuutta ja uskoa tulevaan, sillä puolueen tarkoituksena oli toimia kansakuntaa rakentavana toimijana vastapainoksi luokkapuolueiden etupolitiikalle. Yliruusin mukaan valtapuolueiden suhtautuminen oli ollut alusta alkaen vihamielistä; Porvarilliselta puolelta puolue mustamaalattiin kommunistiseksi ja vasemmiston puolelta taas mitä oikeistolaisimmaksi. Tästä huolimatta puolue oli onnistunut rakentamaan reilun vuoden aikana toimivan puolueorganisaation, joka muodostui 77 paikallisesta puolueosastosta ja kuudesta piiritoimikunnasta. Taloudellisesti vaikeista ajoista huolimatta puolue oli onnistunut rahoittamaan ja julkaisemaan puolueen lehteä kolmipäiväisenä, sekä perustamaan myös paikalliset puoluelehdet pohjanmaalle ja Kainuuseen. Puoluekokouksen keskeisenä tehtävänä oli Yliruusin mielestä yleinen puoluetoiminnan suunnittelu, jonka tekeminen kokonaisuudessaan annettiin kokoukselle kansanvaltaisuuden nimissä – tätä seikkaa korostettiin vallitseviin aikoihin viitaten. Avajaispuheen jälkeen kokouksen puheenjohtajiksi valittiin pienviljelijät Eemil Juusela, U. J. Maa-kanen ja Frans Hankala. Sihteeristön ja eri valiokuntien jäsenten valitsemisen jälkeen vahvistettiin kokouksen työjärjestys ja puoluetoimikunnan puheenjohtaja Eino Yliruusi esitti puoluetoimikunnan vuosikertomuksen vuodelta 1929 ja kuluneelta vuodelta 1930. Tilintarkastuksen päätyttyä ja puolue-

sihteeri Onni Makkosen esiteltyä puoluetoimikunnan esityksen puolueohjelmatoimikunnan valitsemisesta päätettiin lauantain virallinen ohjelma illalla kello kahdeksaan mennessä. Ohjelma jatkui raittiusseura Taiston talolla, jossa oli erilaisia musiikkinumeroita. Virolaisen veljespuolueen edustajat saapuivat paikalle opettaja Lauri Perälän esitelmän aikana – Viron pienviljelijäin ja uudisraivaajain puolueen puoluesihteeri L. Maandi ja J. Sikkar toivotettiin tervetulleiksi, ja erilaisten ohjelmanumeroitten jälkeen virolaiset vietiin Tampereen Teatteriravintolaan illalliselle.³¹⁰

Sunnuntaina kokous jatkui, ja virolaiset vieraat toivotettiin uudestaan tervetulleeksi. Puolueohjelman valmistelun jälkeen kansanedustaja Sikkar esitti ”Eestin veljespuolueen tervehdyksen”, jossa Sikkar korosti puolueiden yhteisiä päämääriä ja valoi uskoa pienviljelijäkansan tulevaisuuteen. Eläköönhuutojen ja väliajan jälkeen Sikkar jatkoi esitelmöimällä ”Eestin pienviljelijäin ammatillisesta ja poliittisesta järjestäytymisestä”. Viron pienviljelijäliike muodostui itsenäisen Viron maareformin jäljiltä, jolloin saksalaisten moisoiden (herraskartanoiden) hallusta uudelleenjaettiin kaksi miljoonaa hehtaaria maata. Puolue perustettiin Viron toisiin eduskuntavaaleihin, ja uusi puolue sai eduskuntaan neljä edustajaa. Kolmansissa vaaleissa edustajia oli jo neljätoista. Keskeisiä uudistuksia puolue oli kyennyt tekemään uudismaan ostohinnan määrittelyssä ja pienviljelijöille luodun asutuspääoman avulla. Viron maalaisliittoon suhtauduttiin erityisen epäilevästi, sillä heidän nähtiin edustavan suuria pankkilaitoksia ja rahatalouden edunajajia. Viron pienviljelijäpuolueessa toivottiin ja uskottiin maanviljelijöiden siirtyvän puolueen äänestyskuntaan sankoin joukoin. Seuraavissa vaaleissa Viron satapaikkaisesta eduskunnasta pyrittiin täyttämään kaksikymmentä paikkaa. Suomen pienviljelijäpuolueelle painotettiin puolueosastojen merkitystä, joita Virossa oli perustettu jo noin 500 osastoa.³¹¹

Sikkarin esityksen jälkeen käsiteltiin runsain määrin eri puolueosastojen laatimia alustuksia, esimerkiksi laidunkysymyksestä, kalastuksesta, kommunismin vastustamisesta, uskontokysymyksestä ja muista tärkeiksi koetuista asioista. Puoluetoimikunnan käsiteltyä alustukset julkaistiin myöhemmin julkilausuma, joka toimitettiin uutistoimisto STT:lle.³¹² Puoluekokouksen nimissä esitelty julkilausuma sisälsi viisi kohtaa, ja sen tarkoituksena oli ottaa kantaa Suomessa vallinneeseen sisäpoliittiseen tilanteeseen. Niin kommunistien kuin fasistien toimet tuomittiin jyrkästi, ja ne nähtiin

---

³¹⁰ ”Suomen pienviljelijäluokan edustajat koolla Tampereella”, SP 17.6.1930.

³¹¹ Ibid.

³¹² Ibid.

sekä koko kansakunnalle mutta erityisesti pienviljelijäväestölle haitallisiksi. Kommunismin vastustamiseksi nähtiin parhaaksi keinoksi yhteiskunnallisen uudistustoiminnan edistäminen ja tehokas valistustyö.³¹³

6.2 Uusi hallitus, talonpoikaismarssi ja eduskunnan hajotus

Kesällä 1930 fasistien aktiivisuus oli kovimmillaan ja erityisesti suunnitteilla ollut lapualaisten talonpoikaismarssi oli puheenaiheena. Marssista oli huhuttu³¹⁴ ensimmäisen kerran jo kesäkuun alkupuolella, ja tällöin Suomen Pienviljelijässä oli julkaistu nimettömän kommunisti-informantin epämääräinen puhelinkeskustelu, jossa asianomainen kertoi kuulleensa huhuja jopa 40 000 lapualaisen marssista kesäkuun kolmannella viikolla.³¹⁵ Huhuissa ei kuitenkaan ollut perää, vaan 21. kesäkuuta Lapualla pidetyssä kokouksessa päätettiin tarkemmin marssin ajankohta, jonka uskottiin tapahtuvan joko heinäkuun kolmantena tai neljäntenä päivänä. Marssin tarkoituksena oli viedä eduskunnalle lapualaisten ehdotus tasavallan suojelulaiksi. Usko lapualaisten pyyteettömiin tarkoitukseen ei ollut Suomen Pienviljelijässä kovinkaan korkealla, sillä lehden sivuilla puhuttiin nimenomaan heittomerkein ”marssista” ja ”suunnitelmasta”.³¹⁶ Pääkirjoituksessa koko marssi tuomittiin jyrkästi, ja hallitusta vaadittiin jopa estämään marssi, jonka Yliruusi epäili Vaasan tapahtumien kontekstissa todennäköisesti päätyvän väkivaltaisuuksiin. Jos Vaasassa muutaman sadan miehen kokoinen joukkio ei kyennyt hillitsemään itseään ja tilanne eskaloitui väkivallaksi, niin Helsinkiin marssiva, huomattavasti suurempi joukkio muodosti jo todellisen uhan järjestykselle.³¹⁷ Yliruusi vertasi tilannetta sisällissotaa edeltävään tilanteeseen, jolloin radikaali osa sosiaalidemokraateista turvautui ulkoparlamentaarisiiin keinoihin. Yhteys nykyhetkeen oli nähtävissä Maalaisliitossa, joka oli osiltaan lapualaisten tukena radikaalissa, laillisuuden vastaisessa rintamassa.³¹⁸

Kesäkuun viimeisenä päivänä tasavallan presidentti Relander hyväksyi hallituksen esitykset tasavallan suojelulaista ja muutoksista painovapauslakiin sekä rikoslakiin. Esityksen mukaan kommunismin uhka oli kasvanut niin suureksi, että sen vastaisiin toimiin oli ryhdyttävä vankemmin lakiteitse – muuten kommunismin vastainen järjestäytyminen olisi uhannut edetä parlamentarismen turmioksi.

---

³¹³ ”Suomen Pienviljelijäin Puolueen puoluekokouksen julkilausuma nykyhetken valtiollisesta tilanteesta”, SP 17.6.1929.

³¹⁴ Erilaiset kansalaiskokoukset suunnittelivat jo tulevaa marssia, mutta yhtä lailla asiasta liikkui runsaasti erilaisia huhuja (Siltala 1985, 82–90).

³¹⁵ ”Tapahtuuko ensi viikolla marssi Pohjanmaalta pääkaupunkiin”, SP 12.6.1930.

³¹⁶ ”Lapualaisten marssi Helsinkiin tapahtunee heinäkuun 3–4. p:nä”, SP 21.6.1930.

³¹⁷ ”Marssi pääkaupunkiin”, SP 21.6.1930.

³¹⁸ ”Taamalan maalta”, SP 26.6.1930.

Kunnallis- ja vaalilakien muuttaminen tarkoitti käytännössä kommunistien poistamista parlamentaarisesta toiminnasta.³¹⁹ Eduskunta lähetti kyseiset esitykset seuraavana päivänä asianomaisiin valiokuntiin. Pääkirjoituksessa kirjoitettiin esityksistä kriittisesti, ja niiden ei uskottu menevän sellaisinaan läpi. Erityisesti tasavallan suojelulain ongelmana oli Yliruusin mielestä sen antama oikeutus eduskunnan yksinkertaiselle enemmistölle astua kansalaisvapauksien yli.³²⁰

Kallion hallitus erosi 2. heinäkuuta tehdäkseen tilaa maltillisista lapualaisista ja vaikutusvaltaisista porvareista koostuvalle hallitukselle. Empiväinen Svinhufvud hyväksyttiin erityisesti lapualaisten toimesta pääministeriksi, ja neuvottelut käytiin kokoomuksen johdolla heinäkuun ensimmäisenä ja toisena päivänä. Uusi hallitus oli kompromissi lapualaisten tuottaman paineen alla, sillä toisaalta ”kansanvaltaisilta” puolueilta ei voinut odottaa minkäänlaista tukea liian oikeistolaiselle hallitukselle, mutta toisaalta sen piti olla ulkokohtaisesti riittävän uskottava fasistisen kansanliikkeen silmissä. Uusi hallitus oli kokoomuksen johtamana joukko erilaisia oikeistolaisia ministereitä Maa-laisliitosta, ruotsalaisista ja edistyspuolueesta vahvistettuna kolmella ammattiministerillä.³²¹ Suomen Pienviljelijän suhtautuminen hallitukseen oli kriittinen, sillä toivottavaa olisi ollut sosiaalidemokratian ottaminen mukaan hallitukseen tai sellaisen hallituksen muodostaminen, jonka kautta olisi saatu koko eduskunta laittomuuden vastaiseen rintamaan. Nykyisen tilanteen uhkana nähtiin sosiaalidemokratian lähentyminen kommunisteja kohti.³²²

Sunnuntaina 6. heinäkuuta toteutunut talonpoikaismarssi sujui ainakin Suomen Pienviljelijässä povattuja ennako-odotuksia rauhallisemmin, ja ympäri Suomen kerääntynyt 10 000 henkinen joukko aktivisteja saapui Helsinkiin. Hesperian puistosta Pallokentälle tiukan kurin alaisuudessa edennyt joukkio marssi sankarihautojen kautta Senaatintorille.³²³ Tapauksesta uutisoitiin näkyvästi, mutta se ei suinkaan ollut ainoa kyseisen viikonlopun aikana puhuttanut tapaus, sillä lauantaina tapahtunut kommunistiedustajien Jalmari Rötjön ja Eino Pekkalan kyyditys kesken perustuslakivaliokunnan kokouksen tuomittiin jyrkästi.³²⁴ Rovaniemen kauppalan tuhopoltosta syytettiin yleisesti lehdistössä kommunisteja, ja Forssassa murhattiin työmies Yrjö Holm kotiovelleen.³²⁵ Pääkirjoituksessa

---

³¹⁹ ”Hallitus esittää presidentille huomattavaa kansalaisvapauksien rajoittamisoikeutta”, SP 1.7.1930; Siltala 1985, 110–111.

³²⁰ ”Eduskunta istuu”, ”Luottamuslauseesta huolimatta jätti hallitus eilen paikkansa”, SP 3.7.1930.

³²¹ Ibid.; Siltala 1985, 110–113.

³²² ”Uusi hallitus”, SP 5.7.1930.

³²³ ”Talonpoikaismarssin osanottajat eilen Helsingissä”, SP 8.7.1930; Siltala 1985, 119–124; Silvennoinen, Tikka & Roselius 2016, 171–197.

³²⁴ ”Perustuslakivaliokunnan työrauhaa häiritty törkeästi”, SP 8.7.1930; Siltala 1985, 116–117.

³²⁵ Silvennoinen, Tikka & Roselius 2016, 196.

oli helppo tuomita kaikki laittomuudet ja asettua tilanteen yläpuolelle, sillä väkivaltaisuuksien nähtiin ruokkivan toisiaan ja kärjistävän tilannetta entisestään.³²⁶

Valtiopäiväjärjestyksen muutos ja suojelulaki tulivat eduskunnan käsittelyyn 15. heinäkuuta, ja sosiaalidemokraatit olivat jo ennakkoon tiedottaneet pyrkivänsä äänestämään lait lepäämään yli vaalien. Lapualaisten paineen alla lait olisi haluttu julistaa kiireelliseksi, ja tällaisen menettelyn taakse olisi tarvittu eduskunnan määräenemmistö viidellä kuudesosalla. Kunnallislait olivat tässä suhteessa poikkeus, sillä niiden toimeenpanemiseksi vuoden loppuun mennessä riitti yksinkertainen enemmistö. Presidentti hajotti eduskunnan vielä samana iltana ja määräsi uudet vaalit toimitettavaksi seuraavan lokakuun ensimmäisenä ja toisena päivänä. Valtalehdistössä paheksuttiin sosiaalidemokraattien ja hallituksen itsepäisyyttä, sillä lakien lykkäämistä pidettiin vaarallisena toimintana kriittisellä hetkellä.³²⁷ Suomen Pienviljelijässä korostettiin hallituksen jääräpäisyyttä ja kompromissihaluttomuutta vasemmiston suhteen,³²⁸ sillä esillä ollut edistyspuolueen edustajan Toivo Kivimäen esitys hylättiin hallituksen toimesta. Kivimäen ehdotuksessa vaalilain suhteen ehdokkaan vaalikelpoisuus ei olisi ollut alkuperäisen ehdotuksen mukaisesti pelkästään poliittisesti valittujen vaalilautakuntien päätettävissä, vaan asiat olisivat tuomioistuimien päätettävissä. Tämä ei kuitenkaan kelvannut hallitukselle, joka ei tahtonut tehdä kompromisseja vaan jatkoi alkuperäisellä esityksellään.³²⁹

Tulevien vaalien suhteen pienviljelijäpuolueessa oltiin ilmeisesti ristiriitaisissa tunnelmissa. Usein pääkirjoituksissaan kärkevä Yliruusi tyytyi lähinnä kertaamaan eduskunnan hajottamiseen johtaneita tapahtumia varovaiseen sävyyn, ja tulevista vaaleista puhuttiin hyvin vähän.³³⁰ Yliruusin kolumni uhrattiin kokonaisuudessaan ”kiertokirjeelle”, jossa tuttavalliseen sävyyn puhuteltiin lukijoita ja kehoitettiin naapuriakin tilaamaan Suomen Pienviljelijää, ja täten keräämään puolueelle varoja tulevia vaaleja varten.³³¹ Puolueelle oli ongelmallista tilanteen arvaamattomuus ja erityisesti sosiaalidemokraattien käymä uhkapeli fasistien kanssa. Tilanne olisi saattanut potentiaalisesti polarisoitua niin pitkälle, että sosiaalidemokraattien sulkeminen ulos eduskunnasta yhdessä kommunistien kanssa oli

---

³²⁶ ”Mielivaltaisuuksista ja tihutöistä tehtävä loppu”, SP 8.7.1930.

³²⁷ Siltala 1985, 124–134.

³²⁸ ”Taamalan maalta”, SP 15.7.1930.

³²⁹ Siltala 1985, 129–130.

³³⁰ ”Eduskunta siis hajoitettu!”, SP 17.7.1930.

³³¹ ”Taamalan maalta”, SP 17.7.1930.

todennäköistä, ja vielä pahempana uhkana nähtiin koko järjestelmän luisuminen diktatuuriin.³³² Tällaisessa tilanteessa pienviljelijäpuolueen toimintamahdollisuudet olisivat olleet luultavasti olemattomat, sillä keskusta-vasemmistolaisena liikkeenä sen toimintaa olisi tuskin katsottu oikeistosta kovinkaan myötämielisesti. Svinhufvudin hallitusta kohtaan suhtauduttiin yhä kriittisesti, mutta tässä jännitteisessä tilanteessa ei haluttu ottaa riskejä.

6.3 Vaalitaistelussa isänmaan ja kansanvallan puolesta...

Syksyn 1930 vaaleihin käytiin melko epätavanomaisissa asetelmissa. Ulkoparlamentaarinen paine tietynlaisen politiikan tekemiselle oli vahva, ja se oli johtanut ennenaikaisiin vaaleihin, eikä tätä momenttia voinut sivuuttaa mikään puolue vaalijulistuksia ja -ohjelmia mietittäessä. Suomen pienviljelijäin puolueessa vaalit olivat epäonnekas sattumus, sillä voimavaroja olisi varmasti käytetty mieluummin keskeneräisen puolueorganisaation rakentamiseen vaalityön sijasta. Diskurssin ja identiteetin rakentamisen suhteen eroa edellisiin vaaleihin verrattuna oli huomattavasti – pienviljelijäpuolue ei voinut keskittyä taloudellisiin kysymyksiin tai pula-ajan ongelmiin, sillä kysymykset lapualaisista ja kommunisteista olivat muuttuneet hallitseviksi kysymyksiksi julkisessa keskustelussa.

Pienviljelijäpuolueen vaalijulistuksen otsikko oli paljon puhuva – ”Isänmaan ja kansanvallan puolesta kommunismia ja taantumusta vastaan”. Julistus itsessään oli jaettu valtiollista tilannetta kommentoivaan osaan sekä ohjelmalliseen, taloutta ja uudistustoimintaa käsittelevään osioon. Kysymys kommunismista oli nostettu koko vaalien kärkiaiheeksi, jota se oli myös muille puolueille. Poliittinen tilanne yleisesti oli omiaan ajamaan julistuksen laatijat näennäisesti samaan kommunismin vastaiseen rintamaan muiden puolueiden kanssa, vaikka tarkemmin julistusta lukenut aikalainen kykeni rivien välistä huomioimaan otsikon *taantumuksen* tarkoittavan ennen kaikkea lapualaisuutta eikä niinkään kommunismia. Julistuksen ensimmäisen kohdan, ”Kommunismien hävittäminen” todellinen subjekti on otsikon vastaisesti nimeltä mainitsematon lapuanliike, jonka tavoitteet ja ihanteet olisivat ilman laittomuuteen sortuvia käytäntöjä pienviljelijöidenkin kannatettavissa. Kommunismi on julistuksen mukaan hävitettävä laillisin menetelmin ja erityisesti yhteiskunnallisin uudistuskeinoin. Varsinaisesti julistuksen asiasisältö ei ole muuta kuin aiemmin esitetyn diskurssin toistamista, vaikka erityisesti siinä korostuu *kommunismien vastustaminen*. Kansanvallan palauttaminen ja laillinen oikeusjärjestys nostettiin kommunismin vastustamisen johtaviksi periaatteiksi laittomuuden sijaan. ”Kansanvaltais-isänmaallinen” enemmistö eduskunnassa turvaisi tarvittaessa kansalaisten turvallisuuden ja yhteiskunnallisen järjestyksen hallitsemattomalta anarkialta, mihin oltiin suistumassa.³³³

³³² Tilanteen todellista vakavuutta on vaikea arvioida, mutta merkittävää tässä suhteessa on kuitenkin aikalaismuutos, joka Siltalan mukaan piti sisällään nämä vaihtoehdot (Siltala 1985, 130–131).

³³³ ”Suomen Pienviljelijäin Puolueen vaalijulistus”, SP 16.8.1930.

Taloudellisen pulan torjuminen palautettiin myös kysymykseen kommunismista, kuten oli yleisessä kommunismin vastaisessa diskurssissa linjattu jo pidemmän aikaa. Yhteiskunnallisen uudistustoiminnan keskeiset ohjelmakohdat olivat laman torjunta sekä luotto-, verotus- ja asutuskysymykset. Laman ratkaisuksi esitettiin yleisen ymmärryksen mukaisesti liiallisen tuonnin vähentämistä ja kotimaisen kulutuksen ja tuotannon lisäämistä. Ristiriitainen kohta ohjelmassa on tuonnin vähentämisen tavoite ja samanaikainen tulli- ja veropolitiikan kritiikki. Tullit koettiin ongelmalliseksi, vaikka toisaalta tuonnin vähentäminen toteutettiin osin asettamalla korkeat tuontitullit erilaisille tuotteille ja tuonnin vähentämistä sinänsä kannatettiin.³³⁴ Tämä väistettiin pukemalla tuonnin vähentämisen käytäntö ”vapaan kansalaistoiminnan” muotoon, jota ohjelmassa tahdottiin ”erikoisesti tukea”. Luoton ja asutuksen suhteen kerrattiin lähinnä puolueohjelman sisältöä, mutta asutuskysymyksen kohdalla korostettiin kommunismin vastaisuutta. Suojeluskuntia ja maanpuolustusta ei käsitelty omassa erillisessä kohdassaan puolueohjelman tapaan, vaan julistuksen lopussa suojeluskunnilta vaadittiin puolueettomuutta ja uskollisuutta maan lailliselle hallitukselle.³³⁵

Julistuksen loppukaneettina toimi voimakas vetoamus kansalaisiin ja yhteiskunnallisen tilanteen uhkaavuuden korostaminen. Julistuksen tasapainoilu idealistisen ja praktisen puolen välillä kääntyi kuitenkin vahvasti moraalisen puolelle, sillä myös taloudelliset aiheet palautettiin lopulta kysymykseen kommunismista ja laillisuudesta:

Suomen Pienviljelijäin Puolue vetoaa valitsijoihin tällaisen taantumuksen uhkaavan nousun aikana rauhallisen ja rakentavan yhteistyön merkeissä. Vain kaikkien isänmaallisten ja kansallisen demokratian kannalla olevien kansalaisten voimakkaalla ja päättävällä esiintymisellä kumousliikkeitä vastaan ja liittymisellä kansanvallan kannattajain riveihin voidaan maamme oikeusjärjestys, kansanvaltainen hallintojärjestelmä ja rauhalliset olot maassamme säilyttää. [...] Kansalaiset! Käyttäkää kylmää ja maltillista harkintaa! Valitkaa luokkataisteluopin, vihan ja koston sekä maltillisen rauhantoiminnan välillä. Kansalais sodan kauhuja muistaen valitkaa nyt rauhan tie!³³⁶

Suomalaisen yhteiskunnan tilanteesta löydettiin analoginen suhde vuoden 1918 tapahtumiin ja yhteiskunnan romahtamiseen. Retoriikassa esitettiin aina ensimmäisenä uhkana *kommunismi* tai muu siihen viittaavaa ymmärrettävä eufemismi – toisaalta koko julistuksessa ei mainita sanallakaan lapualaisuutta tai fasismia, joita vastaan toki pienviljelijälehdessä sivuilla oli hyökätty avoimesti ja suoraviihaisesti. Kaikki kansallisradikaali puettiin *taantumuksen* sanamuotoon tai vastaavasti käytettiin kier-

³³⁴ Ahvenainen & Vartiainen 1982, 181–183; Jutikkala 1982, 212–215.

³³⁵ ”Suomen Pienviljelijäin Puolueen vaalijulistus”, SP 16.8.1930.

³³⁶ Ibid.

toilmauksia kuten *viha ja kosto*. Tällaisen varovaisen ulosannin syy voi olla monien erilaisten tekijöiden summa – yleinen pelko lapualaisia kohtaan heidän ollessaan voimiensa tunnossa, maltillinen populismi ja retoriikan kärjen taittaminen äänestäjien kaikkoamisen pelossa tai puolueen sisäisen oikeisto-opposition haluttomuus käydä liikaa lapualaisia vastaan.

Huomionarvoista on erityisesti julistuksen retoriikassa korostunut isänmaallisuuden korostaminen, sillä koko vaaleihin lähdettiin isänmaallisuuden tunnuksen alla. Yleisesti vaalien aikaan kirjoitettiin huomattavasti isänmaallisuudesta, jota voidaan pitää keskeisenä vaalien teemana. Määrittelykamppailu siitä mitä on isänmaallisuus, oli erityisesti lapualaisuuden kohdalla tärkeää, koska lapualaiset olivat nationalistinen liike, joka pyrki omimaan isänmaallisuuden heidän kannattamansa politiikan tunnukseksi. Vastaavasti kaikki lapualaisuutta vastustava tuomittiin hanakasti kommunistiseksi ja epäisänmaalliseksi, ja tätä vastaan jouduttiin asettumaan julkisessa keskustelussa, jonka myötä vaalijulistuksen tasolla ei voitu muuta kuin manifestoida omaa isänmaallisuutta retorisella tasolla.

Vaalijulistuksen keskeisenä sanomana oli nimeltä mainitsemattoman lapualaisuuden vastustaminen ja yleinen kommunismin ja taantumuksen vastaisuus. Taantumuksen edustajina nähtiin kokoomus, joiden tekemisille ei oltu aiemmin uhrattu niin paljon huomiota – vastaavasti sosiaalidemokraatit ja Maalaisliitto olivat saaneet verrattaen paljon palstatilaa Suomen Pienviljelijäin pääkirjoituksissa ja kolumneissa. Talonpoikaismarssin alla kokoomuslaisia syytettiin suoranaisesti fasismista ja ”kommunismin peikon” hyväksikäytöstä politiikan tekemisen välineenä.³³⁷ Näin oli jossain määrin, sillä kokoomuksen ja suojeluskuntien suhteet lapuanliikkeeseen olivat todellisia, ja monille kokoomuslaisille lapuanliike oli odotettu käänne valtakunnan politiikassa. Lapuanliikettä käytettiin ”peukaloruvina” omien etujen ajamiseen, vaikka samalla kokoomuksessa pelättiin lapuanliikkeen liiallista radikalisoitumista.³³⁸ Yliruusin mielestä ”kokoomuspuolueen kaksinaismoraalin fascistisuunnan edustajat” käyttivät lapuanliikettä ”marionettinään”, kun ”kokoomuspuolueen sanomalehdistö” otti ”tehtäväkseen tämän nukketeatteridiivan eleiden ja temppujen suurentelemisen”.³³⁹

Yliruusi väitti kokoomuslaisten lehtien suurentelevan lapualaisten uhkaa omien tarkoituseriensä ajamiseen. Vaasan tapauksen tutkimatta jättäminen, maaherra Sarlinin syrjäyttäminen ja lapualaisten lähetystön presidentin vastaanotto heijastelivat sellaista tilannetta, jota Yliruusin mukaan kokoomuksessa avoimesti odotettiin tapahtuvaksi. Tilanteen toivottiin selkiytyvän ja lapualaisten

---

³³⁷ ”Peikkojen perässä”, SP 12.6.1930.

³³⁸ Vares & Uino 2007, 43.

³³⁹ ”Peikkojen perässä”, SP 12.6.1930.

kannatuksen romahtavan, sillä kansan enemmistön luotettiin olevan laillisuuden ja järjestyksen kannalla.³⁴⁰ Yliruusin mielestä porvarilliselta sanomalehdistöltä puuttui ”todellisuuden taju” ja täten se oli hiljaisesti hyväksynyt lapualaisten painostuksen. Sanomalehdistön valta korostui mielipiteen muokkaajana, mitä Yliruusi piti valitettavana asiana. Hänen mukaan kansalaisilla eli sitkeässä sellainen käsitys, ”että sitä mitä sanomalehdessä on kirjoitettuna, pidetään melkein pä kategorisena imperatiivina, siveyslain ehdottomana käskynä, ehdottomana totuutena”.³⁴¹

Kokoomuslaisen politiikan vastustaminen oli ”laskettu” pienviljelijäpuolueen ”heikoille harteille” sosialistien lisäksi, koska Maalaisliitossa ei ollut tähän halukkuutta ja edistyspuoluetta pidettiin merkityksettömänä ja ”vaiennettuna”. Tästä johtuen kokoomuslaisessa lehdistössä oli ryhdytty maalaaman pienviljelijäpuolueesta kuvaa sosialisteina. Kuvauksessa Yliruusi ei nähnyt siinänsä mitään vikaa, sillä jos sosialismi oli sellaista, mitä se puolueen ohjelmassa oli, sitä pidettiin hyvänä asiana, ja ”tällaiseksi sosialistiksi luulisi olevan helppo tulla”. Yliruusin mukaan kokoomus oli valjastanut jälleen kerran isänmaallisuuden ja uskonnollisuuden ”ratsuhopukseen”. Tällainen ohjelma oli ristiriidassa erityisesti kokoomuksen käytännön toimien kanssa. Svinhufvudin johdolla perustettu hallitus oli lähtökohtaisesti muodostettu lapualaisten painostuksen alla, mitä Yliruusi piti epäisänmaallisena. ”Ratsuhopullaan” kokoomus oli yrittänyt maanitella isänmaalliseen vaaliliittoon erilaisia puolueita, mutta tässä epäonnistuttiin niin, että tästä Yliruusi sai suoranaisen irvailun aiheen.³⁴² Kokoomus onnistui solmimaan yleisporvarillisen vaaliliiton Turun eteläisessä, Viipurin läntisessä ja Oulun eteläisessä vaalipiirissä. Kokoomuksen ajaman yleisporvarillisen, isänmaallisen vaaliliiton tunnuslauseena ollut ”Isänmaan puolesta! Kommunismia vastaan!” otettiin hivenen uudelleen muotoiltuna pienviljelijäpuolueen käyttöön, mikä ei todennäköisesti ollut sattumaa. Helsingin kaduilla ajelleet kokoomuksen pahvista tehdyt vaalipanssarivaunut, jotka oli koristeltu edellä mainituilla iskulauseilla,³⁴³ tuskin jäivät huomaamatta pienviljelijäpuolueessakaan.

6.4 ...yhdessä muiden kanssa

Vuoden 1930 vaaleissa oli toden teolla kyse kommunismin vastustamisesta, mikä näkyi lähes kaikkien valtapuolueiden vaaliohjelmissa, poikkeuksena sosiaalidemokraatit, joiden diskurssissa korostui väkivallan vastustaminen ja kansanvallan puolustaminen. Sosiaalidemokraatit olivat itse kohdanneet lapualaista väkivaltaa ja pyrkivät korostamaan tätä puolta asiasta. Vaalipropagandan tehtäväksi jäi

---

³⁴⁰ ”Peikkojen perässä”, SP 12.6.1930.

³⁴¹ ”Missä on vika?”, SP 26.8.1930.

³⁴² ”Taamalan maalta”, SP 30.8.1930.

³⁴³ Vares & Uino 2007, 54–57.

omien rivien vahvistaminen ja taistelumielialan lietsominen porvaristoa ja fasisteja vastaan.³⁴⁴ Strategiaan kuului myös niin sanotun ”herravihan” lietsonta:

Avaa silmäsi, maaseudun työläinen ja pienviljelijä! Tarkastele elämää ympärilläsi. Näet varsinkin kaupungissa käydessäsi tavattomasti rikkautta ja ylellisyyttä: loistoautoja, jalokiviä, kaikenlaista mässäystä ja tuhlausta. Näet toisaalla työttömyyttä, hätää, kaikenlaista kurjuutta. Maaseudulla tapaavat saman ilmiön, joskin mittasuhteiltaan vähäisempänä. Jos tahdot tehdä jotain niin maaseudun kuin kaupunkilaisköyhälistönkin hyväksi, on Sinun äänestettävä sosialidemokraattisia ehdokkaita.³⁴⁵

Aikansa yleinen vaalipropagandistinen menetelmä oli esittää vaalilipun pohjapiirustus siten, että jokaisen listan kohdalla oli listan sisältö täytetty oman puolueen näkemyksellä kilpailijoista – ja oman listan kohdalla äänestäjille vakuuteltiin oman puolueen paremmuutta muihin verrattuna. Sosiaalidemokraattien näkemyksen mukaan pienviljelijöiden listalla ”vedetään pienviljelijöitä ja työläisiä kannattamaan lapualaisuutta”.³⁴⁶ Kokoomuksen versiossa vaalilippu oli pienviljelijäpuolueen vaaliliiton kohdalla täytetty seuraavalla toteamuksella: ”Järjetöntä on äänestää tätä vaaliliittoa, koska sille annetut äänet menevät hukkaan nyt niin kuin viime vaaleissakin”.³⁴⁷ Yleisesti sosiaalidemokraateilla pääpuheenaiheena oli lapuanliike ja siihen liittyvät väkivaltaisuuDET.³⁴⁸ Niin Maalaisliitto kuin edistyspuolue vastustivat väkivaltaisuuksia ja kannattivat kansanvaltaisuutta ja laillisuutta. Maalaisliitto tosin oman vaaliohjelmansa mukaisesti oli valmis muuttamaan lakeja tarvittaessa ”kansan ja valtakunnan tarpeita vastaaviksi”. Maalaisliiton vaaliohjelmassa korostettiin edellisessä hallituksessa tehtyä kommunismin vastaista työtä, ja muutenkin kommunismin vastaisuus ja isänmaallinen retoriikka veivät vaaliohjelman sisällöstä suurimman osan.³⁴⁹

Edistyspuolueen iskulauseena oli ”Vaaleihin! Kommunismia vastaan! Lain ja oikeuden sekä lujan hallituksen ja kansanvallan puolesta!”.³⁵⁰ Edellisten vaalien tapaan edistyksen kärkiteemana olivat parlamentarismien kriisin korostaminen ja vahvan enemmistöhallituksen kannattaminen. Tämän voi tulkita eräänlaisena ”kaksilla rattailta” kulkemisena, sillä lapualaisen liikehdinnän ytimessä oli epäluottamus edustuksellista demokratiaa kohtaan ja ”laittoman laillisuuden” vastustaminen. Edistys kannatti kuitenkin vahvaa, laillisuuteen nojaavaa politiikkaa, ja suurin osa ohjelmasta

---

³⁴⁴ ”Väkivaltaa vastaan – kansanvallan puolesta!”, SS 25.8.1930.

³⁴⁵ ”Avaa silmäsi”, SS 27.9.1930.

³⁴⁶ ”Uudenmaan läänin vaalipiirin vaalilipun kuvio”, SS 19.9.1930.

³⁴⁷ ”Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin vaalilippu”, AL 26.9.1930.

³⁴⁸ ”Vaaleihin työväenluokan oikeuksien ja kansanvallan puolesta – väkivaltaa ja taantumusta vastaan”, SS 23.9.1930.

³⁴⁹ ”Maalaisliiton vaalijulistus”, Ilkka 7.8.1930.

³⁵⁰ ”Vaaleihin!”, HS 10.8.1930.

oli mielivaltaisuuksien ja laittomuuksien vastaista argumentointia. Tästä huolimatta ohjelma päättyy kädenojennukseen lapualaisten suuntaan:

KANSALAINEN! On toteutettava se, mitä valtioelämämme tervehdyttämiseksi tarkoittavassa viimeaikaisessa kansannousussa on hyvää ja isänmaallista: Kommunismi on tukahdutettava! Mutta näissä vaaleissa ei ole kysymys yksinomaan tästä, vaan on kysymys muustakin. Valitse ja vastaa, tahdotko samalla taistella lain ja oikeuden sekä lujan hallituksen ja kansanvallan puolesta.³⁵¹

Pienviljelijäpuolueen diskurssi ja retoriikka eivät siis paljoa eronneet valtapuolueiden diskursseista vaan ne olivat kiinteästi osa samaa kokonaisuutta. Kommunismin ja laillisuuden kannattamisen suhteen se ei eronnut juurikaan edistyksen tai Maalaisliiton retoriikasta, mutta rivien välistä löytyvä yhteiskunnallis-reformistinen linja suoraa toimintaa suosivan puheen sijasta oli selkeä myönnytys vasemmistolle, jonka kanssa puolueella oli huomattavan paljon yhteistä poliittista ja aatteellista maaperää.

6.5 Isänmaa ja Pienviljelijä eli mihin Suomen Pienviljelijäin Puolue pyrkii

Isänmaallisuus oli vaaliteemana pienviljelijäpuolueen näkyvin kärki, jota alleviivattiin kokonaisen vaalivihkosen voimin. Eino Yliruusin kirjoittama, otsikolla ”Isänmaa ja Pienviljelijä eli mihin Suomen Pienviljelijäin Puolue pyrkii” ja kahden markan hintaan myyty kirjanen piti sisällään kuudentoista sivun verran vaalipropagandaa.³⁵² Sisällöltään se oli melko samankaltainen vaalijulistuksen perusteiden kanssa, vaikka painopiste oli pienviljelijäpuolueen isänmaallisuuden korostamisessa. Maalaisliiton ja sosiaalidemokraattien pienviljelijäpolitiikkaa kritisoitiin totuttuun tapaan, mutta talous- ja asutuskysymysten kohdalla sisältö oli jossain kohdin jopa alleviivaavan populistista, sillä varsinkin asutuskysymyksen ongelmana esitetty väestön siirtyminen kaupunkeihin kuvattiin varsin synkän sävyisesti:

Kaupungit ja teollisuusyhdyskunnat, uuden ajan Moolokki, vievät vuosittain tuhansia maaseudun nuoria naisia ja miehiä, sen voimakkainta ja elintarmoisinta ainesta, uhrattavaksi näiden kulttuurikeskusten alttarilla. Niin kauvan kun tämä nuoriso on varustettu maaseudun ja pienviljelijäkotien kristillis-siveellisellä kasvatuseriaatteilla ja turmeltumattomalla luonnonmukaisella elämäntavalla, niinkauvan kehitys kulkee eteenpäin. Mutta jos tämä kaupunkien kansoittajajoukko on elämäntavansa ja -tarmonsensa kadottanut, maaseudun kurjien olojen synnyttämää kurjinta kurjalistoa, silloin alkaa yhteiskuntaelämän kuolemantauti työnsä ja inhimillinen kehitys kulkee taaksepäin, kuten

³⁵¹ ”Vaaleihin!”, HS 10.8.1930.

³⁵² ”Taamalan maalta”, SP 9.10.1930.

muinoisessa Kreikassa. Eikö silloin tämä tulevaisen yhteiskunnan jäsenien kasvatustyö, mitä pienviljelijäkodeissa tehdään, ja mitä me sen hyväksi [sic] tahdomme tehdä, ole isänmaallisuutta sen kauneimmassa mielessä?³⁵³

Kaupunkien ja teollisuuskeskusten kuvaaminen siveellisen maaseudun nuorison turmelevaksi sultusuuniksi on selkeästi retoriikaltaan alkiolaista perua ja sävyltään muusta tekstistä poikkeavaa. Alkio puhui muun muassa suurkaupunkien tuottamasta ”kuonasta”, joka ”kasaantuu kaupunkien laidoilte”, ja tämä oli erityisesti varoituksena niille, jotka ajattelivat suurkaupunkien ja kehityksen tuottavan rikkautta koko kansakunnalle.³⁵⁴ Kristillis-siveellisen ja nimenomaan kodeissa tapahtuvan kasvatustyön merkityksen korostaminen olivat saman maaperän tunnustelua, mihin lapualaiset vetosivat omalla isänmaallis-herätyksellisellä diskurssillaan. Lapualaisuuden ja oman puolueen yhteneväisyydet lähtökohtien suhteen tunnustetaan suoraan: ”Suomen Pienviljelijäin Puolueen perustamisen syyt ovat alkuaan oikeastaan aivan samat kuin lapualaisliikkeellä, vaikka niistä vedetty johdtopäätös onkin ollut niin peräti vastakkainen”³⁵⁵. Lähiaikojen tapahtumien kuvaus asettui sellaiseen narraatioon, missä koko kansa oli yksimielinen kommunismin vastustamisesta, mutta lapualaisten ja terrorin otettua vallan tulevat vaalit olivat totuuden paikka – laillisuus vai diktatuuri.³⁵⁶

Yleisen pienviljelijädiskurssin siirtyminen kohti oikeiston kritiikkiä oli seuraus yhteiskunnallisen keskustelun polttopisteen äkillisestä siirtymisestä poliittisen kentän oikealle laidalle – tai vasemmalle, perspektiivistä riippuen. Vielä vuoden 1930 alkupuolella harva kuvitteli lapualaisuuden olevan niin realistinen uhka edustukselliselle demokratialle kuin miksi se oli nopeasti muodostunut kevään jälkeen. Tämä oli nopeasti nostanut kokoomuksen osakkeita ja vienyt sen myös hallitusvastuuseen, seikka mikä teki siitä myös poliittisen kritiikin kohteen. Oppositiossa tiukasti ollut kokoomus ei ollut ideologisesti kilpakumppani pienviljelijäpuolueelle, sillä yhteistä maaperää oli hyvin harvoissa asioissa – yhteisistä äänestäjistä ei siis tarvinnut juuri kamppailla, sillä vaaleissa oli kyse arvoista ja moraalista maatalouspolitiikan sijasta.

Lapualaisuuden uudelleennousu muutti tilanteen täysin, sillä julkisessa keskustelussa diskursiivinen tila kapeni hyvin dramaattisesti. ”Isänmaan ja kansanvallan puolesta” oli kamppailua samoista käsitteistä, ja *kommunismin vastustaminen* osa tätä kamppailun puheavaruutta. *Isänmaan* ja *kansanvallan* asettaminen samaan yhteyteen ja toistensa rinnan oli toisaalta selkeä vastalause sellai-

---

³⁵³ Yliruusi 1930, 13.

³⁵⁴ Alkio 1919, 96.

³⁵⁵ Yliruusi 1930, 5.

³⁵⁶ Yliruusi 1930, 1–5.

selle oikeistolaiselle retoriikalle, jonka mukaan ”laillisuus ja kansanvalta” tai ”laillisuusrintama” olivat pelkkä pilkan kohde tai vasemmistolaista haihatusta.³⁵⁷ Lapuanliikkeen keskeisenä diskurssina oli ”epäisänmaallisen laillisuuden” kyseenalaistaminen ja legitiimiksi koetun mutta illegaalina toiminnan korostaminen. Kysymyksessä oli siis *isänmaallisuudesta* käyty määrittelykamppailu, jossa oikeanlaisen isänmaallisuuden taakse asettuminen nähtiin ensisijaisena tärkeänä julkisen poliittisen keskustelun kannalta. Poliittinen konjunkturi ei antanut tilaa muiden asiakysymysten tai diskurssien esiintuomiselle, sillä suuri poliittinen yleisö tiedosti sen, että vuoden 1930 vaaleissa oli mahdollisesti kyse koko parlamentaarisen demokratian jatkuvuudesta. Pienviljelijäpuolueen perustamisesta lähtien alkanut muodollinen kommunismin vastustaminen asetti myös tämän diskurssin toistamiselle tietynlaiset paineet, sillä yhdessä julkisen keskustelun reunaehtojen kanssa vaihtoehtoiset vaalijulistuksen kärjet olivat sangen vähissä.

6.6 Syksyn vaalit 1930 ja sen seuraukset

Kesän 1930 levottomuudet heijastuivat monilla tavoin syksyllä käytyihin vaaleihin, ja vaalien keskeinen kysymys oli, saavatko oikeistolaiset tavoittelemansa vaalivoiton. Ennen eduskunnan hajotusta niin sanotut kommunistilait oli äänestetty vaalien ylitse lepäämään, mikä oli ollut keskeinen syy uusille vaaleille, sillä lakien mahdollisimman nopean toimeenpanon kannalta oli keskeistä saada eduskuntaan vankka oikeistoedustus. Tälle oli käytännössä hyvät edellytykset, sillä lapualaisten painostuksesta kommunistit oli poistettu eduskunnasta, ja näiden osallistuminen vaaleihin oli tehty vaikeaksi. Joitain kommunistisia vaaliliittoja osallistui vaaleihin tästä huolimatta.³⁵⁸ Näissä olosuhteissa käydyt vaalit olivat teemansa puolesta vahvasti lapualaiskysymykseen keskittyneet, ja kysymykset laillisuudesta, laittomuudesta, isänmaallisuudesta sekä kommunismista olivat koko poliittisessa diskurssissa vahvasti läsnä.

Lapualaisten terrori ei kohdentunut ainakaan kovin voimakkaasti pienviljelijäpuolueen ehdokkaisiin, vaikka yksi uhkaava tapaus oli Karviassa. Suomen Lukko esti pienviljelijöiden järjestämän puhetilaisuuden repimällä tilaisuuden mainokset alas ja korvaamalla ne peruutusilmoituksilla. Tämän lisäksi lukkolaiset kielsivät tilaisuuden järjestäjää tarjoamasta huoneistoa pienviljelijöiden käyttöön. Illalle suunniteltu tapahtuma peruutettiin, mutta paikkakunnalle saapuneet puhujat järjestivät korvaavan tilaisuuden seuraavalle aamulle ja tilaisuus pidettiin onnistuneesti.³⁵⁹ Suomen Pienviljelijässä Yliruusin väitettiin joutuneen oikeistolaisen ”työmaaterrorin” uhriksi, ja Metsämiesten Keskusseuran

---

³⁵⁷ Vares & Uino 2007, 62, 65.

³⁵⁸ Soikkanen 1975, 520–521.

³⁵⁹ ”Taamalan maalta”, SP 4.10.1930.

sisällä väitettiin tapahtuneen painostusta, minkä seurauksena Yliruusi erotettiin seuran sihteerin virasta, jossa hän oli toiminut neljä vuotta. Syynä tälle toimelle pidettiin Yliruusin ehdokkuutta eduskuntavaaleissa, vaikka erottamiselle ei sinänsä annettu perusteita.³⁶⁰

Tuloksiltaan vuoden 1930 vaalit olivat todennäköisesti sen mukaiset, mitä vaaleilta oli odotettu yleisesti – isänmaallinen vaaliliitto ja oikeistopuolueet yleisesti menestyivät melko hyvin ja sosiaalidemokraatit kärsivät periaatteessa tappion, sillä vaikka he kasvattivat edustajapaikkojaan seitsemällä paikalla kuuteenkymmeneenkuuteen, niin kommunistien poissulkeminen eduskunnasta käänsi yleistä poliittista painopistettä oikealle. Maalaisliitto menetti yhden paikan pienviljelijäpuolueelle, joka sai näin ensimmäisen paikkansa eduskunnassa.³⁶¹ Paikka meni Oulun läänin eteläisellä vaalipiirillä ehdokkaana olleelle maanviljelijä Yrjö H. Kestille.³⁶² Puolueessa toiveet menestyksestä olivat olleet selkeästi korkeammalla, sillä yleisesti pyrittiin lietsomaan sellaista propagandaa, jonka mukaan jopa kolmannes eduskuntapaikoista olisi pienviljelijäpuolueen toimesta täytettävissä, jos pienviljelijäluokka vain järjestäytyy homogeeniseksi poliittiseksi liikkeeksi. Viikkoa ennen ääntenlaskennan virallisia tuloksia oli kuitenkin selvää, että varsinaista suurvoittoa ei ollut tulossa. Syyksi Yliruusi perusteli liian lyhyttä valmistautumisaikaa vaaleihin, jotka tulivat taas ennenaikaisesti. Tästä johtuen myös aluillaan olevan piirijärjestötoiminnan vaalityöskentely oli vaikeaa, koska vastaperustetuilla järjestöillä ei ollut rahaa, eikä sitä paljoa ollut puolue toimikunnallakaan. Myöhästynyt arpajaislupa myös heikensi taloudellista tilannetta. Vastustajien päälle käyminen koko painolla ”niin oikealla kuin vasemmalla” olivat Yliruusin mielestä vaikeuttaneet vaalityöskentelyä, ja pienviljelijöitä vastaan taistellessaan vastustajat käyttivät ”mitä rivointa vääristelyä ja valhetta”.³⁶³

Kestin valinnasta eduskuntaan ei hirveästi iloittu pienviljelijälehdessä, sillä koko asia noteerattiin vain lyhyesti 18. lokakuuta ilmestyneen³⁶⁴ lehden kolmannella sivulla.³⁶⁵ Asiaan vaikutti osittain presidentti Ståhlbergin kyyditys ja sen jälkipyykki, jotka olivat selkeitä etusivun uutisia ja puheenaiheita.³⁶⁶ Kestin valinta saattoi tulla myös puolueen valtaapitäville pienoisenä yllätyksenä,

---

³⁶⁰ ”Uusi tapaus työmaaterroria”, SP 4.10.1930.

³⁶¹ Jääskeläinen 1973, 217–219.

³⁶² ”Yrjö Kesti” [<https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/910716.aspx>]. Luettu 31.10.2016.

³⁶³ ”Tuloksia odotettaessa”, SP 4.10.1930.

³⁶⁴ Edellisen, 4.10. ilmestyneen lehden ja seuraavan, 18.10. ilmestyneen lehden välillä oli kahden viikon tauko, joka viittaisi toimituksen pitäneen lomaa vaaliurakan jäljiltä.

³⁶⁵ ”Pienviljelijäin oman puolueen tarpeellisuus”, ”Uusi eduskunta”, 18.10.1930.

³⁶⁶ ”Järjestys palautettava”, ”Presidentti Ståhlberg sai Helsingissä juhlallisen, sydämellisen vastaanoton”, SP 18.10.1930.

sillä ilmeisesti ennestään tuntematon ja poliittisesti kokematon Kesti ei ollut varsinainen ykkösehdokas³⁶⁷. Oulun läänin edustajaehdokkaiden esittelyssä Kesti sai huomattavan vähän palstatilaa, eikä hänen esittelyään ollut varustettu valokuvalla, toisin kuin seitsemällä muulla ehdokkaalla.³⁶⁸ Huomionarvoista on kuitenkin se, että Kesti ajoi ohitse ehdolla olleesta, Maalaisliiton entisestä kansanedustajasta Eetu Takkulasta³⁶⁹.

Vaalien kokonaistulos oli toisaalta odotettavissa, sillä vähävaraisen puolueen menestyksen kannalta poliittinen tilanne oli muuttunut epäsuotuisaksi. Talousasioiden ja asutuskysymyksen esillä pitäminen oli muuttunut hankalaksi, kun julkisen puheen valloittanut ääriliikehdintä rajasi julkisen keskustelun tilaa ja tuotti uudet reunaehdot julkisen puheen mahdollisuuksille. Lapualaiskysymyksessä vallittu strategia, eli isänmaallisuuden omaehtoinen määrittely vastakohtana lapualaisuudelle ja fasisistiselle nationalismille, ei välttämättä tuottanut tulosta. Oikeistossa puoluetta oli helppo vähätellä ja mustamaalata kommunistisena liikkeenä. Sen sijaan vasemmalla liikkeen tuomitseminen pikkuporvarilliseksi oli yhtä helppoa, sillä lähinnä Suomen Pienviljelijän tiedotuksen varassa ollut puoluekuva ei antanut kovinkaan myönteisiä mahdollisuuksia oman äänen julkituomiselle.

Suomen pienviljelijäin puolueen vaalimenestys ei ollut varsinaisesti puoluejärjestelmää ravisteleva menestys, mutta toisaalta se oli ensimmäinen uusi puolue Suomen kansanedustuslaitoksessa puoluejärjestelmän vakiintumisen jälkeisellä ajalla. Vuoden 1919 jälkeen puoluekenttää olivat hallinneet kokoomus, Maalaisliitto, ruotsalainen kansanpuolue, edistyspuolue, sosiaalidemokraatit ja kommunistit.³⁷⁰ Vaalilinjana toiminut isänmaallisuuden korostaminen ja kommunismin ”vastustaminen” koituivat mahdollisesti puolueen epäonneksi. Pienviljelijäpuolue sai tästä huolimatta huomattavan määrän ääniä monilla sellaisilla Oulun läänin eteläisen vaalipiirin paikkakunnilla, joilla oli aiemmin ollut vahva kommunistien kannatus.³⁷¹ Kuitenkin pienviljelijäpuolueen kommunismin vastainen linja saattoi karkottaa sellaisia kommunisteja, jotka oman puolueen lakkauttamisen jälkeen päättivät toimia kommunistien johdon ohjeistusta vastaan ja pohtivat mahdollisesti jäljelle jääneiden vasemmistovaihtoehtojen, eli sosiaalidemokraattien ja pienviljelijäpuolueen välillä. Tilastojen valossa So-

---

³⁶⁷ Kyseessä oli yhden nimen vaalilistat (”Suomen Pienviljelijäin Puolueen ehdokkaita”, SP 13.9.1930.).

³⁶⁸ ”Suomen Pienviljelijäin Puolueen ehdokkaita”, SP 13.9.1930.

³⁶⁹ Maanviljelijä Takkula oli eduskunnassa vuodet 1917–1922 (”Eetu Takkula” [<https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/911588.aspx>]. Luettu 31.10.2016).

³⁷⁰ Rantala 1971, 480–495.

³⁷¹ Lackman 1985, 288.

sialistisen työväen ja pienviljelijäin vaaliliiton äänestäjät siirtyivät enimmäkseen sosialidemokraattien kannattajakuntaan,³⁷² mutta toisaalta kohonnut äänestysaktiivisuus vaikeuttaa arviointia. Äänestysaktiivisuus kohosi 10,3 prosenttiyksikköä, ja joissain tapauksissa kommunistien äänestämistä oli mahdollisesti vaikeutettu.³⁷³

---

³⁷² Rantala 1971, 488.

³⁷³ Soikkanen 1975, 520–521.

7. Päätelmiä

Suomen pienviljelijäin puolue perustettiin keskellä 1920-luvun lopun lamaa ja sellaisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa niin sanottu pienviljelijäkysymys oli keskeisenä poliittisena kysymyksenä kautta maan. Torpparikysymyksen muuttuminen ja artikuloituminen pienviljelijäkysymykseksi oli osaltaan seurausta maareformien vaikutuksesta, sillä asutuslait ja torpparinvapautus olivat muuttaneet maaseudun yhteiskunnallisia suhteita sellaiseen suuntaan, jossa pienviljelijät olivat objektiivisten yhteiskunnallisten suhteiden näkökulmasta siirtyneet maatyöläisistä osaksi omistavaa yhteiskunnallista luokkaa. Tämän muutoksen poliittiset vaikutukset eivät olleet valtakunnan puoluepolitiikan tasolla muuttaneet puoluedynamiikkaa, vaikka sen vaikutukset saattoivat näkyä joissain linjauksissa ja yleisessä, julkisessa diskurssissa. Yleisen diskurssin mukaista oli olla yhtä mieltä siitä, että pienviljelijä- ja asutuskysymys olivat tärkeä ja keskeinen yhteiskunnallinen ongelma, joka tulisi ratkaista. Se, että oliko esimerkiksi Maalaisliiton maatalouspolitiikan linjan muutos kohti tuottajalinjaa seurausta torpparinvapautuksesta vai muista seikoista ei kuulu tämän tutkielman kysymyksenasetteluun suoranaisesti, mutta välillisesti se ainakin tarjosi pienviljelijäpuolueen identiteetin luomiselle talouspulan konjunktuurissa otollisen tilan tuottaa sellaisia populaari-demokraattisia interpellaatioita, jotka vetosivat alkiolaisen perinteen ja agraariradikaalin vasemmistolaisuuden nimeen vannoneille maalaisliittolaisille.

Sosiaalidemokraattien suhteen pienviljelijäpuolueen identiteettipolitiikka nojasi marxilaisen vallankumouksellisen sosialismin vastaisuudelle ja yksityisomistamisen ihanteen säilyttämiselle. Yhdistettynä ”neutraaliin” pienviljelijäideologiaan ja alkiolaiseen antikapitalismiin pienviljelijäliikkeen diskurssi tasapainoili kommunismin vastaisuuden ja liki sosialistisen talouseetoksen välillä. Vasemmistolaisuuden vastaisuutta on jossain määrin pidettävänä strategisena, diskursiivisena käytäntönä – puolueessa vaikutti sellaisiakin tunnettuja revisionistisia marxilaisia, kuten entinen sosiaalidemokraatti Timo Korpimaa, joka oli entisessä puolueessaan ajanut pienviljelijän asiaa marxilaisessa viitekehyksessä. Marxilaisuuden vastaisuudella tarkoitettiin ensisijaisesti vallalla ollutta kautskyläis-marxilaista suuntausta, joka painotti luokkataistelua ja väheksyi agraarikysymyksiä redusoiden ne osaksi laajempaa marxilaista historianfilosofiaa, jossa maatalous nähtiin menneisyyden tuotantomuotona, joka oli väistymässä teollistumisen tieltä.

Taluspoliittiset interpellaatiot lähtivät pientilallisten ahdingosta ja niiden artikuloimisesta agraaripoliittiseen ratkaisumalliin. Luoton puute, työttömyys ja velkakysymys palautuivat asutuskysymykseen – keskeisenä ongelmana nähtiin Lex Kallion toimimattomuus ja tilattoman väestön maantarve. Vaikka talouskysymykset näyttelivät huomattavaa osaa puolueen ohjelmasta ja vuoden 1929 vaalijulistuksesta, oli niiden ohessa kuitenkin huomattava määrä muitakin ohjelmakohtia – tämä

seikka yhdessä kohtuullisesti menestyneen lehtihankkeen kanssa viittaa siihen, että projektissa lähdettiin määrätietoisesti raivaamaan tilaa uudelle puolueelle, eikä kyseessä ollut pelkästään talouslauman vaikutuksista syntynyt protesti.

Maalaisliiton ja sosiaalidemokraattien väliin itsensä asemoinut puolue sai myös molemmista ”arkkivihollisistaan” mukaan joitain entisiä kansanedustajia ja puolueaktiiveja. Poliittisten linjausten suhteen yhteneväisyydet olivat lievän voittopuoleisesti vasemmalle kallellaan, joka näkyi esimerkiksi puolueohjelmassa radikaalina suojeluskunnan vastaisuutena eli vaatimuksena suojeluskuntien lakkauttamisesta. Vuoden 1929 vaalien keskeisenä teemanana olleen virkamiesten palkkakysymyksen suhteen pienviljelijäpuolue lähti Maalaisliiton ja palkankorotusten vastaiselle linjalle. Suomen Pienviljelijässä Maalaisliittoa yritettiin kuvata sellaisena puolueena, joka ei todellisuudessa vastustanut virkamiesten palkankorotuksia. Radikaalien ”herravastaisten” maalaisten äänet todennäköisesti jäivät Maalaisliittoon sen muodollisesti virkamiesvastaisen vaaliohjelman myötä.

Kommunismien vastaisuus oli ollut osa pienviljelijäpuolueen diskurssia jo ennen tilanteen polarisoitumista, ja se oli osa myös muiden puolueiden vastadiskurssien synnyttämää painetta. Erityisesti oikeistossa pienviljelijäpuolue oli leimattu ”kommunistien salajuoneksi”, mihin puolueessa pyrittiin vastaamaan näkyvällä kommunismin vastaisuudella, joka oli oikeastaan kaikkien muidenkin puolueiden vaalistrategia sosiaalidemokraatteja lukuunottamatta. Lapualaisuuden nousu kuitenkin pakotti puolueen myös reagoimaan fasisista oikeistoa vastaan, jonka myötä pienviljelijäpuolue vastusti sekä radikaalia oikeistoa että vasemmistoa. Tämän puolue pyrki saavuttamaan artikuloimalla isänmaallisuuden käsitteen osaksi omaa identiteettiään ja nostamalla sen keskeiseksi vaaliteemakseen. Tässä suhteessa osa vaalitematiikasta ”omittiin” isänmaalliselta vaaliliitolta.

Millä tavoin pienviljelijäpuolue oli sitten populistinen? Tutkimuskirjallisuudessa on nostettu esille perinteisiä typologioita, kuten puolueen populistinen talouslinja tai ”herraviha”, joiden suhteen olen osoittanut puolueen olleen rationaalisella ja argumentoidulla linjalla. Rationaalinen argumentaatio tai sen puute ei sinänsä tee puolueista populistisia tai epäpopulistisia, sillä tähän vaikuttaa enemmänkin se tapa, jolla puolue diskurssissaan kykenee artikuloimaan talousasiat kansalle uskottavaan muotoon. Monissa kohdin luotto- ja velkakysymykset tuotiin ohjelmatasolla esille epäpopulistisen seikkaperäisesti, eikä puolue lähtenyt yksinkertaistamaan talousohjelmaansa ”iskevään” muotoon. Tiivistetysti esitettynä Suomen pienviljelijäin puolue oli typologisessa mielessä jossain määrin populistinen puolue, mutta ei missään nimessä populistisen puolueen arkkityyppi tai ideaalimalli.

Kuten tutkimuksessa on usein todettu, varhainen ja alkiolainen Maalaisliitto oli monessa suhteessa populistinen kansanliike, ja pienviljelijäpuolue pyrki aktiivisesti assosioimaan itsensä tämän poliittisen tradition jatkajaksi. Tämä mahdollistui sitä kautta, että Maalaisliiton enemmistö oli

hylännyt alkiolaisen populismin, mutta se ei tarkoittanut sitä, että Maalaisliitto olisi hylännyt populismia sinänsä. Jos katsotaan vuoden 1929 vaalien pääkysymystä, eli virkamiesten palkankorotuksia ja niiden vastustamista, on perusteltua väittää Maalaisliiton olleen tässä suhteessa pienviljelijäpuoluetta populistisempi. Maalaisliitto syytti kokoomusta ja edistyspuoluetta korruptiosta ja korosti virkamieskoneiston yksinkertaistuttamista suomalaisten hyväksi. Maalaisliitto pyrki väistämään palkankorotuskysymystä parhaansa mukaan, sillä puolueen sisäiset ristiriidat yritettiin häivyttää pois julkisesta keskustelusta ja poliittisista linjauksista. Pienviljelijäpuolue olisi voinut populistisesti kosiskella Maalaisliiton sisäistä vasemmisto-oppositiota voimakkaalla palkankorotusvastaisuudella, mutta se myötäili sosiaalidemokraatteja siinä suhteessa, että palkankorotusten vastustamiseen lisättiin erilaisia reunaehtoja, kuten pienipalkkaisten virkamiesten palkankorotusten hyväksyminen. Suojeluskuntien vastustaminen yksittäisenä interpellaationa on esimerkki pienviljelijäpuolueen ambivalenttisesta populismista, sillä oikeistolaisen järjestelmän radikaali vastustaminen on helppo nähdä työväenluokkaisena eikä niinkään populaaridemokraattisena interpellaationa. Toisaalta suojeluskuntia vastustettiin vetoamalla kansan yhteiseen etuun ja taloudelliseen kantokykyyn.

Luokka- ja populistidiskurssin välillä tasapainoilu oli epämääräinen momentti puolueen tavoitteessa luoda toisaalta pienviljelijöiden luokkasubjekti poliittisen ohjelmansa kannattajiksi, kun toisaalta diskurssi oli ajoittain yleisen, kansan subjektin tasolla. Erityisesti puolueen viljelemä ”kolmannen tien” retoriikka ja sosialismin ja kapitalismin välisen ristiriidan ratkaiseminen olivat osa tätä populistista diskurssia, kun taas tietynlainen luokkadiskurssi asettui tämän kanssa ristiriitaan. Tämä myös näkyi ohjelmatasolla, sillä nimenomaisesti pienviljelijäluokan etuja ajava politiikka oli puolueen keskeisenä tavoitteena yleisempien tavoitteiden ollessa taustalla. Tavoitteena pienviljelijäluokkasubjektin tuottamisessa oli tuoda esille pienviljelijäluokan ja maatyöväestön – joka pyrittiin nostamaan itselliseen asemaan osaksi pienviljelijäluokkaa – suuri koko verrattuna teolliseen työväestöön, suurtalonpoikaistoon tai porvaristoon. Ongelmana oli valmiin poliittisen pienviljelijäidentiteetin puuttuminen. Vaikka pienviljelijäliitot, erilaiset pienviljelijäidentiteettiä tuottavat koneistot ja yleinen aikalaisten maailmankuva loivat edellytykset pienviljelijöiden poliittiselle liikkeelle, oli tämä potentiaali onnistuttu hajauttamaan oikeastaan koko suomalaisen poliittisen kentän laajuudelle. Toinen ongelma oli näkyvyys ja toiminnan rajallisuus, sillä valtapuolueiden hegemonian rikkomiseksi puolue olisi tarvinnut huomattavasti enemmän näkyvyyttä ja varallisuutta. Julkisessa diskurssissa käyty jatkuva määrittelykamppailu siitä, mitä pienviljelijät edustavat, ja heitä heidän tulee äänestää, loivat riittämättömät reunaehdot nopealle suosion kasvattamiselle, sillä lähes kaikki vanhat puolueet pyrkivät tuottamaan pienviljelijöille suunnattuja ohjelmia.

Fasismien ja lapuanliikkeen menestyskulku asetti puolueelle ongelmia, sillä toisaalta kommunismin vastaisuuden ja isänmaallisuuden korostaminen olivat universaalia, kansan subjektille suunnattua retoriikkaa. Poliittisen tilanteen tulenarka luonne myös pakotti maltillisemmat puolueet muotoilemaan sanomansa sisällöltään hyvin ympärilyöreeksi, ja tässä suhteessa pienviljelijäpuolue ei ollut poikkeus. ”Kommunismien vastustaminen” ja ”isänmaallisuuden puolustaminen” olivat populistista retoriikkaa, joka pyrki vetoamaan mahdollisimman laajaan äänestäjäpohjaan. Puolue sai vuoden 1930 ”lapualaisvaalien” myötä ensimmäisen kansanedustajansa, mutta oliko se populistisen diskurssin ansiota, vai pääsikä ensimmäinen pienviljelijäedustaja eduskuntaan poliittisesta tilanteesta huolimatta. Kysymys on mielenkiintoinen, mutta sekä äänestysaktiivisuuden nousu että kommunistien äänestäjien siirtyminen muiden puolueiden kannattajiksi tekevät kysymyksestä vaikeasti arvioitavan. Joitakin kommunisteja pienviljelijäpuolue sai varmasti tuekseen, mutta kommunistien äänen aktiivinen tavoittelemien olisi ollut poliittisen tilanteen johdosta vaarallinen liike.

Lapuanliike ja kommunismi rajasivat julkista keskustelua sellaiseen tilaan, jossa näitä kahta kysymystä koskevat populaaridemokraattiset interpellaatit olivat dominoivia. Asettuessaan lapuanliikettä ja fasismia vastaan näiden liikkeiden varhaisessa vaiheessa pienviljelijäpuolue ei kyennyt esittäytymään uskottavana ”talonpoikaisena” kommunismin vastaisuuden kanavana lapualaisien tapaan, vaan pelkästään fasismien vastaisena toimijana. Puolueessa oli toki vastustettu kommunismia jo alusta alkaen, mutta puolue oli ollut antikommunismissaan melko maltillinen, ja kommunismikysymys oli ylipäättään muun ohjelman taustalla. Pienviljelijäpuolueen laillisuutta korostaneen rationaalisen argumentaation ja populistis-fasistisen liikkeen toimintaa ja reaktiivisuutta korostaneiden diskurssien välillä oli suuri ero. Puolue ei kyennyt tehokkaasti kuromaan tätä eroa umpeen kilpailukseen lapuanliikkeen kanssa, vaikka pienviljelijäpuolueen populistinen liike kommunismin vastaiseen diskurssiin oli yritys tehdä puolueesta laillisuuteen nojaava antikommunistinen vaihtoehto.

Parlamentarismien kriisi ja talouslama olivat voimakas kasvualusta populismille, sillä sekä ideologisen että materiaalsen tason kriisit yhtäaikaaisesti mobilisoivat kansalaisia luoden epäuskoa vallitsevia puolueita ja koko poliittista järjestelmää vastaan. Lapuanliike lunasti populistisena liikkeenä tämän mahdollisuuden kanavoimalla onnistuneesti talonpoikaisen tyytymättömyyden kommunismin vastaisuuteen. Pienviljelijäpuolue oli yrittänyt esittää itseään mahdollisena vaa’ankieliase-maa näyttelevänä puolueena, joka kykenisi palauttamaan edustukselliseen demokratiaan vahvat hallitukset ja toimivan politiikan, mutta kansalaisten keskuudessa fasistinen populismi ja parlamentarismien vastaisuus olivat hetkellisesti uskottavampia vaihtoehtoja.

Populismi politiikan keskeisenä käytäntönä *kansan* subjektia tuottamalla ei hämää populistin käsitettä sen enempää kuin normatiivisesti määrittä ymmärrystä populismista sinänsä. Eräiden typologioiden tai vaihtoehtoisten teorioiden kestävyyttä se tosin haastaa, sillä uudemmassa tutkimuksessa korostunut oikeistopopulismi ja sen varaan nojautuva teoretisointi ei tue historiallista tutkimusotetta, ellei populistin historiaa rajata merkittävästi, kuten esimerkiksi Müller tekee. Populismien mieltäminen pelkästään oikeistopopulismiksi hämää julkisessa keskustelussa tapahtuvaa populistin määrittelyä, sillä oikeistopopulismia vastaan esitetyt, pohjimmiltaan normatiiviset kannanotot jakavat poliittista tilaa populistisiin ja anti-populisteihin. Tämän voi nähdä yhteiskunnallisen keskustelun kannalta epäsuotavana, sillä tällaisessa tilanteessa ovat vastakkain instituutiot ja puoluerakenteet ja niitä vastaan sen ulkopuolelta tulevat kansanliikkeet, jotka tuomitaan niiden ohjelmallisesta sisällöstä piittaamatta populistisiksi ja demokratian tai yhteiskunnallisen monimuotoisuuden vastaisiksi. ”Vanhat puolueet” tuomitsivat pienviljelijäpuolueen näkökulmasta riippuen kommunistiseksi harhautukseksi, porvarilliseksi salajuoneksi tai vain puhtaaksi opportunistiseksi. Samanlaista vastadiskursiivista toimintaa on havaittavissa myös nykyisessä keskustelussa populismista, mikä on omiaan syventämään yhteiskunnallista polarisaatiota populistisiin ja anti-populisteihin.

Pienviljelijäpuolue pyrki edistämään pienviljelijöiden yhteiskunnalliseen asemaan liittyvää poliittista keskustelua ja omalla tavallaan se myös pystyi tähän. On epäselvää, kuinka merkittävää se lopulta oli pienviljelijöiden aseman kannalta, mutta myös muut puolueet olivat kiinnostuneita pienviljelijöistä, ja pienviljelijäkysymystä pidettiin yhteiskunnallisesti tärkeänä ongelmana. Tämä ei ollut pelkästään pienviljelijäpuolueen ansiota, sillä pienviljelijäpuolue oli laman ja asutuskysymyksen vaikutuksesta syntynyt kansanliike. Jos populismia pidetään edustuksellisen demokratian ”herätyskellona” ilmaisemassa yhteiskunnallisia epäkohtia, voidaan pienviljelijäpuoluetta pitää köyhän maalaisväestön tyytymättömyyden ilmentäjänä.

Populismien historiaa tulee tarkastella myös ajalta ennen modernin populistin vakiintumista ja populistin käsitteen ilmaantumisesta osaksi julkista diskurssia, sillä tämän tutkielman osalta nousee tulevalle tutkimukselle ja populistin ymmärrykselle olennaisia kysymyksiä. Millä tavoin vakiintuneen puoluejärjestelmän ulkopuoliset puoluehankkeet ymmärretään populistisiksi liikkeiksi, ja miten tämä jäsentää populistin käsitteen merkitystä? Missä menee raja radikaalin, kansaa kapeasti määrittelevän ääriajattelun ja maltillisemman ”kansan etua” ajavan populistin välillä? Onko pidemmällä aikavälillä osoitettavissa jatkumoa suomalaisten populistipuolueiden ja puoluekentän sisällä? Suomalaisen populistin historia auttaa ymmärtämään nykyisyydessä käytyä keskustelua populistin luonteesta ja niistä yhteiskunnallisista tilanteista, joista populistiset liikkeet nousevat.

Lähteet ja kirjallisuus

I SANOMALEHDET

Aamulehti (AL), 25.5.1929, 28.5.1929, 26.9.1930.

Helsingin Sanomat (HS), 23.6.1929, 10.8.1930

Ilkka, 27.6.1929, 7.8.1930

Suomen Pienviljelijä (SP), 27.3.1929–18.10.1930

Suomen Sosialidemokraatti (SS), 19.6.1929, 20.6.1929, 23.6.1929, 25.8.1930, 19.9.1930, 23.9.1930, 27.9.1930

Työväenjärjestöjen Tiedonantaja (TT), 28.5.1929, 7.6.1929.

II OPINNÄYTETYÖT

Enävaara, Reijo, *Suomen pienviljelijäin puolue*. Poliittisen historian laudatur-työ Helsingin yliopiston Valtiotieteellisessä tiedekunnassa: Helsinki, 1966.

Paananen, Mauri, *Suomen Pienviljelijä- lehden mielipiteitä Suomen ulkopoliitikasta*. Suomen historian proseminarityö Jyväskylän yliopistossa. Jyväskylä, 1972.

Rantala, Tuomas, *Uusi uljas maalaisliittolaisuus? – Pääministeri J. E. Sunila ja hänen maalaisliittolainen hallituksensa 1927–1928*. Suomen historian pro gradu -tutkielma: Tampere, 2010.

III KANSANEDUSTAJAMATRIKKELIT JA VAALIOHJELMAT INTERNETISSÄ

”Kansallinen Kokoomus – Pienviljelijäin taloudellinen asema” [<http://www.fsd.uta.fi/pohtiva/ohjelmalistat/KOK/66>]. Luettu 1.2.2017

”Yrjö Kesti” [<https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/910716.aspx>]. Luettu 31.10.2016.

”Lauri Perälä” [<https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/911237.aspx>]. Luettu 3.9.2016.

”Eetu Takkula” [<https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/911588.aspx>]. Luettu 31.10.2016.

IV KIRJALLISUUS

Aatsinki, Ulla & Lampi, Mika & Peltola, Jarmo, *Hirmuvallan huolena vankilat ja tuonela – Luokka, liike ja yhteiskunta 1918-1944*. Tampere University Press: Tampere, 2007.

Ahvenainen, Jorma & Vartiainen, Henri J., 'Itsenäisen Suomen talouspolitiikka'. Teoksessa Ahvenainen, Jorma & Pihkala, Erkki & Rasila, Viljo (toim.), *Suomen taloushistoria 2 – Teollistuva Suomi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki, 1982, 175–191.

Alanen, Aulis J., *Hannes Gebhard*. Kirjayhtymä: Helsinki, 1964.

Alapuro, Risto, *Akateeminen Karjala-Seura – Ylioppilasliike ja kansa 1920- ja 1930-luvulla*. Werner Söderström Osakeyhtiö: Helsinki, 1973.

Alkio, Santeri, *Maalaispolitiikkaa I–II*. Edistysseurojen Kustannus-Oy: Helsinki, 1919.

Althusser, Louis, *Ideologiset valtiokoneistot*. Kansankulttuuri: Helsinki, 1984.

Arditi, Benjamin, *Politics on the Edge of Liberalism: Difference, Populism, Revolution, Agitation*. Edinburgh University Press: Edinburgh, 2007.

Argersinger, Peter H., *Populism and Politics – William Alfred Peffer and the People's Party*. The University Press of Kentucky: Lexington, 1974.

Bissett, Jim, *Agrarian Socialism in America: Marx, Jefferson, and Jesus in the Oklahoma Countryside, 1904–1920*. Oklahoma University Press: Norman, 1999.

Canovan, Margaret, *Populism*. Junction Books: Lontoo, 1981.

Canovan, Margaret, *The People*. Polity: Cambridge, 2005.

Ficnhelstein, Federico, 'Returning Populism to History', *Constellations* 21:4 (2014), 467–482.

Haapala, Pertti, *Tehtaan valossa – Teollistuminen ja työväestön muodostuminen Tampereella 1820-1920*. Suomen historiallinen seura: Helsinki, 1986.

Haapala, Pertti, *Sosiaalhistoria – Johdatus tutkimukseen*. Suomen Historiallinen Seura: Helsinki, 1989.

Helander, Voitto & Toivonen, Timo, 'Populistisluonteinen pienviljelijäliikehdintä Suomessa ennen vennamolaisuutta'. Teoksessa Helander, Voitto (toim.), *Vennamolaisuus – populistisena joukkoliikkeenä*. Arvi A. Karisto Osakeyhtiön kirjapaino: Hämeenlinna, 1971, 45–60.

Helander, Voitto (toim.), *Vennamolaisuus – populistisena joukkoliikkeenä*. Arvi A. Karisto Osakeyhtiön kirjapaino: Hämeenlinna, 1971.

Hild, Matthew, *Greenbackers, Knights of Labor, and populists farmer-labor insurgency in the late-nineteenth-century South*. University of Georgia Press: Athens, 2007.

Hokkanen, Kari, 'Agrarismi ja populismi'. Teoksessa Aira, Kemiläinen (toim.), *Poliittisia aatteita valistuksesta nykypäivään*. Jyväskylän yliopiston historian laitos, Yleisen historian tutkimuksia 3: Jyväskylä, 1979, 85-104.

Hokkanen, Kari, *Kyösti Kallio 1 – 1873–1929*. Werner Söderström Osakeyhtiö: Helsinki, 1986.

Howarth, David, *Discourse*. Open University Press: Buckingham, 2000.

Hyökkänen, Markku, *Aatehistorian mieli*. Osuuskunta Vastapaino: Tampere, 2002.

Hyökkänen, Markku, 'Eduard Bernsteinin sopimussosialismi – Bernsteinilaisen revisionismin tulkin-taehdotus'. Teoksessa Heiskanen, Jukka (toim.), *Sosialismi – mitä etsivä löytää?* Kansan Sivistystyön Liitto KSL r. y.: Helsinki, 1998, 82–94.

Hyvärinen, Matti et al. 'Johdanto'. Teoksessa Hyvärinen, Matti et al. (toim.), *Käsitteet liikkeessä, Suomen poliittisen kulttuurin käsitehistoria*. Vastapaino: Tampere, 2003, 9–17.

Häggman, Kai, *Metsäteollisuuden maa 2. Metsän tasavalta: suomalainen metsäteollisuus politiikan ja markkinoiden ristiaallokossa 1920-1939*. Suomen historiallinen seura: Helsinki, 2006.

Ionescu, Ghita & Gellner, Ernest, 'Introduction'. Teoksessa Ionescu, Ghita & Gellner, Ernest (toim.), *Populism – Its Meanings and National Characteristics*. Weidenfeld and Nicolson: Lontoo, 1969, 1–5.

Jussila, Osmo, Hentilä, Seppo & Nevakivi, Jukka, *Suomen poliittinen historia 1809–2009*. WSOY Oppimateriaalit Oy: Helsinki, 2009 (6. painos).

- Jussila, Petri, *Tilastomies torpparien asialla – Edvard Gyllingin maatalouspoliittinen ajattelu ja toiminta suurlakon ja sisällissodan välissä*. Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura: Helsinki, 2015.
- Jutikkala, Eino, 'Omavaraiseen talouteen'. Teoksessa Ahvenainen, Jorma & Pihkala, Erkki & Rasila, Viljo (toim.), *Suomen taloushistoria 2 – Teollistuva Suomi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki, 1982, 204–221.
- Jääskeläinen, Mauno, *Suomen kansanedustuslaitoksen historia, seitsemäs osa: itsenäisyyden ajan eduskunta 1919–1938*. Eduskunnan historiakomitea: Helsinki, 1973.
- Kannisto, Niko, *Vaaleanpunainen tasavalta – SDP, itsenäisyys ja kansallisen yhtenäisyyden kysymys vuosina 1918–1924*. Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura: Tampere, 2016.
- Kettunen Pauli, *Poliittinen liike ja sosiaalinen kollektiivisuus – tutkimus sosialidemokratiasta ja ammattiyhdistysliikkeestä Suomessa 1918-1930*. Suomen historiallinen seura: Helsinki, 1986.
- Klinge, Matti, *Vihan veljet ja kansallinen identiteetti*. Kustannusosakeyhtiö SILTALA: Helsinki, 2012.
- Koikkalainen, Petri, 'Quentin Skinner. Menneisyyden poliittinen merkitys'. Teoksessa Lindroos, Kia & Soininen, Suvi, *Politiikan nykyteoreetikkoja*. Gaudeamus Helsinki University Press: 2008, 61–86.
- Kortesoja, Matti, *Power of Articulation – Imagery of Society and Social Action in Structural Marxism and Its Critique*. Omakustanne: Tampere, 2016.
- Koselleck, Reinhart, *Critique and Crisis – Enlightenment and the Pathogenesis of Modern Society*. The MIT Press: Cambridge, 1988.
- Koselleck, Reinhart, *The Practice of Conceptual History – Timing History, Spacing Concepts*. Stanford University Press: Stanford, 2002a.
- Koselleck, Reinhart, *Futures Past – On the Semantics of Historical Time*. Columbia University Press: New York, 2002b.
- Kuisma, Markku & Henttinen, Annastiina & Karhu, Sami & Pohls, Maritta, *Kansan talous – Pellervo ja yhteisen yrittämisen idea 1899–1999*. Pellervo-Seura Ry/Kirjayhtymä Oy: Helsinki, 1999.

Kuisma, Markku, *Suomen poliittinen taloushistoria 1000–2000*. Kustannusosakeyhtiö Siltala: Helsinki, 2013.

Lackman, Matti, *Taistelu talonpojasta – Suomen Kommunistisen Puolueen suhde talonpoikaiskysymykseen ja talonpoikaisliikkeisiin 1918-1939*. Kustannusosakeyhtiö Pohjoinen: Oulu, 1985.

Lackman, Matti, *Esko Riekkö. Jääkäriväriväri, Etsivän Keskuspoliisin päällikkö, SS-pataljoonan luoja*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura: Helsinki, 2007.

Laclau, Ernesto, *Politics and Ideology in Marxist Theory*. Verso: Lontoo, 1979.

Laclau, Ernesto, 'Introduction'. Teoksessa Laclau, Ernesto (toim.), *The Making of Political Identities*. Verso: Lontoo, 1994, 1–8.

Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal, *Hegemony and Socialist Strategy – Towards a Radical Democratic Politics*. Verso: Lontoo, 2001.

Laclau, Ernesto, *On Populist Reason*. Verso: Lontoo, 2005.

Mickelsson, Rauli, *Suomen puolueet: historia, muutos, nykypäivä*. Vastapaino: Tampere, 2007.

Müller, Jan-Werner, "'The People Must Be Extracted from Within the People': Reflections on Populism', *Constellations* 21:4 (2014), 483–493.

Müller, Jan-Werner, 'Parsing populism – Who is and who is not a populist these days?', *Juncture* 22:2 (2015), 80–89.

Mylly, Juhani, *Maalaisliitto-keskustapuolueen historia 2. Maalaisliitto 1918-1939*. Kirjayhtymä: Helsinki, 1989.

Mäkinen, Riitta, 'Pienviljelysaate torpparivapautuksen takana'. Teoksessa Väänänen, Anna (toim.), *LAARI 2010 – Suomen maatalousmuseon vuosikirja*. Suomen maatalousmuseo Sarka: 2010, 31–45, [http://www.sarka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Laari_SISUSvedos2kev1.pdf]. Luettu 3.7.2016.

Niemelä, Jari, 'Keitä pienviljelijät olivat?'. Teoksessa Väänänen, Anna (toim.), *LAARI 2010 – Suomen maatalousmuseon vuosikirja*. Suomen maatalousmuseo Sarka: 2010, 7–17, [http://www.sarka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Laari_SISUSvedos2kev1.pdf]. Luettu 3.7.2016.

- Palonen, Emilia, 'Ernesto Laclau & Chantal Mouffe. Diskurssiteoriaa ja radikaalia demokratiaa'. Teoksessa Lindroos, Kia & Soininen, Suvi (toim.), *Politiikan nykyteoreetikkoja*. Gaudeamus Helsinki University Press: 2008, 209–231.
- Peltonen, Matti, *Tilalliset ja torpparit – Vuosisadan vaihteen maatalouskysymys Suomessa*. Suomen Historiallinen Seura: Helsinki, 1992.
- Peltonen, Matti, 'Torpparikysymys'. Teoksessa Peltonen, Matti (toim.), *Suomen maatalouden historia 2. Kasvun ja kriisien aika 1870-luvulta 1950-luvulle*. Suomalaisen kirjallisuuden seura: Helsinki, 2004, 217–261.
- Piering, Julie, "Diogenes of Sinope". [<http://www.iep.utm.edu/diogsino/>]. Luettu 4.10.2016.
- Raatikainen, Panu, "Ymmärtäminen vs. selittäminen ihmistieteissä". [<http://alusta.uta.fi/artikkelit/2015/01/20/ymmaartaaminen-vs-selittaaminen-ihmistieteissae.html>]. Luettu 4.3.2016.
- Railo, Erkki & Vares, Vesa, *Oikeistopopulismien monet kasvot – perussuomalaisuus poliittisen historian ja mediatutkimuksen näkökulmasta*. Suomen Toivo Think Thank: Helsinki, 2011.
- Rantala, Onni, 'Eduskuntavaalien tulokset'. Teoksessa Tarkiainen, Tuttu, *Suomen kansanedustuslaitoksen historia, yhdeksäs osa: eduskunnan valitseminen 1907–1963*. Eduskunnan historiakomitea: Helsinki, 1971, 480–517.
- Rantatupa, Heikki, '1930-luvun pulavuodet ja maatalouskiinteistöjen pakkohuutokaupat'. Teoksessa Peltonen, Matti (toim.), *Suomen maatalouden historia 2. Kasvun ja kriisien aika 1870-luvulta 1950-luvulle*. Suomalaisen kirjallisuuden seura: Helsinki, 2004, 419–442.
- Rasila, Viljo, *Suomen torpparikysymys vuoteen 1909*. Suomen Historiallinen Seura: Helsinki, 1961.
- Saarela, Tauno, *Suomalainen kommunismi ja vallankumous 1923–1930*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura: Helsinki, 2008.
- Sahlberg, Arja, *Koivu sekä tähti: ihminen, yhteiskunta, ihmiskunta Santeri Alkion tuotannossa ja poliittisessa toiminnassa*. Tampereen yliopisto: Tampere, 1995.
- Santonen Arvo, *Pienviljelijäin järjestäytymiskysymys ja pienviljelijäjärjestöjen vakiintuminen Suomessa – tutkimus maatalouden pienviljelyspoliittisesta murrosvaiheesta 1930-luvun alkuun mennessä*. Historiallisia tutkimuksia 83. Suomen historiallinen seura: Helsinki, 1971.

Silagi, Michael, 'Henry George and Europe: In Denmark the Big Landowners Scuttled the Age old Land Tax But the Smallholders, Moved by George, Restored It', *American Journal of Economics & Sociology* 53:4 (1994), 491–501.

Siltala, Juha, *Lapuan liike ja kyyditykset 1930*. Kustannusosakeyhtiö Otava: Helsinki, 1985.

Skinner, Quentin, *Visions of Politics vol. 1, Regarding method*. Cambridge University Press: Cambridge, 2002.

Silvennoinen, Oula & Tikka, Marko & Roselius, Aapo, *Suomalaiset fasistit: mustan sarastuksen ai-ruet*. Werner Söderström Osakeyhtiö: Helsinki, 2016.

Soikkanen, Hannu, *Sosialismin tulo Suomeen – Ensimmäisiin yksikamarisiin eduskunnan vaaleihin asti*. WSOY: Porvoo, 1961.

Soikkanen, Hannu, *Kohti kansanvaltaa 1. 1899-1937 – Suomen Sosialidemokraattinen Puolue 75 vuotta*. Suomen Sosialidemokraattinen Puolue: Helsinki, 1975.

Soikkainen, Timo, *Yrjö Ruutu: näkijä ja tekijä*. Werner Söderström Osakeyhtiö: Helsinki, 1991.

Stavrakakis, Yannis, 'The Return of "the People": Populism and Anti-Populism in the Shadow of the European Crisis', *Constellations* 21:4 (2014), 505–517.

Suodenjoki, Sami & Peltola, Jarmo, *Köyhä Suomen kansa katkoo kahleitansa – Luokka, liike ja yhteiskunta 1880-1918*. Tampere University Press: Tampere, 2007.

Suvanto, Antti, 'Raha- ja luottomarkkinat'. Teoksessa Ahvenainen, Jorma & Pihkala, Erkki & Rasila, Viljo (toim.), *Suomen taloushistoria 2 – Teollistuva Suomi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki, 1982, 294–307.

Taggart, Paul, *Populism*. Open University Press: Buckingham, 2000.

Takala, Jukka-Pekka, *Santeri Alkion yhteiskunnallinen ajattelu*. Tutkijaliiton julkaisusarja 11: Helsinki, 1980.

Tepora, Tuomas, *Lippu, uhri, kansakunta. Ryhmäkokemukset ja -rajat Suomessa 1917–1945*. Helsingin yliopisto: Helsinki, 2014.

Vares, Vesa & Uino, Ari, *Suomalaiskansallinen Kokoomus: Kansallisen Kokoomuspuolueen historia*

1929–1944. Edita Publishing Oy: Helsinki, 2007.

Vihola, Teppo, 'Pärjääkö pienviljelys?'. Teoksessa Peltonen, Matti (toim.), *Suomen maatalouden historia 2. Kasvun ja kriisien aika 1870-luvulta 1950-luvulle*. Suomalaisen kirjallisuuden seura: Helsinki, 2004a, 135–216.

Vihola, Teppo, 'Maatalouden rakennemuutokset itsenäisessä Suomessa'. Teoksessa Peltonen, Matti (toim.), *Suomen maatalouden historia 2. Kasvun ja kriisien aika 1870-luvulta 1950-luvulle*. Suomalaisen kirjallisuuden seura: Helsinki, 2004b, 330–418.

Wende, Frank, *Lexikon zur Geschichte der Parteien in Europa*. Alfred Kröner Verlag: Stuttgart, 1981.

White, Hayden, *Metahistory – The Historical Imagination in 19th-Century Europe*. The John Hopkins University Press: Baltimore, 2014.

White, Hayden, *The Content of the Form – Narrative Discourse and Historical Representation*. The John Hopkins University Press: Baltimore, 1987.

Wiberg, Matti, 'Saatteeksi'. Teoksessa Wiberg, Matti (toim.), *Populismi – kriittinen arvio*. Edita: Helsinki, 2011a, 8–10.

Wiberg, Matti, 'Mitä populismi on?'. Teoksessa Wiberg, Matti (toim.), *Populismi – kriittinen arvio*. Edita: Helsinki, 2011b, 11–21.

Woolf, Daniel, *A Global History of History*. Cambridge University Press: New York, 2011.

Yliruusi, Eino, *Isänmaa ja Pienviljelijä eli mihin Suomen Pienviljelijään Puolue pyrkii*. Suomen Pienviljelijään Puolueen vaalikirjasia N:o 1: Tampere, 1930.

Yliruusi, Eino, *Kapitalismin romahtaessa*. Tekijän monistama: Helsinki, 1940.